

fužinar

Leto XXV

Ravne na Koroškem, 14. septembra 1988

Št. 9

Najlepša leta našega samoupravljanja

9. 9. 1950, torej pred 38 leti, so delavci s ključi vred simbolično prevzeli Železarno Ravne v svoje roke. To jesen v javnosti tu in tam že zvonijo komaj dopoljnemu Zakonu o združenem delu in tozdom, zato je prav, da ta zapis naniza nekaj dejstev in misli o prehojeni poti.

V preteklosti smo samoupravljanje organizirali po načelu skrajnosti: enkrat malo velikih enot — drugič veliko malih enot, vsakokrat pa temu ustrezno število samoupravnih teles. Tako smo imeli v železarni po vrsti tri obratne delavske svete, nato 5 in kasneje (največ) 15. Ko smo uved-

li tozde, smo za kratko imeli le tri in eno delovno skupnost, narkar smo opravili skok v drugo skrajnost — 24 in danes 30 tozdom in delovnih skupnosti z ustreznim številom samoupravnih teles. Če jim dodamo še sozd, sise in SO, je jasno, zakaj smo dosegli velikansko število prek 2000 delegatov na vseh ravneh ali skoraj tretjino vseh zaposlenih. To obdobje si tedaj resnično zasluži gornji naslov, pa naj ga kdo razume ironično ali nostalgčno.

V malokateri deželi verbalno tako častijo znanost kot v naši. A če bi človek pričakoval, da bomo stresali iz rokava prednosti in po-

manjkljivosti vsakokratnih reorganizacij, bi se uštel. Razen skope statistike in parol ni kaj vzeti v roke. Ker nismo Nemci, nismo niti izračunali, koliko ton papirja smo potiskali za samoupravljanje v minulih 38 letih, ne koliko ur, dni, mesecev ali let so naši delegati presedeli na sejah. Če bi namreč te podatke položili v eno skodelo na tehtnici, bi nujno morali dati na drugo vso korist, ki smo jo od teh ton, mesecev in let imeli. Torej: kolikšen je bil ustvarjalni delež naših delegatov, koliko tehtnih dopolnilnih predlogov h gradivom, koliko zavrnitev šibkih materialov, koli-

ko vetov in uporov avtoriteti imen, ne argumentov, koliko isker duhovitosti in civilnega poguma?

Mar vsega tega ni bilo ali pa je bilo, a nismo znali niti ohraniti, kje šele analizirati? Mar smo se topoumno odrekli gradivu, ki bi bilo dragocen dokument danes in še bolj kasneje? Bo zaradi tega ostal grenak okus, da smo od ravni ozda prek občine in republike do federacije s stotisočkratnim zapljljivim glasovanjem ZA tudi mi delno pomagali prigrasovati sedanje krizo? Ne bomo zvedeli.

Seveda ostaja ideja samoupravljanja dobra in napredna, saj ni vzroka, da se ne bi posrečil še en skok iz kvantitete v kvaliteto. Ne gre pa dvomiti o tem, da se mora v prihodnje hkrati z našim delom, njegovo organizacijo, kvaliteto in vodenjem izboljšati tudi delo, znanje, kritičnost in samokritičnost naših delegatov na vseh ravneh.

IZ VSEBINE

- Julija pod načrtom
- Ko sonce ne sije skozi tančico
- Vse bi povedal v enem stavku
- O Monterjevem danes in jutri z njegovim novim ravnateljem
- Beseda delavcev: Iz poletja v jesen
- Je marketing v železarni res marketing
- 15 let daljinskega ogrevanja Raven
- MLADI FUŽINAR
- Fabriški dim in nov republiški odlok
- Periodični zapisovalnik podatkov
- Saj ni res — pa je
- Oprostite, čemu vam računalnik
- Nove knjige v strokovni knjižnici
- Belgiji na Rimskem vreleu
- Orati v soncu
- Tri pesmi
- Kršitev delovnih obveznosti
- Obvezna praksa srednješolcev malo drugače

V kanalu

Julija pod načrtom

V juliju, mesecu dopustov in generalnih remontov v Jeklarni in Valjarni, je bil plan skupne proizvodnje dosežen le 66,0 odst., v kumulativni 93,5 odst. Za 11.308 t prodanih izdelkov smo iztržili 34,85 milijarde din, od tega na domačem trgu 8.960,5 t ali 30,35 milijarde din, izvozili pa smo 2.347,5 t ali za 2,50 milijona dolarjev.

REMONT, DOPUSTI IN POMANJKANJE NAROČIL

Ker so bili v juliju generalni remontu na obeh 40 t el. obločnih pečeh, je bila v Jeklarni temu primerno dosežena skupna proizvodnja le 62,6 odst., po operativnem planu pa so je dosegli 98,8 odst. Proizvodnja je bila nekoliko nižja tudi zaradi pomanjkanja naročil v Jeklolivarni. Medtem ko v jeklarni II ni večjih problemov pri vzdrževanju, imajo v jeklarni I težave predvsem na ponovni peči, tako da tega agregata ni mogoče izkoristiti tako, kot je planirano. Vložka za redno proizvodnjo je bilo dovolj na zalogi.

Ob pomanjkanju naročil, letnih dopustih in visokem bolniškem staležu so tudi v Jeklolivarni zelo zaostali za planom, saj so ga dosegli le 62,4 odst. Še nadalje povzročajo v tozdu velike težave neugoden asortiment. Neuspela proizvodnja oziroma izmeček je bil v mejah normale.

Za planom so zelo zaostali tudi v Valjarni. Vzrok so: generalni remont, letni dopusti in visok bolniški stalež. Tako je bil plan dosežen pri gredicah 53,8 odst., srednjih profilih 97,6 odst. in lahkih profilih 54,9 odst.

Pomanjkanje naročil in letni dopusti so pestili tudi Kovačnico. V tozdu primanjkuje predvsem internih naročil, torej tistih, ki bi se morala v DO z mehansko obdelavo dodatno oplemeniti in dati največji učinek. Dostava ingotov iz Jeklarne je potekala zadovoljivo, vendar zaradi razdrobljenosti naročil šarže zelo težko kompletirajo. Vzdrževalna dela niso bila dovolj ažurna, tako da je tudi tu prihajalo do zastojev.

Vse preveč motenji v proizvodnji je bilo tudi v Jeklovleku. Ves mesec, predvsem pa v drugi polovici, je primanjkovalo vložka za luščeno jeklo in žico. Poleg tega je bil še izredno slab asortiment za vlečeno jeklo. Proizvodnja po skupinah proizvodov je bila dosežena za vlečeno jeklo 37,9 odst., luščeno jeklo 81,6 odst., brušeno jeklo 74,9 odst. in žico 37,2 odst.

Tudi vsi mehansko predelovalni tozdi so imeli težave zaradi pomanjkanja delavcev zaradi letnih dopustov, tako da je bil plan presežen le v TRO, Armaturah in Monterju. Orodjarno so pestile še okvare strojev, pomanjkanje naročil za orodne plošče, prezasedenost ključnih agregatov ter večkratno ponavljanje termične obdelave. V Strojih in delih primanjkuje naročil za obdelane odkovke, izpadla pa je tudi stiskalnica za SZ. Industrijski noži imajo neugoden asortiment, pogosto pa je prihajalo tudi do okvar ključnih agregatov. Vse slabše stanje z naročili je v Pnevmatičnih strojih. Naročil pa primanjkuje tudi v Vzmetarni, kjer je prišlo še do nepravilne oskrbe z vložnim materialom.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU POD NAČRTOM

Ob letnih dopustih in pomanjkanju določenih vrst naročil plan prodaje na domačem trgu ni bil dosežen. Tako smo plan dosegli le 82,4 odst., v kumulativni 99,5 odst. Vrednostno pa je bil plan presežen za 16,6 odst. v kumulativni tako še zaostajamo za 10,3 odst.

PRI UVOZU BREZ VEČJIH TEŽAV

V juliju nam je naša poslovna banka Ljubljanska banka TKB Slovenj Gradec že redno izvršila vsa naša plačila v tujino. Za večje zneske nam odobri tudi kreditno linijo, ki pa je zaradi pomanjkanja dinarskih sredstev nimamo interesa uporabiti.

V začetku meseca je bila uvožena in ocarinjena turbo lup centralna mazalna naprava, tako da se je lahko v Valjarni izvršila montaža. Za večji predvideni remont v jeseni, to je popravilo kovaškega stroja, pa smo delno angažirali tudi sredstva po kooperaciji ROBO, dotlej pa se bo uvoz rezervnih delov realiziral direktno, ker inozemska firma GFM Steyr striktno zahteva plačilo z dokumentiranim akreditivom.

Potrebne A materiale smo tudi v juliju uvažali po kooperacijskih pogodbah, tako da pri tem ni prišlo do večjih terminskih težav.

IZVOZ JE PADEL

V juliju je bil izvoz na konvertibilno tržišče nekoliko nižji od povprečnega izvoza v predhodnih mesecih. Izvozili smo okoli 2220 t naših izdelkov v vrednosti 1,92 milijona dolarjev ali za okoli 22,0 odst.

»Za probo«

manj, kot smo načrtovali v začetku meseca.

Klirinški izvoz smo realizirali v višini 0,58 milijona dolarjev, kar je okoli 52,0 odst. pod operativnim planom.

Kljub zastavljenemu cilju, da se pospešuje izvoz izdelkov višje stopnje predelave, je tudi v juliju prevladoval izvoz izdelkov iz tozdrov metalurške predelave. Vzroki neizpolnitve načrtovane realizacije v tem mesecu so bili še vedno odmiki od dogovorjenih dobavnih rokov, nekompletnost dobav in manjši odvzem zaradi letnih dopustov.

Zaradi visoke stopnje rasti naših proizvodnih stroškov se glede na cene, ki jih nudi konkurenca, zelo težko vključujemo v mednarodno menjavo. Do konca julija je bilo za vključenih okoli 33,9 milijona dolar-

jev na konvertibilnem trgu in okoli 9,34 milijona dolarjev na klirinškem področju.

DOPUSTI IN BOLNIŠKE

V juliju je znašal izkoristek delovnega časa 78,28 odst., odsotnosti 21,72 odst., in so bile razdeljene takole:

— letni dopust	8,08 %
— izredno plačani dopust	0,76 %
— službena potovanja	0,31 %
— prazniki	3,67 %
— boleznine	7,58 %
— druge plačane odsotnosti	1,25 %
— neplačane odsotnosti	0,07 %
Skupaj	21,72 %
— ure v podaljšanem delovnem času	1,81 %

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ g		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir
JEKLARNA	62,6	95,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	62,4	79,7	68,1	85,3	80,7	61,6	134,4	153,5	173,3	134,7	66,5	50,3
VALJARNA	64,0	92,4	82,8	105,6	109,9	89,5	67,4	101,8	85,9	83,1	113,9	90,6
KOVAČNICA	87,6	97,2	95,0	109,2	127,1	84,2	122,5	125,9	155,9	110,5	124,1	81,5
JEKLOVLEK	68,7	91,4	67,7	93,3	89,9	77,5	41,8	99,6	52,3	80,2	101,3	76,7
TEŽKI STROJNI DELI	64,6	84,4	61,6	100,1	99,1	97,0	-	70,9	-	56,7	116,3	104,0
ORODJARNA	13,6	71,8	12,6	73,1	28,1	68,0	89,0	89,9	102,3	66,1	26,5	68,1
STROJI IN DELI	78,6	86,2	69,3	88,5	100,9	77,5	58,9	70,5	77,3	62,1	119,4	89,5
- NOŽI, BRZOREZ, OROD.	51,5	62,9	44,3	61,8	67,1	64,6	42,3	52,0	54,1	46,2	78,4	80,6
- GREDECE	-	99,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	36,2	73,7	44,3	61,8	68,5	65,8	42,5	53,9	54,4	47,6	80,7	81,6
PNEVMATIČNI STROJI	64,2	87,7	59,9	87,1	102,0	79,1	106,3	160,5	127,7	119,3	100,9	77,3
VZMETARNA	82,0	89,9	83,7	89,9	150,8	96,4	52,8	80,5	62,8	60,8	170,0	104,1
T R O	107,7	107,2	102,6	95,8	100,0	78,4	99,0	111,1	120,8	90,1	96,1	76,2
KOVINARSTVO	86,1	109,7	41,2	105,6	107,0	88,6	133,3	669,3	-	-	47,5	58,2
ARMATURE	121,3	99,0	120,2	98,3	138,3	95,2	87,2	93,2	111,0	85,7	215,8	122,3
BRATSTVO	98,5	61,3	97,1	61,0	81,6	57,6	-	-	-	-	82,9	58,5
MONTER	104,5	96,0	108,0	90,2	133,0	75,5	165,4	81,8	197,9	75,2	127,2	75,5
KALILNICA	-	-	-	-	191,5	170,3	-	-	-	-	191,5	170,3
STORITVE DRUGIH TOZDJS	-	-	-	-	69,6	74,0	-	-	-	-	67,7	73,2
DELOVNA ORGANIZACIJA	66,0	93,5	82,0	103,8	108,8	84,9	68,0	92,8	86,3	79,1	113,5	86,2

OPB.: FAKTURIRANA REALIZACIJA IN DOMAČI TRG STA BREZ KOOPERACIJSKE PROIZVODNJE, SKUPNA PROIZVODNJA IN ODPREMA PA BREZ OSTANKOV VLOŽKA

Ko sonce ne sije skozi tančico

V železarni enomesečni veliki generalni remont

Ko zastavljam to reportažo, sem z mislimi pri otrocih, ki se igrajo »kaj imaš rajši: B ali C.« Če odgovoriš B, ti rečejo, bonbone imaš rajši kot čokolado, če C, ti prisodijo večji užitek s čokolado.

Jaz po obisku remontov v Valjarni in Jeklarni konec julija sprašujem samo sebe. Kaj imaš rajši: F z R ali F brez R — fabriko z remontom ali fabriko brez remonta in si odgovorjam: F brez R, četudi je fabrika brez remonta na prvi pogled lepša. Toda — takrat ni življenje! Strah zbuja pred časom, ko bi za vedno onemela. Zato jo imam rajši (če pozabim na ekologijo) takrat, ko bobni, zavija, smradi in dimi v vsej svoji mogočnosti.

Jo je pa vseeno čisto zanimivo doživeti tudi med remontom.

V Valjarni tistega pasjega dne niso pekle peči in ni žgalo jeklo, kuhala je vročina z neba. Ljudje, ki jih je bilo več kot med letom, ko le strežejo strojem in napravam, in ki so bili drugi, saj so večino valjarjev zamenjali delavci SGV, ETS, Hidromontaže, Stavbenika in Monterja, so bili sredi dela in sredi strojev in naprav. Dobesedno, kajti vse tri valjarske proge so bile razdrte, peči porušene, kanali pod progami razsvetljeni.

Ko sem prišla na lahko progno, mi je šlo na smeh, saj sem z mnogimi remontovci že stara znanka, kajti vsako leto so oni tam, jaz pa tudi — da povprašam — kako kaj gre.

Nagovorila sem zase nov obraz, Draga Goloba, vzdrževalca in delavca SGV v Valjarni, sicer ob remontu vodjo skupine štirih. Ravno je varil valjčnice, a jih ni imel dovolj, in je rekel: »Ni se prej vedelo, da je toliko že potrebnega zamenjave. Ko vzameš narazen, šele vidiš. Zato pa zdaj ni dovolj rezervnih delov. Naročamo jih sproti, tako da dobimo jih, a lahko bi šlo hitreje, če bi bili na zalogi. To je glavni problem.« »Pa vzdušje,« ga vprašam in odgovori: »Jaz sem drugače dežurni Valjarne in delam na štiri izmene. Dežurni si drugače odrezan, moraš se sam odločati, — tukaj pa pride do tesnejšega sodelovanja. Je več kontaktov, kar je boljše. V redu je, čeprav je neznošno vroče. Do 12. ure

še gre, nato pa vedno bolj pritiska, tako da je naporno. Ampak delavci vzamemo remont kot obveznost, ki se ji ni moč izogniti. Delamo nadure, v torkih in četrkih do 18. ure, tudi v sobotah, ob nedeljah pa smo prosti. Jaz sem bil prejšnjo nedeljo po 12 dneh prvič prost. Zadnjič, ko sem nehal z nočnimi, sem moral kar na remont. A gre.« »Kakšen pa bo zaslužek?« »Ne vem, a najbrž kljub naduram ne bo velike razlike, ker drugače delam na štiri izmene.« Vprašam ga še, če se mu letos, ko vsa Valjarna stoji, remont zdi boljši. Odgovori, da ne, ker je prevelika gneča, pa tudi na rezervne dele je treba zato bolj dolgo čakati.

Drago Golob

Ko končava, me zamikajo rovi pod progno. Skozi špranje in luknje vidim ljudi in vprašam, če smem dol. Smem, le črna bom. Grem in spodaj zaslišim — pazi glavo! Sklonjena se vendarle prerinem do posnetka, ki ga želim, potem pa jo po lestvi takoj ucvrem iz »podzemlja« — s tesnobnim občutkom in z globokim zadihom, ko sem zunaj. Toda jaz lahko uidem — delavci pa ne. Junaki so. Še malo se zavrtim po srednji pro-

gi in se ustavim na težki, kjer je zelo živo. Proga je razdejana, na sicer življenjsko nevarnih krajih gospodari človek in pili, vrta, vlačí, nosi, čisti. Povprašam za najbolj zaslužnega. Izberejo Edija Dobrina. Nekaj časa se iščeva, potem se umakneva mravljišču in zmeniva. Že 19 let je pri remontih, in tudi zaradi njih ga hrbtnica danes ne uboga več tako, kot bi ga morala, ko se vlačí po ozkih kanalih, saj spada v skupino kleparjev in instalaterjev. Zato si počasi želi drugega dela, toda dokler ima tega, ga opravlja v redu, odgovorno.

Vprašam ga, kako vzame remont, ki je vsako leto kot nekakšna velika delovna akcija in če je bilo v vseh

Edvard Dobrina

teh njegovih letih pri remontih kaj razlik.

»Ne da bi mi bil remont odveč, bojim pa se vsakega, saj je veliko dela, ki mora biti v roku v redu opravljeno. Malo se pa bojiš tudi ljudi, saj si jih je treba vedno sposoditi od zunaj. Toda letos imamo z njimi kar srečo. Drugače pa je danes lažje opravljati remont, kot pa je bilo včasih. Zaradi novejših strojev in naprav. Je pa danes veliko več rekonstrukcij in svinjarije — masti, prahu, tako da bi bilo komaj, da bi banduro vsaka dva dni menjal. Nekaj pa mi pri remontu ni všeč. Sistem, ni pravi pristop, ko vse naenkrat naženejo na kup. Po mojem bi morali delati v fazah: najprej bi morali delo opraviti tisti za čiščenje, nato tisti za demontažo in tako naprej. Tako pa je prevelika gneča. Na srečo zaradi nje še ni prišlo do kakšne nezgode. Ker je remont cele Valjarne, je tudi slabše, saj je preveč dela naenkrat. Potem so tu še dopusti, zaradi katerih imamo tudi vsako leto probleme. Žena ima kolektivni dopust, mi pa remont. Ker sem tak, da rad pomagam, ne silim na dopust takrat, ko je remont, ni pa 'fajn'.«

Ko ga vprašam, kako prenaša vročino, pove, da laže kot mraz. Ko je bil remont Valjarne zaradi lanskega požara pozimi, je bilo slabše.

Pohvalil je še mojstra Milana Dretnika, ki se je za remont zelo angažiral, mi razložil novost, ko bo mazalni sistem na težki progí oljni in ne več z mastjo, zaradi česar bo ve-

lik prihranek in veliko manj umazanije, privolil v fotografiranje in se nato takoj spet zasukal k delu.

Jaz sem nadaljevala pot v novo topilnico. Sonce na cesti je ubijalo, stara topilnica je bila na zahodni strani tiha, v čistilnici so pele rafame. Srečala sem dva, tri in že me je pogoltnila ogromnost nove topilnice. Bila je sončna, brez dimčka in tiha kot grob. Vzdrževalci so bili razkropljeni. Bili so na pečeh, pod pečmi. Zelela sem elektrika. Ker je bila ura že čez eno, so za tisti dan končali z delom na terenu, in Andreja Rotovnika, elektromehnika, sem našla v delavnici ETS. Žal mi je bilo, da sem ga zamudila, ko je s delavci delal na grabilnem žerjavu na pripravi vložka. Tam še nikdar nisem bila.

Andrej Rotovnik je povedal, da poteka remont v redu, da je delo solidno organizirano. Največ problemov imajo zaradi izklopov, saj ne

Andrej Rotovnik

delajo sami. Če npr. vzdrževalci rabijo žerjav, ta ne more biti brez napetosti, če je pod napetostjo, pa elektrika ne morejo delati, zato je veliko dogovarjanja s SGV, pripravo vložka in Jeklarno I, ki še dela in rabi vložek. Drugače posebnih problemov ni. Materiala je dovolj na zalogi, res pa je, da je precej ljudi na dopustu in so zato tisti, ki so na šihu, bolj obremenjeni, pa še neznošna vročina je. Po njegovem mnenju je v takšnem lažje delati znotraj kot zunaj. 27 let že dela v remontih. Ti so iz leta v leto zahtevnejši, saj so tudi naprave zahtevnejše. Brez strokovnega znanja ne gre.

Ko ga vprašam, kakšen zaslužek pričakuje po nadurah, odgovori, da nič posebnega, da so plače v železarni, ki je črna metalurgija, v primerjavi z drugimi slabe in da je okolje slabo priznано. Včasih je pomenilo četrtno plače, danes se skoraj ne pozna, pa si vsak dan v dimu in prahu.

Po tem razgovoru sem končala za tisti dan. Z veseljem, da je za mano opravljeno delo, in z veseljem, ko sem spoznala, da gre pri remontu, kot je treba in da se remontovci ženejo s skrito željo, da bi dela končali kakšen dan pred rokom.

Potem bo fabrika lahko spet bobnela in se dimila in naprej rezala kruh (zaenkrat je še tako naravnana).

Res imam rajši F brez R, čeprav sonce samo takrat brez tančice poljublja stražiške travnike in polja.

Helena Merkač

Valjarje so zamenjali vzdrževalci

VSE BI POVEDAL Z ENIM STAVKOM

NEMŠKI MONTER V ŽELEZARNI

Sprva je kazalo, da iz pogovora z monterjem nemške firme Rebs ne bo kaj prida zapisati. Na vsako uradno vprašanje — o tem, kako je bilo delo pripravljeno, kako organizirano, kako se je počutil na Ravnah in o podobnem — je odgovarjal z dobro, v redu, najbolje. Sele, ko sem začela poizvedovati o konkretnih dejstvih, se je razgovoril.

Werner Poppelreuter

Pogovor z Wernerjem Poppelreuterjem, monterjem mazalnih naprav firme Rebs, sta pripravila Herman Lesjak, pomočnik ravnatelja, in Ivan Krof, strokovnjak za hidravliko v SGV, ob koncu generalnega remonta težke proge v Valjarni. Tam so letos na večini mazalnih mest preuredili mazalni sistem. Medtem ko so doslej uporabljali mast, bodo po novem olje, mazanje bo avtomatizirano in programirano, sistem pa ima še to bistveno prednost, da odpada skoraj ni, ker se olje stoototno porabi, medtem ko je pri starem načinu mazanja šlo veliko odpadne masti v odpadke. Poraba mazalnih sredstev je bila prej trikrat večja. Novi sistem

mazanja, ki ga izdeluje firma Rebs, se uveljavlja povsod, kjer je skrb za okolje že razvita, pri nas ga npr. že imajo na Jesenicah in v Impolu, zanj se odločajo tudi v drugih slovenskih tovarnah.

Monter iz Nemčije je prišel v ravenko železarno v začetku avgusta, da je nadzoroval končno montažo in dajanje v pogon novega mazalnega sistema.

Ker je, kot je dejal, bilo vse pripravljeno, kot je treba, je svojo nalogo lahko opravil. Manjše pomanjkljivosti so reševali sproti, kar ni bilo težko, saj so bili ljudje pripravljeni na sodelovanje. Posebno ga je veselilo to, da je delal z ljudmi, ki znajo tudi sami misliti in niso čakali samo na njegove ugotovitve in napotke ter ukaze. Čeprav je letošnji remont v Valjarni dolgo trajal, je bilo dela preveč, da bi preuredili mazalni sistem na težki progji v celoti. Dela, ki so še ostala, bodo opravili prihodnje leto naši delavci sami. Pri dosedanem montiranju naprav so se namreč toliko usposobili, da jim proizvajalec nadaljnje delo povsem zaupa.

Kot sem omenila v začetku, je bil monter Poppelreuter z bivanjem pri nas v celoti zadovoljen. To nas lahko še toliko bolj veseli, ker mož veliko hodi po svetu, kjer si na montažah nabira najrazličnejše izkušnje. Ne le, da je bil pri nas zadovoljen z organizacijo dela in so dela opravili v predvidenem roku, tudi sicer se je na Ravnah dobro počutil. Ob ljudeh, s katerimi je delal in ob katerih je delno preživljal prosti čas, se je počutil domače, varnega in brez skrbi, da bi se mu kaj zgodilo.

Sicer pa ni prišel čisto med »tuje« ljudi. Kot je povedal, je v njegovi firmi zaposlenih 30% tujih delavcev, predvsem Jugoslovancev. Dejal je, da so pridni. In ni mogel mimo ugotovitve, da delavci v njihovi tovarni bistveno več delajo kot pri nas.

Ob tem pa bi se, ob vseh njegovih pohvalah, veljalo zamisliti.

Mojca Potočnik

OSKRBA Z ENERGIJO V JULIJU 1988

Tudi julijska vročina ni ustavila vala podražitev, ki nas spremljajo na vsakem koraku kljub vsem dosedanjim poskusom in ukrepom zvezne vlade, katerih posledice močno čutimo in nas potiskajo vse globlje v krizo.

Če zanemarimo ekonomske učinke (ti so zaenkrat še negativni), nas je vlada obogatila za nekaj novih izrazov s področja ekonomskih značnosti, in sicer v letu 1987 za tako imenovano programirano inflacijo, v letošnjem letu za ciljno inflacijo, verjetno pa si bodo tudi za prihodnje leto izmislili neki nov izraz s področja vrste inflacijskih gibanj.

Da pa se ne bi oddaljili s področja cen, katerih rast tudi povzroča inflacijska gibanja, naj navedemo podražitev. Pri primarnih vrstah energije se je v juliju podražil zemeljski plin za 21,5% oziroma od 245,20 na 297,85 din/Sm³, ter propan butan za 39,8% oziroma od 372 na 520 din/kg. Kurilno olje pa se je podražilo v avgustu.

Pri sekundarnih vrstah energentov, ki jih naša DO kupuje, so se po podatkih nabavne službe podražili:

— kisik	od 596 na 823 din/kg oz. za 38,1%
— acetilen v jekl.	od 4.673 na 6.622 din/kg oz. za 35,9%
— dušik tekoči	od 451 na 631 din/kg oz. za 39,9%
— karbid	od 626 na 960 din/kg oz. za 53,4%

Te podražitve vplivajo na višino stroškov vse porabljene energije v železarni, ki so za julij okoli 3,18 milijarde din. V absolutnem znesku v primerjavi z mesecem junijem je to sicer manj za okoli 640 milijonov din, če pa upoštevamo, da je bila tudi blagovna proizvodnja v juliju znatno nižja, pa ugotovimo na tono blagovne proizvodnje za 14,6% višje stroške energije kot v predhodnem mesecu, ko so znašali 268.007 din/tono.

V juliju je bila dobava primarnih energentov kakor tudi pretvorba in oskrba porabnikov s sekundarnimi energenti v okviru potreb.

Kljub remontu topilnice II smo morali za normalno oskrbo porabnikov s kisikom iz TD Ruše nabaviti 66.620 kg ali 15,77% porabljenega kisika. Uvozili smo 8.200 kg argona.

Poraba primarnih energentov je bila pod planom, in to predvsem zaradi manjše proizvodnje in predelave jekla zaradi remonta v tozdih Jeklarna in Valjarna. Skupne toplote iz ZP + PB + M smo porabili za 27,9% manj, kot smo planirali.

Plan porabe smo prekoračili le pri nekaterih sekundarnih energentih, in sicer pri sanitarni topli vodi za 15,9%, kisiku za 27,5% in tehničnem dušiku za 104,6%. Poraba sanitarne tople vode je večja predvsem zaradi večjih higienskih potreb v poletnih dneh. Plan porabe kisika je bil zaradi planiranega remonta v Valjarni in Jeklarni izdelan prenizko tudi zato, ker ni bila upoštevana poraba zaradi varilskih del ob remontu. Večja količina porabljenega dušika je na račun manjših količin sicer dražjih čistega dušika in argona.

Iz primerjave specifičnih porab in proizvodnje lahko ugotovimo, da je obseg proizvodnje v primerjavi z lanskim julijem znatno manjši, in sicer v poprečju za okoli 22%. Skupne prodane robe pa je bilo za 8,66% manj. Kljub temu so specifične porabe pod indeksom 100, razen za proizvodnjo surovega jekla, ki je 1,83%.

Pomembno slabše, alarmantne v primerjavi z lanskim julijem, so specifične porabe v nekaterih tozdih osnovnih dejavnosti, ker jih izdatno prekoračujejo, in sicer: Jeklolivarna za 33,97%, Jeklovlek za 49,79%, TSD za 77,10% in Kalilnica za 21,73%. Boljše pa so specifične porabe v primerjavi s planom, saj prekoračuje planirane le tozd Jeklolivarna za 35,43%.

Slabi kazalci specifičnih porab so tudi pri skupinah žarilnih in ogrevalnih peči, predvsem v Jeklolivarni in Industrijskih nožih, tako v primerjavi s planom, kot tudi v primerjavi z doseženimi v lanskem juliju. Številčne podatke je možno in treba analizirati v vseh sredinah. Tako kot za vsak mesec so tudi za julij objavljeni v Energetskem biltenu.

Skozi strokovne ukrepe se bomo morali v vseh sredinah prekomernim energetskim porabam odločno postaviti po robu, ker moramo izboljšati finančne rezultate tudi skozi energetske stroške.

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Elektro energija	14.712.099 kWh	1.083.952
Zemeljski plin	3.259.849 Sm ³	1.340.996
Butan-propan	17.525 kg	13.463
Mazut	266.280 kg	111.410
Koks	3.500 kg	630
Karbid	13.200 kg	12.672

2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Acetilen	4.737 kg	39.330
Industrijska voda	1.425.371 m ³	203.709
Sanitarna topla voda	8.696 m ³	29.024
Para	3.875.700 kg	291.727
Kisik	413.590 kg	119.725
Komprimiran zrak	6.290.000 m ³	81.629
Čisti dušik	263 m ³ _n	1.538
Tehnični dušik	53.200 m ³ _n	7.221
Argon	5.216 m ³ _n	28.183

Jože Oder

Ulivanje

O Monterjevem danes in jutri z njegovim novim ravnateljem Julijanom Žvikartom

»Ob združitvi Monterja z železarno leta 1986 je bila ena prednostnih nalog tozda pridobiti čimveč neposrednih proizvodnih in čimveč visoko strokovnih delavcev, ki bi bili sposobni prevzeti vodstvena delovna mesta. Z vami tozda to nalogo uredničuje. Kaj je botrovalo odločitvi, da postanete ravnatelj Monterja?«

»Podpora poslovodnega odbora, kakor tudi podpora zaposlenih v tozdu Monter. Odločitev ni enostavna, prevzeti vodstveno odgovornost v sedanjih časih ekonomske in gospodarske krize nikakor ni v prid vodilnemu kadru. Občutek, da imaš znotraj delovne organizacije, znotraj tozda, kakor tudi najožje družbenopolitične skupnosti podporo, pa ti kljub številnim negativnim ugotovitvam olajša odločitev.«

»Mladi, s komaj nekajletno prakso v železarni, nadomeščate izkušnega prejšnjega ravnatelja Franca Vreša. Jemljete svojo mladost kot prednost ali prej kot oviro na vodilnem mestu? Kako menite, da jo sprejema vaš tozda?«

»Menim, da v železarni nisem najmlajši ravnatelj. Vsekakor mi manjka 'ravnateljskih' izkušenj. Ali je mladost prednost oziroma ovira, bi težko odgovoril. Vsekakor se strinjam, da si mladost in izkušnost nasprotujeta. V našem tozdu je precej zelo izkušenih delavcev in resno računam, da bodo mojo 'mladost' dopolnili s svojimi izkušnjami in bomo kot celota dobro delali.«

»Če verjamemo, da je danes kakovost prvo orožje vsakega to-

zda, ima Monter z vami posebno srečo, kajti pred to funkcijo ste bili kot diplomirani inženir strojništva vodja kontrole kakovosti mehanske obdelave v železarni. Gotovo boste kakovosti tudi zdaj posvetili vso pozornost. Ko sva se lani pogovarjala o njej za Fužinar, ste poudarili, da jo je treba

Julijan Žvikart

organizirati, da mora biti vgrajena v izdelek, drugače jo je zaman pričakovati. Zanima me, kako — konkretno — ste jo zdaj zastavili v Monterju?«

»Kakovost je poleg cene in izpolnitve s kupcem dogovorjenega

roka dobave izdelka izredno pomemben element poslovnega sistema. Nikakor kakovosti v Monterju ne bomo zanemarjali. Trudili se bomo, da obdržimo njen dosežen nivo, posebno pozornost pa bomo posvečali stroškom in rokom dobave. Kakovost izdelka med drugim potrjuje kupec, le kupci pa kakovost Monterjevih izdelkov dobro poznajo. Predvsem kupci, ki pri Monterju več kupujejo, kakovost naših izdelkov zelo ugodno ocenjujejo in Monter uvrščajo med boljše (Litostroj, Indos).

Precej velik kakovosten problem predstavlja pri nas oplesk viličarskega programa. Minimalno kakovost opleska dosegamo s posebnimi napori posameznih delavcev. Finančnih sredstev za celovito rešitev tega problema pa še dalj časa ne bomo imeli (po približni oceni bi investicija v lakirno komoro znašala prek milijardo din). Problem bomo deloma rešili z ureditvijo manjšega prostora in s tem zagotovili minimalne pogoje za normalno delo.

Drugi kakovostni problemi so vezani predvsem na iztrošenost in tehnološko zastarelost opreme (stroji za statik proizvodnjo, plinski rezalniki itd. ...).

»V času vedejstva ste gotovo uspeli spoznati še vse druge notranje rezerve Monterja, na katerih se bo dalo graditi njegovo prihodnost. Katere so?«

»V današnji gospodarski situaciji bi zelo težko govoril o notranjih rezervah, predvsem če bi notranje rezerve obravnavali s stališča preusmerjanja proizvodnje v nove proizvodne programe. Vsako preusmerjanje zahteva zelo dobro obdelavo trga in s tržno analizo podkrepnjene projekte, ki jih mora biti več, tako da se v danem trenutku, glede na situacijo, lahko odloči za najbolj donosno proizvodnjo. Investiranje oziroma realizacija določenega projekta pa mora biti zelo hitra, tako da se v času, ko se realizira investicija, 'slučajno ne pozabi', zakaj smo sploh investirali v neki projekt. To pa zelo veliko stane.

Vsekakor bomo na Monterju gradili naprej na že sprejetih odločitvah, te pa so:

— proizvodnja viličarjev po programu kooperacije SMELT-Jungheinrich-Monter

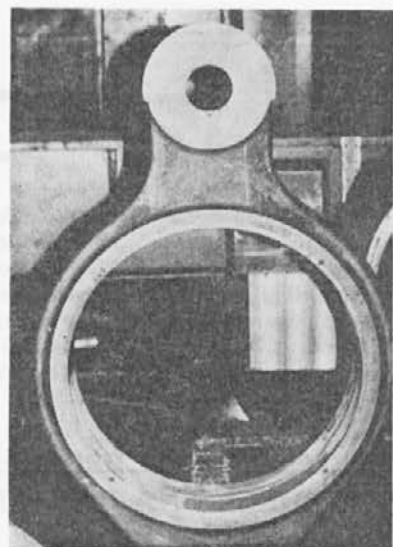
— proizvodnja težkih zvarjenec s postopnim dopolnjevanjem strojne obdelave le-teh

— izdelava rudniške opreme

— izdelava in montaža visokoregalnih skladišč in drugih jeklenih konstrukcij

— servisiranje viličarjev, ki jih bomo v Monterju izdelali.

Poseben problem predstavlja proizvodnja statik nosilcev. Oprema za to delo je že skrajno iztrošena, hkrati pa tudi tehnološko zelo zastarela. Monter že dalj časa razmišlja o postopnem zmanjševanju te proizvodnje, popolni ukinitvi, vendar kljub naporom znotraj delovne organizacije ne naj-

»Barbapapa«

demo ustreznega nadomestnega programa.«

»Po programu medsebojnega sodelovanja Monterja in železarne naj bi bilo v začetku novega planskega obdobja razmerje programa, ki ga tozda Monter vključuje v Železarno Ravne in ohranja svojega, 30 : 70, proti koncu srednjeročnega obdobja pa 50 : 50. Zdaj smo sredi obdobja. Kakšen je trend in kako nasploh ocenjujete sodelovanje Monterja in železarne?«

»V planskih dokumentih je nakazan trend sodelovanja znotraj delovne organizacije. Predvsem je to sodelovanje v programu proizvodnje stiskalnic. Danes v Monterju že izdelujemo veliko večino zvarjenec za potrebe strojogradnje znotraj železarne. Tu večkrat naletimo na težave, kot so roki za dobavo zvarjenec in cene. Upam, da bo sodelovanje postalo še boljše in se bomo s svojo dejavnostjo dejansko pojavili kot enakopraven člen v verigi proizvodnje strojev.«

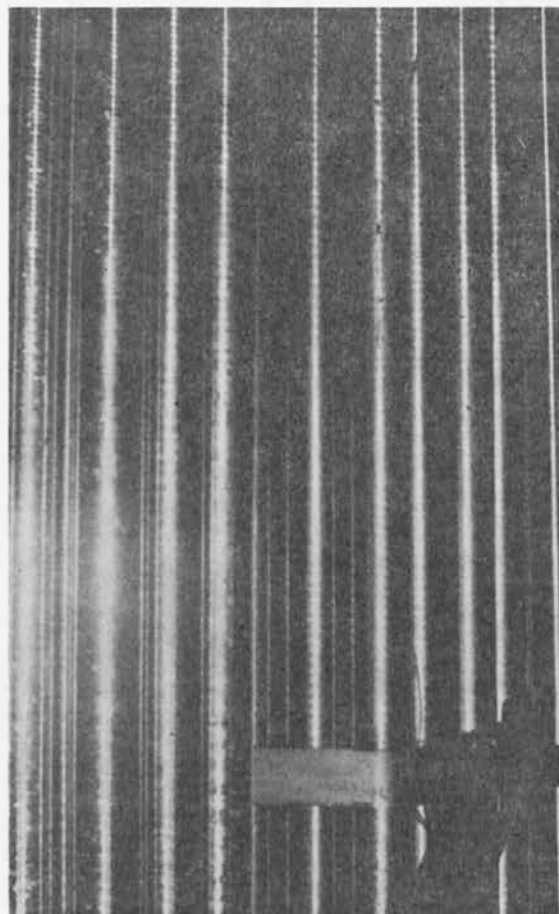
»Reorganizacija železarne predvideva večjo samostojnost dislociranih tozdov. Kako se kaže vam?«

»Koncept reorganizacije železarne za naš tozda ne prinaša veliko novega. Vsekakor smo na Monterju mišljenja, da je potrebna reorganizacija, kot je predlagana. Veliko pričakujemo od novo organiziranih služb, saj menimo, da je danes v železarni velik potencial znanja, prav tako je dovolj konkretnih razvojnih nalog, ki so interesantne tudi za tuji trg. Teh nalog pa v večini primerov ne znamo urediti tako, da bi dale konkretne rezultate dovolj hitro.

Glede povečane samostojnosti dislociranih tozdov, kakor tudi drugih tozdov, pa menim, da mora biti ta 'samostojnost' zelo dobro koordinirana z enega mesta. Tozdi se naj obnašajo kot 'podjetje', vendar mora biti njihova politika sestavni del poslovne politike delovne organizacije in nikakor ne bi dovoljeval negativnih medtozdovskih odnosov, ki velikokrat v delovni organizaciji kvarno vplivajo na naš ugled.«

»Tov. Žvikart, najlepša hvala za odgovore.«

Helena Merkač

Zlahtni odbliski

BESEDA DELAVCEV

Iz poletja v jesen

Navadno to rubriko tematsko uokvirimo — izberemo temo, o kateri delavci spregovorijo informativno, kritično ali kakor že. Tokrat smo dali našim sogovornikom proste roke. Naj spregovorijo o tistem, kar sami želijo, jim leži na srcu ali se jim zdi pomembno in potrebno povedati drugim. Kljub temu, da smo se pogovarjali sredi vročega poletja, so največ besed namenili delu in problemom v zvezi z njimi nekaj pa tudi drugim temam, v glavnem resnim. Nehote so s tem nakazali, da se brezskrbni čas dopustov poslavlja in prihaja — skrbi in neznanj polna — jesen.

Ivan Cifer, brusilec na rafami v Kovačnici:

ČE DELAŠ NA RAFAMI, TE IMAJO ZA TERCA

»Po poklicu sem natak, vendar sem pred osmimi leti šel iz gostinstva, predvsem zaradi neurejenega delovnega časa. Bil sem poročen, pa sva si z ženo komaj enkrat v desetih letih lahko privoščila skupen dopust. Od gostinstva in ljudi v njem družba veliko pričakuje, a ta poklic premalo deni.

Zaposlil sem se v železarni in dobil delo na rafami. Tu mi delovni čas ustreza, delam na dve izmeni, imam beneficiran delovni staž in zadovoljiv OD. Žal je to delo zelo naporeno, bolj kot bi bilo treba. Ve se, kaj bi bilo treba napraviti in delo na rafami olajšati, a tisti, ki so za to zadolženi, ne naredijo nič; pač sami niso prizadeti.

Tu v hali velja tisti, ki dela na rafami, za terca. Vsak, ki je pameten, si namreč prej ali slej poišče boljše delo. A kam naj grem jaz? V gostinstvo se ne vrnem, kvalifikacije za delo pri stroju nimam, plačo potrebujem... Če kje kaj zineš, jih hitro dobiš pod nos, če si tiho, spet nič ni.

Razmišljam, zakaj je v naši družbi tako zapleteno. Zakaj še kar naprej podpiramo tiste, ki so na vrhu, čeprav svojih dolžnosti ne opravljajo, kot je treba. Izkoristek delovnega časa je slab od najvišjih do najnižjih. Vidi jo in kaznujejo pa le neposrednega proizvajalca. Zakaj tudi ljudem v režiji ne bi organizirali dela tako, da bi lažje in več naredili? Vedno več imamo računalnikov, vedno več je

pa tudi osebja, ki dela z njimi. Učinka ni.

Imamo zastarelo tehnologijo. Zakaj nismo kupovali novih naprav, ko je bil denar? Stalno dajemo za nerazvite, pa ni nikjer videti, da bi že postajali razviti. Sami imamo slabe ceste in objekte, ki bi jih bilo treba obnoviti. Javorniški grad je postal kup sramote za železarno. Če so vodilni železarne vedeli, da je to finančno prevlek zalogaj zanjo, zakaj so ga prevzeli?

Dela v železarni je vedno manj. Jaz ga k sreči še imam in si želim, da bi ga imel še naprej dovolj, čeprav je težko.

Maks Poročnik, pomožni delavec v ETS:

NIMAMO LASTNEGA PREVOZNEGA SREDSTVA

»Nisem kvalificiran električar, temveč opravljam pomožna dela za električarje v obeh delavnicah v Valjarni. Moja dolžnost je, da priskrbim material, ki ga je treba vgraditi v valjavske naprave, pomagam tudi pri manj zahtevnih električarskih delih, za katera sem se v 13 letih, kolikor delam tu, že usposobil, čeprav imam še vedno priznana samo četrto grupo, kot sem jo imel na začetku.

Ker sem še sam in nimam prevelikih materialnih potreb, mi zaslužek še nekako zadošča, želim pa si vsaj malo napredovati pri delu, saj večje znanje, ki sem si ga pridobil z izkušnjami, dokazujem v praksi. Tudi v šolo bi se vpisal, ko bi imel možnost.

Zaenkrat ne vidim nobene možnosti za napredovanje, zato sem že razmišljal, da bi šel drugam. Vendar se težko odločim za ta korak, saj sem se na ta dela in na sodelavce — električarje že navadil in nekako navezal. Z mano so tovariški, pomagajo mi, če je treba, jaz jim pa tudi

naredim marsikaj, kar ni ravno nekje zapisano, da moram.

Da bi lažje opravljal svoje delo, bi nujno potrebovali lastno vozilo v tozdu. Kadar je v obratu kakšna ok-

vara, se vedno zelo mudi prepeljati motor ali kak material. Želel bi to narediti, pa je tolikokrat zelo dolgo treba čakati na prevozno sredstvo. Včasih si pomagam tako, da naprosim viličarista iz drugega tozda, da

kaj pripelje zraven tovora, ki ga uradno vozi. Vsak ti pa tudi takih uslug noče delati. Nekateri tozdi imajo po dvoje, troje in več lastnih vozil, pri nas pa pravijo, da še enega ne potrebujemo.

Ferdo Repotočnik, skupinovodja vlivališča:

ZARADI DELA V ČETRTE IZMENI JE PRIZADETA DRUŽINA

»Delam v livni jami v jeklarni 2, in to že dolga leta. Delo je težko predvsem zaradi slabega okolja — prahu, hrupa in vročine, medtem ko je fizični napor precej manjši kot prej, ko še ni bilo bofora. Še bolj bi se nam olajšalo delo, izboljšala pa bi se tudi kakovost litja in izplen, ko bi imeli kontiliv. Dolgo že govorijo, da ga bomo dobili, pa menda ni denarja za to.

Dolgo nam obljublajo tudi novo odpraševalno napravo. Kolikor se spomnim, ta, ki so jo zdaj odstranili, nikoli ni posebno dobro delala. Učinkovita je bila samo tedaj, kadar je bil primeren zračni pritisk, drugače ne. S sodelavci veliko pričakujemo od novega sistema odpraševanja, ki naj bi ga dobili z rekonstrukcijo ene od elektroobločnih topilniških peči. Ko bi bilo odpraševanje v redu, bi bilo v livni jami lažje zdržati.

V topilnici se velikokrat jezimo tudi zaradi 4. izmene. Saj se navadiš na tak ritem življenja in ga nekako prenašaš. Ni ti pa vseeno, da si tako odrezan od družine. Ob koncu tedna, ko so otroci in žena prosti, moram jaz na šiht, doma pa sem tedaj, ko njih ni. Le redke so sobote in nedelje, ko smo lahko skupaj.

Zato se mi zdi, da je četrta izmena v železarni premalo ovrednotena.

Ivan Koren, vodja prodajne operative za metalurgijo:

PRODAJALI ŠE BOMO, A VPRAŠANJE JE, KOLIKO IN KOMU

»V železarni sem se zaposlil 1959. leta kot kvalificiran livar. Dvanajst let sem delal na različnih delih v livarni — v kaluparnici, jedrarni in peskometu. Do danes se je delo v jeklolivarni močno spremenilo, bilo je veliko vlaganj v te obrate, nekatera dela pa so ostala nespremenjena, posebno v čistilnici, ki je pravo ozko grlo za to proizvodnjo.

Ob delu sem se izobraževal in končal najprej delovodsko, nato pa še višjo šolo za organizacijo dela. Iz livarne sem šel v tozdr Priprava proizvodnje — bil sem vodja materialne dispozicije za jeklarno. Skrbel sem za pravočasno oskrbo obrata s ferolegurami in drugimi materiali. Po petih letih sem postal vodja skladiščne operative v Komerciali. Tu sem reševal podobne probleme kot prej — kam z nekurantnimi zalogami, založenost z repromaterialom, kadrovska vprašanja. V skladiščni službi je bilo veliko fizično napornega dela, s sodobnimi pripomočki in z mehanizacijo pa se je močno olajšalo. Kljub temu menim, da so v tej službi osebni dohodki prenizki. Veliko je najnižje ovrednotenih delovnih mest, ki jih zasedajo tudi ljudje s srednjo izobrazbo, predvsem žen-

Vsake reče, koliko zaslužimo, ko pa se primerjamo z delavci iz drugih tozdov, ki delajo na dve izmeni, vidimo, da nismo veliko na boljšem.

Letos smo imeli pri nas sredi poletja kolektivni dopust. Doma se bil petnajst dni, potem sem prišel na šiht, da sem sodeloval pri končni pripravi vlivališča za delo. Menim, da je dobro, če imamo jeklarji dopust tedaj, ko je največja vročina.

ske, ki drugje dela ne morejo dobiti. Problemi so bili tudi z mladoletnimi delavci brez šol, ki so imeli v skladiščni operativi edino možnost zaposlitve.

Na sedanjem delovnem mestu sem šele dobre pol leta. Delo je tu precej drugačno kot prej, tam je šlo za na-

bavo, zdaj sem v prodaji. Menim, da se je stanje v zadnjem letu stoodstotno poslabšalo. Metalurški tozdi so bili še lani v glavnem prezasedeni z naročili, zdaj jim grozi, da ne bodo imeli več dovolj dela. Prisiljeni smo sprejeti skoraj vsako naročilo. Včasih pride zadnji trenutek. Posledica tega je pogosta kasnitev dobavnega roka — zaradi izmečka ali kake druge ovire v proizvodnji. Zaradi kasnitve se skušamo dogovoriti s kupcem, a v vsakem primeru ima to vpliv na nadaljnja naročila. Drugi problem je nelikvidnost kupcev. Ta pesti strojno industrijo in metalurgijo.

Franc Sedelšak, vodja jedrarne:

JEDRARNA NE BI SMELA BITI ODDELEK ZA PROIZVODNJO INVALIDOV

»Jeklolivarna je v resnih težavah. V našem oddelku se trudimo in prispevamo vsak svoje, da bi se stanje izboljšalo. Izdelujemo jedra za vse kaluparske oddelke. Včasih je težko ustreči vsem. Poskušam razporediti delo tako, da vsi dobijo jedra pravočasno. Kadar je velik pritisk, delamo tudi ponoči, vendar na tri izmene ne gremo, ker bi potem morali imeti več ljudi, tudi v režiji.

Preusmerjamo se na zahteven asortiment, zelo malo je serijskih naročil, to pa pomeni veliko dela za modelarje in jedrarje. Ljudi poskušamo čim prej usposobiti za zahtevnejša dela. Znanje si lahko pridobivajo le z izkušnjami. Noben jedrar ne pride povsem usposobljen iz šole. V našem oddelku so zaposlene večinoma ženske. Na videz je tu delo lahko, enostavno, v resnici pa ni tako. Norme so sorazmerno visoke, jedrniki pa so težji, ker jih ne izdelujejo več iz mas, ampak iz kovine, da jih lahko uporabljajo v strojni kaluparnici. Posledica vsega tega je zgodnja invalidnost — ženska po 20 letih dela v jedrarni ne zmore več dosegati norme. Najpogostejše so poškodbe hrbtnice, vratnih vretenc, sklepov. Tehnologi bi morali bolj razmišljati o tem, kakšne materiale uporabiti, da bodo jedrniki sicer dovolj vzdržljivi, pa vendar ne pretežki.

Trudimo se, da bi delali kvalitetno, saj če je jedro slabo, nastane izmeček. Odkar jedra premazujemo, ni več toliko pripek, vendar je veliko odvisno od priprave mešanice, peskov in smol. Včasih je vse dobro narejeno, pa se jedra poškodujejo, ko čakajo na uporabo, ker nimamo primernih skladišč zanja. Premajhen delovni prostor tudi slabo vpliva na delovno razpoloženje delavcev v jedrarni. Sploh je v tem oddelku precej živčno delo. Preveč smo na udaru. Dobro gre delo naprej le, če je vse v redu, od peči do peskomete. Takoj ko se kje zaustavi, pa nastanejo težave.

Helena Burjak, vodja oddelka za letni plan in analize:

POTREBUJEMO NOV PRAVILNIK O STANOVANJSKIH RAZMERJIH

»Kot v vseh OZD imamo tudi v Železarni Ravne Pravilnik o stanovanjskih razmerjih, ki med drugimi ureja tudi področje kreditiranja individualne stanovanjske gradnje. Pravilnik ima določene pomanjkljivosti, še večje pa so nepravilnosti pri njegovi uporabi. Lani smo namreč delili posojila delavcem, ki sploh niso izpolnjevali razpisnih pogojev, prvotno nerazdeljena sredstva smo razdelili interesentom brez razpisa, kjer bi

Težko je najti naročnika naših izdelkov, ki je sposoben naročeno takoj plačati. Pa gre za naše dolgoletne partnerje. Na jugu nam očitajo visoke cene, a pozabljajo, da se vhodni materiali enako dražijo tudi pri njih. S sedanjimi cenami metalurških izdelkov ali polizdelkov teh cen ne pokrивamo. Zgovoren je podatek, da Valjarna z rekordno proizvodnjo ustvarja izgubo!

Menim, da taka kriza ne more več dolgo trajati, nekaj se bo v jugoslovanskem prostoru moralo premakniti.«

Livarjem očitajo slabo kakovost. Priznam, so livarske napake. Livar ne more nikoli dokončno vsega obvladati, učimo se vse življenje. A na kakovost vpliva veliko stvari — od priprave šarže do litja kalupov in toplotne obdelave. Težko je odkriti pravi vzrok napak.

V jedrarni se še ne bojimo za delo. Četudi bi Jeklolivarna zmanjšala proizvodnjo za 300 ton, bi imela jedrarna, če bi šlo za zahtevne ulitke seveda, še vedno dovolj dela.

Zaradi zahtevnosti dela v zadnjem času v oddelku zaposlujejo večinoma učence iz dveletne metalurške šole, medtem ko so bili tu prej v večini nekvalificirani. Zal v tozdu delo jedrarjev prenizko vrednotijo; menim, da zato, ker ga slabo poznajo. Tudi sam sem, kot vodja oddelka, v primerjavi z drugimi prenizko ocenjen. To mi včasih jemlje voljo do dela. Upam, da se bodo z reorganizacijo v železarni take nepravilnosti odpravile.

Navsezadnje te navda z zadovoljstvom, če so naročila in je delo, ki ga razporediš, z veseljem sprejeto.«

lahko vsi graditelji enakopravno sodelovali, prioritete liste smo potrjevali na delavskih svetih mesec dni pozneje, kot pa so bile predložene banki za sklenitev kreditnih pogodb, torej že v času uporabe posojil...

Čeprav je bilo že lani pri ugotavljanju nepravilnosti (SDK, družbeni pravobranilec, DS) poudarjeno, da se mora pravilnik dopolniti, ni bilo na tem področju ničesar storjeno. Zanimame, čemu sploh služi prioriteta

lista, ki jo sestavljajo skoraj pol leta, če je potem pri dodeljevanju posojil sploh ne uporabijo. Letos so raje prilagodili stopnjo revalorizacije cene m² stanovanja na 100% (uradna rast cen julij '88/marec '87 je 411,9%), kot da bi se držali pravilnika. Na tak način so letošnji dobitniki drugega obroka posojil dobili le slabo polovico zneska, ki bi ga bili upravičeni po pravilniku. S tem so vsem dobitnikom podaljšali čas gradnje, če pa bi dobila polno posojilo le polovica, pa bi vsaj ta lahko čimprej zaključila gradnjo in spraznila družbeno stanovanje, ter se v celoti posvetila delu v službi ter ne bi bila razpeta na dva konca.

V razmerah trištevtilčne inflacije (že blizu 200%) je popolnoma nerazumljivo, da določimo ceno m² za preteklo obdobje, ko pa dobro vemo, da se bo v času uporabe kredita dobilo že polovico manj.

Zaradi izredno neugodnih razmer na trgu, zlasti v črni metalurgiji, pa tudi zaradi notranjih slabosti, so se poslovni rezultati v železarni močno poslabšali. Dejstvo pa je, da ne znamo pravilno porabiti res bistveno manjših sredstev, ki jih ustvarimo za stanovanja. Kupujemo (trisosbna) družbena stanovanja, namesto da bi večji del ustvarjenih sredstev usmerili v individualno stanovanjsko gradnjo in tako rešili stanovanjski problem najmanj trem delavcem z istim denarjem, kot stane eno stanovanje. Morali pa bi seveda ustrezno motivirati posameznike, da bi vložili lastna sredstva. Zato bi moral za pridobitev višine posojila biti edini kriterij vrednost stanovanja, ki delavcu glede na število nepreskrbljenih članov družine pripada, in ne še višina OD. Vse bonitete, ki jih posamezniki, ki imajo OD nekaj pod povprečjem, lahko izkoristijo, dostikrat prinesejo mnogo več, kot znaša razlika v OD delavca, ki nekaj presega to poprečje. Ti privilegiji destimulirajo boljše delo in večje razdajanje v službi, s čim

Jožica Lorenci, čistilka v KSZ:

POMAGAMO SI Z LASTNIM DELOM

»Nimam namena tarnati, čeprav vsak ve, da so se časi močno poslabšali. Cene v trgovinah rastejo, da jim ni mogoče več slediti, osebni dohodki se v primerjavi z njimi skoraj ne premaknejo.

Čistilke smo se lani udeležile izobraževanja za strokovni razvoj. Nekaj časa se nam je potem to poznalo pri plači, potem ne več. Čeprav ni vseeno, kako delamo, in se tudi hitro vidi, če katera ne opravi svojega dela tako, kot je treba, pa je delo čistilk v družbi sploh slabo cenjeno.

Rast cen doma vse bolj občutimo, čeprav za zdaj še nekako shajamo. Bojimo se, da bi se stanje še poslabšalo. Včasih ni bilo treba gledati, kaj in koliko česa boš kupil, zdaj pa že gledamo, da kupujemo npr. tak kruh, ki ga lahko jemo tudi bolj starega, kupimo ga manj in tudi pri drugih stvarih se omejujemo. Ker delam v popoldanski izmeni, celotna kosila pripravljam sama, kar pomeni delni pihranek pri nakupu živil. Tudi sicer v družini veliko prihranimo na račun lastnega dela. Sami preurejamo stanovanje, kadar je potrebno, menjamo tapete, pode, belimo in podobno. Ko bi najemali obrtnike, se nam ne bi izšlo. Tudi konfekcije kupujemo manj, ker marsikaj sama zašijem, pletene stvari naredimo same.

Starejša hčerka odhaja to jesen študirat v Ljubljano. Ne vem še, če

mer bi dosegli tudi boljše delovne uspehe DO.

Če sta zaposlena v železarni oba zakonca, bi morala biti upravičena do ustreznega večjega posojila, kot če je en sam. Le tako bi bili izenačeni oziroma imeli vsaj približno enake pogoje za graditev kot tisti graditelji, kjer sta zakonca zaposlena v različnih DO.

Večina graditeljev v naselju Kotle II je pričakovala večjo podporo vsaj v DO, ko so se tako zaostriili pogoji za druga stanovanjska posojila. Če kreditiranja stanovanjske gradnje v DO ne bomo bolje uredili, se bodo delavci, ki bi sicer ob ustreznih udeležbi posojil DO bili sposobni graditi, raje odločili za dražje avtomobile, vikende in druge dobrine in ostali v družbenih stanovanjih.

Sem eden od graditeljev v Kotle II. Za gradnjo sem se odločila zato, ker imam izrabljena oba kolka in težko hodim po stopnicah. Z leti se bo stanje slabšalo, zato sem želela stanovanje v eni etaži brez vsakih stopnic. Tip hiše, ki jo gradimo, ustreza mojim potrebam. Če ne bo posojil, bom pač dalj časa v družbenem stanovanju. Na slabšem bodo tisti, ki nimajo ustreznih urejenih pogojev bivanja.«

bo dobila štipendijo. Če je ne bo, bo treba še bolj skrbno gospodariti z denarjem, da bomo shodili od meseca do meseca, še posebno, ker je tudi mlajša, ki obiskuje kovinarsko šolo, brez štipendije. Obe sta si nekaj za start v jesen prislužili sami, bili sta na počitniškem delu v železarni, vsa naša družina pa veliko prostega časa porabi za delo na kmetiji, kjer živi moja mama. Tako imamo potem nekaj manj skrbi z ozimnico.«

Mojca Potočnik

Je marketing v železarni res marketing

»Marketing (trženje) kot ekonomski proces omogoča stik med proizvodnjo in potrošnja in usmerja proizvodnjo v zadovoljevanje izraženih potreb. To je poslovna aktivnost, ki omogoča, da se ugotovijo potrebe potrošnikov in da se, po opravljeni proizvodnji, izdelki dostavijo kupcem pravočasno, na pravi kraj in po ceni, za katero so se dogovorili.

Marketing kot koncept poslovanja pomeni, da so potrebe potrošnikov začetna in končna točka poslovanja. Proizvodna organizacija preučuje potrebe kupcev in jih poskuša zadovoljiti, kar se neposredno odraža pri uresničevanju ciljev njenega poslovanja...«

(Leksikon marketinga)

Odgovor na vprašanje v naslovu sem poskušala najti v pogovoru s tov. Blodnikovo, vodjo oddelka za raziskave trga v tozdu Komerciala.

Najprej moramo spoznati naloge in način dela tega oddelka

Raziskava trga poteka v dveh organizacijskih enotah: v Komercialu in v RPT. Dogovorjeno je, da sodi v delokrog RPT proizvod, njegove tehnične značilnosti, uporabnost, materiali, iskanje idej za nove proizvode in struktura asortimenta.

Aktivnosti marketinga oz. komerciale, distribucija proizvodov, formiranje cen, pospeševanje prodaje, ekonomska propaganda, raziskave trga, skladiščenje, prodajna in nabavna služba pa so organizirani v tozdu Komerciala.

Vse te dejavnosti, kakor tudi politika trženja za posamezna tržišča in proizvode, so sestavni del načrta operativnega trženja in politike v tekočem letu.

Raziskava tržišča kot najpomembnejša funkcija trženja v OZD, ki želi poslovati po marketingnem načelu, mora razpolagati s podatki o tržiščih, na katera je usmerjena. Poslovne odločitve pa so v skladu z marketingom le, če zagotovijo dolgoročno donosnost poslovanja. To pa je mogoče le z raziskavo tržišča in s kontinuiranim prilagajanjem trgu.

V središču politike trženja je torej tržišče in njegove potrebe, zato je glavna naloga raziskave ta, da te potrebe spozna, jih razišče.

Druga pomembna funkcija trženja je politika izdelka, ki na podlagi spoznanj s trga in proizvodnih možnosti išče ideje za nove izdelke oziroma izpopolnjuje obstoječe. To funkcijo smo v železarni prenesli v tozdu RPT, čeprav smo vedeli, da je funkcionalno tesno povezana z ostalimi instrumenti trženja.

Ugotovitve s tržišča so podlaga za vodenje učinkovite cenovne politike. Ta instrument pa v naših razmerah nima prave vloge v prodajni politiki, saj poznamo le gibanje cen v smeri nenehne rasti.

Mira Blodnik

Proizvod je treba nato spraviti do dejanskih potrošnikov. Področje prodajne politike pa je lahko učinkovito le, če se opira na rezultate raziskave tržišča. Drugačen pristop je bolj ali manj le distribucija blaga. Nalogo obveščanja trga o naši ponudbi imata ekonomska propaganda in pospeševanje prodaje, ki pa pri svojem delu potrebujejo podatke o dejanskih in potencialnih kupcih.

Vse te aktivnosti morajo biti med sabo usklajene v planu trženja, tako da podjetje doseže postavljene cilje marketinga.

V vsakdanjem poslovanju pa še vedno menimo, da nam za vodenje komercialne politike ni potrebno ekonomsko znanje in znanstveni pristop k tržišču, kaj šele uresničevanje postavljenih ciljev tozda Komerciala.

Konjunktorni položaj (večje povpraševanje od ponudbe) nam je takšno ravnanje do preteklega leta tudi dopuščal. Likvidnostne težave pa so kupce usmerile tja, kjer so cene nižje, dobavni roki krajši, transportni stroški pa manjši. Svoj delež je prispevala tudi neenotnost jugoslovanskega tržišča.

Tako do trenutka, ko je začelo primanjkovati naročil, ni bilo pravega interesa za tržni koncept poslovanja železarne pri večini programov. Tržišče nas bo torej prisililo v reorganizacijo komerciale in spremembo miselnosti, od tega, kako proizvesti, v to, kako čimbolj zadovoljiti potrebe kupca in doseči čim večji prihodek.

Kazalec uspešnega dela so sedveda rezultati

Sama raziskava še ne pomeni, da je uspeh zagotovljen. Verjetno se bo drugače lotil dela tisti, ki razpolaga z informacijami s tržišča, kot pa tisti, ki se zanaša na svoje izkušnje in občutke. Pričakovani uspeh je vsekakor bolj zanesljiv pri prvem kot pa pri drugem. Vsako zavarovanje pred negotovostjo pa terja določene stroške.

Pri delu se pojavljajo tudi težave

Žal je danes tako, da moramo izpolnjevati veliko preveč statističnih poročil, poročil o poslovanju, odgovarjati na anketne vprašalnike... Zato nas mnogi imajo za statistiko komerciale.

Pri delu pogrešamo tudi tehnično opremo, saj nam bi računalnik pri našem delu zelo veliko pomagal. Potrebujemo tudi večje možnosti za udeležbo na strokovnih predavanjih, seminarjih, sejnih

Špediter

in razstavah, saj lahko le z neposredno udeležbo pridemo do pomembnih informacij. Premalo pa smo tudi usmerjeni v prihodnost. Naš tozdu Komerciala bi moral izdelovati več napovedi, politika poslovanja pa bi morala biti izdelana vsaj za eno leto vnaprej.

Kako bo delo potekalo v novi organizaciji? Kaj se bo spremenilo, izboljšalo?

V novi organizaciji bomo združili obe organizacijski enoti, Komercialo in RPT, v tozdu Trženje, da bi dosegli večjo učinkovitost. Upoštevali smo tudi načelo fleksibilnosti, kar pomeni, da se bo nova organizacija sposobna prilagajati vsaki situaciji na trgu.

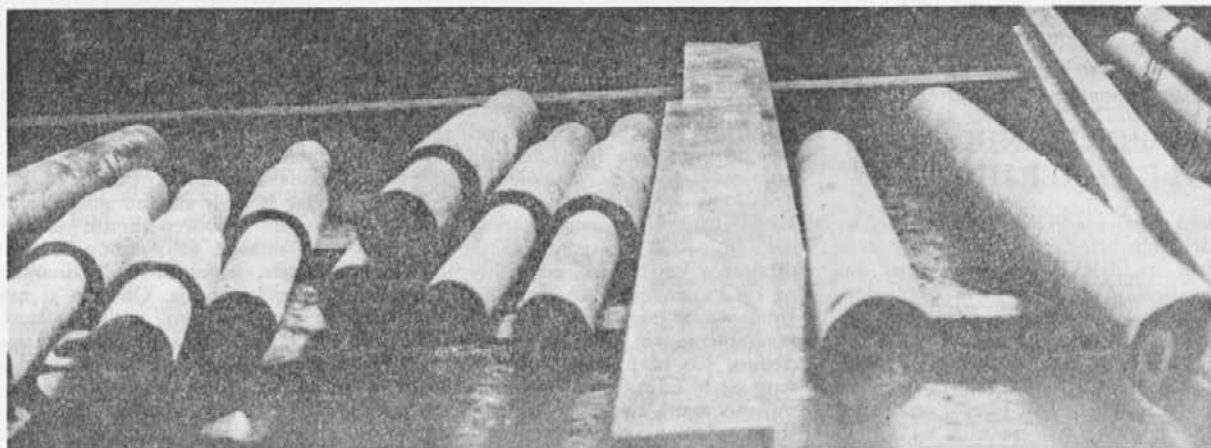
Povezava z razvojem izdelkov bo potekala prek tržnega informacijskega sistema, ki ga bo še treba razviti.

Večji poudarek bo dan novim metodam, ki bodo omogočale boljše odločanje o sprotih ukrepih in bodočih strategijah.

Rezultati pa bodo še vedno odvisni od ljudi in od tega, ali bomo znali in hoteli novi koncept tudi realizirati.

Želje in načrti za razvoj pravega marketinga torej so. Čas pa bo pokazal, kako in v kolikšni meri se bodo dejansko uresničili.

Irena Nagernik

Hlodi

15 let daljinskega ogrevanja Raven in 10 let Komunalnega podjetja Prevalje

V drugi polovici septembra bosta Železarna Ravne — tozdr Energija in Komunalno podjetje proslavila visoka jubileja. 15 let je namreč minilo, kar je iz kotlarne v železarni stekla po ceveh do radiatorjev v ravenskih stanovanjih prva topla voda, in 10 let, kar imamo v občini Ravne Komunalno podjetje Prevalje. Za skupno proslavljanje so se odločili, ker prav pri daljinskem ogrevanju tesno sodelujejo (tozdr Energija vzdržuje in kontrolira sistem, obračunava, sproti in dolgoročno planira porabo, vzdrževanje itd., Komunalno podjetje pa je »lastnik« sistema in zato tudi porabnikom zaračunava stroške.)

Jubileja bodo slavljenici obeležili z razstavama, okroglo mizo na temo merjenje in varčna raba energije, s proslavo in več drugimi spremljevalnimi akcijami (učenci osnovnih šol bodo npr. pisali spise o varčni rabi energije in ekologiji). Razstavi na Ravnah in Prevaljah bosta prikazali razvoj ogrevanja na Ravnah in naprave, vgrajene na daljinskem ogrevanju z vodo in s plinom. Na razstavah bodo organizatorji prikazali praktične izvedbe za priključitev kotlovnice na plin, svetovali najboljše rešitve itd. Vse, ki jih to zanima, zato vabijo na ogled.

Ideja o daljinskem ogrevanju Raven z vodo se je porodila 10 let prej, da je bila uresničena. Vseboval jo je že projekt izgradnje nove kotlarne v Železarni Ravne leta 1963. Toda kotlarne je bila nato zgrajena leta 1967, prvi

del daljinskega sistema pa zaradi denarno sušnih let ne prej kot leta 1973. Nato je bila gradnja dokaj intenzivna do leta 1980, nakar se je začela umirjati.

Razlogov za uvedbo daljinskega ogrevanja z vodo je bilo več. Glavni je bil želja po izboljšanju ekologije zraka. Ozko Mežiško dolino je namreč onesnaževalo preveč dima iz dimnikov individualnih in skupnih kurišč. Med pomembnimi razlogi je bila tudi želja po izboljšanju družbenega standarda delavcev, krepko pa so pri odločitvi »za« prevagale tudi prednosti, kot so: boljši energetski izkoristki, ki se dosegajo v večjih kotlih, možnost kvalitetnejše regulacije sistema ogrevanja in možnost vodenja oz. kontrole sistema z enega mesta. Slednji prednosti sta seveda pogojeni s kvalitetnim kadrom, ki pa ga tozdr Energija ima, kar že vsa leta dokazuje z vzornim delom na sistemu.

Po letu 1980 pa je tudi v Mežiški dolini postalo aktualno ogrevanje s plinom. V primerjavi z daljinskim ogrevanjem na vodo ima vsaj tri prednosti: plin je bolj vsestransko uporaben (za kuhanje, ogrevanje sanitarne tople vode itd.), toplotne izgube na omrežju so manjše, saj je prenos energije do porabnika enostavnejši (za toplovod dve cevi, za plin ena) in zaradi izpopolnjene regulacijske opreme so zagotovljeni višji energetski izkoristki plinskih kurišč. Zato je tudi edina prihodnja načrtovana pot »plinifikacija« Mežiške doline.

To pomeni za Železarno Ravne, tozdr Energijo, in Komunalno podjetje Prevalje, letošnja slavljenca, ob že utečenem delu z daljinskim ogrevanjem na vodo in prvimi izkušnjami s plinskim ogrevanjem, izziv za prihodnja leta. Ker pa smo se lahko v 15 letih krepko prepričali tako o pravilnosti odločitev (tudi vodstva železarne) kot o strokovnosti, stalni skrbi in ne nazadnje o izrednem prizadevanju naših energetikov, da »nikogar ne bi zeblo in bi ne bilo prevroče«, verjamemo v njihovo uspešnost tudi v prihodnje.

Ob jubileju čestitamo!

Po pogovoru z inž. Francem Oderlapom pripravila H. Merkač

Kotlarne — vir toplote

NEKAJ ZNAČILNIH ŠTEVILK

RAVNE

- Prva kotlarne v železarni, zgrajena leta 1967, je imela moč 29,1 MW, nova iz leta 1980 ima moč 58,1 MW.
- Prva veja daljinskega ogrevanja za Ravne je bila za Trg svobode do zdravstvenega doma in za del Čečovja zgrajena leta 1973.
- Prvotna skupna moč tega dela je bila 5,332 MW, danes je priključna moč vseh porabnikov za Ravne (vzhodna veja — Trg, zahodna veja — Dobja vas in južna veja — DTK) 45,6 MW.
- Skupno je daljinsko danes na Ravnah ogrevanih 215.894 m² površin (družbena stanovanja, individualne hiše, ustanove, OZD).
- Poraba toplote je bila na Ravnah leta 1973 446 MWh, lanske kurilno sezono pa 43.479 MWh.
- Primarnega voda (vročevoda s temperaturo vode nad 110° C) je 11.560 m, sekundarnega (toplovoda; s temperaturo vode pod 110° C) pa 12.760 m.
- Toplotnih števecv je skupno 682. V individualne hiše so jih vgradili leta 1982, v družbena stanovanja, ustanove in OZD pa v letih 1987/88.
- Zaradi toplotnih števecv se je poraba energije zmanjšala od 25 do 30 %.
- Vseh toplotnih postaj za daljinsko ogrevanje je 84.
- Izkoristek kotlov v kotlarni železarne je od 88 do 90 % (približno takšen je tudi izkoristek kurišč pri ogrevanju s plinom), pri kurjenju s premogom le od 50 do 60 %, pri kurjenju z oljem pa od 80 do 85 %.
- Izgube toplote na daljinskem ogrevanju so od 10 do 15 %.
- Okolje je bilo z SO₂ v letih 1969/70 onesnaženo z okoli 246 mg/m³, v letih 1986/87 pa s 86 mg/m³.

KOTLJE

Ogrevane so s toplovodnim sistemom iz dislocirane kotlovnice. Zgrajena je bila leta 1977, do leta 1983 kurjena z oljem, zdaj je z zemeljskim plinom. Poraba toplote je bila leta 1977 1096 MWh, danes je 4773 MWh. Skupno je danes v Kotljah daljinsko ogrevanih 17.426 m² površin.

PREVALJE

● Niso ogrevane z daljinskim sistemom na toplo vodo, pač pa od leta 1984 na plin. Iz železarne teče na Prevalje primarni plinovod Ø 300 in se v reducirno-merilni postaji na Prevaljah zreducira na pritisk 0,1 bara. Od tu poteka na 112 kotlovnice (14 jih je v družbenih objektih, 98 v individualnih) in ogreva skupno 41.909 m² površin. Poraba toplote je bila na Prevaljah leta 1984 4702 MWh, v lanske kurilni sezoni pa 8680 MWh. Dolžina primarnega in sekundarnega voda je na Prevaljah 8540 m.

MEŽICA

● Izgradnja plinovodnega omrežja se je začela leta 1987. Iz merilno-reducirne postaje teče plin po 1640 m na 7 kotlovnice (5 v družbenih objektih in 2 v individualnih hišah) in ogreva skupno 30.216 m² površin. Poraba toplote je v Mežici 927 MWh.

ZANIMIVOST

● m² ogrevne površine je ob polletju 1973 stal 2,70 din, kar je ob takratnem povprečnem OD 2153 din predstavljalo 0,125 %. Danes stane m² ogrevne površine 703 din, kar predstavlja pri povprečnem OD 560.430 din tudi približno 0,125 %.

OKVIRNI NAČRT IZGRADNJE DALJINSKEGA OGREVANJA S PLINOM

Prevalje — 1991
 Mežica — 1994/1995
 Žerjav — 1995/1997
 Črna — 1997/2000
 Strojnska Reka — 1994/1995
 Kotlje II — 1989/1990
 Brdinja — 1993/1994
 Javornik
 (plato proti Šancam) — 1993/1994

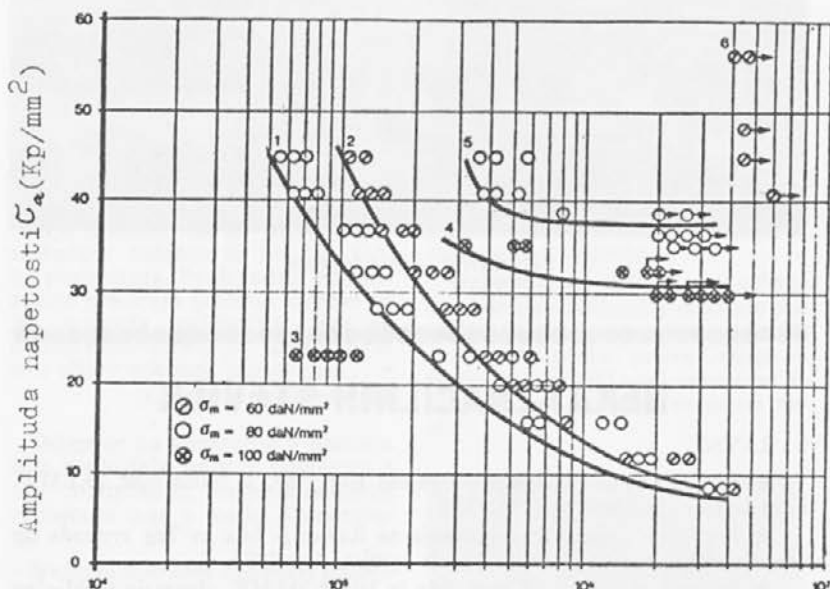
Vročevod čez Suho — že premajhen

ANTIKOROZIJSKA ZAŠČITA POVRŠINE VZMETI

Korozijska življenjska doba dinamično obremenjene vzmeti odločilno zmanjšuje. Slika 1 kaže, kako hitro pri trajnostnem preizkusu pada življenjska doba ploščate

učinkoviteje zaščiti vzmeti v primerjavi s fosfatirano površino, namazano z oljem ali mastjo.

Na sliki 1 prikazani rezultati preizkusa utrujanja kažejo, v pre-

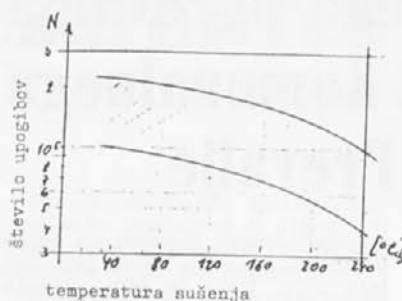

Število obremenitev (nihajev) N

Slika 1. Vpliv korozije na življenjsko dobo vzmeti

probe pod vplivom korozije. Korozijska zaščita ima posebno vlogo pri cestnih vozilih, kjer posebno pozimi pod vplivom vlage, soli in prahu korozija hitro nagrizava površino vzmeti. Posamezni proizvajalci z internimi testi dokazujejo, da npr. pri listnatih vzmetih cinkova prevleka (debeline 30 mikronov) do 10 ×

izkusih, označenih z 1 do 3, življenjsko dobo korodiranega preizkušanca. Življenjska doba je odvisna od amplitude napetosti ter je izražena s številom nihajev, ki jih preizkušane zadrži do zloma. Probe 4 do 6 veljajo za nekorodirane preizkušance, rezultati preizkusa pa kažejo znatno večjo vzdržljivost.

Slika 2. Vpliv temperature na zmanjšanje življenjske dobe vzmeti

V praksi lahko takšne rezultate dosežemo le pri paraboličnih vzmetih, ker se tod listi na aktivni dolžini medsebojno ne dotikajo oziroma ne drgnejo. Zato se parabolične vzmeti lakirajo s cinkovim lakom ali cinkovim prahom.

Lakiranje s cinkovim prahom je gospodarnejše, ker je izkoristek prahu skoraj 100%, medtem ko je izkoristek materiala pri lakiranju z lakom le približno 30%.

Kot konstrukcijski napotek glede na antikorozijsko zaščito velja omeniti, da na življenjsko dobo vzmeti bistveno vpliva temperatura sušenja lakiranih površin. Vpliv temperature sušenja na življenjsko dobo vzmeti je prikazan na sliki 2. Na znižanje življenjske dobe vzmeti znatno vplivajo temperature nad 80°C.

Poleg vpliva antikorozijske zaščite na življenjsko dobo ima bistveni vpliv na življenjsko dobo vzmeti tudi površinsko utrjevanje vzmetnih listov. Načini utrjevanja in učinki na življenjsko dobo bodo obširneje predočeni kdaj drugič.

Alojz Pori

Znanje, pogoj za uspešno vodenje

KONCEPCIJA POSLOVODENJA PRI NAS

Družbena lastnina sredstev za proizvodnjo in samoupravljanje določata tudi specifičen položaj »oseb na vrhu« v jugoslovanskih organizacijah. Naši poslovodni organi se razlikujejo tako od direktorjev državnih podjetij v deželah realnega socializma (ki so imenovani in odgovorni za poslovodne in podjetja državi), kot od managerjev zasebnih podjetij v Zahodni Evropi (ki so vir vse oblasti v podjetjih). V samoupravni organizaciji je zaradi potrebe po koordinaciji tehnično razdrobljenega dela še vedno nujna t. i. funkcionalna hierarhija, ki jo izvajajo vodilni delavci od delovodje navzgor. Upravljalški del managerske funkcije (vrednotna hierarhija) pa naj bi uresničevali delavci neposredno ali prek delegatskih organov. Zamišljeni model se ni v celoti uresničil, od tod tudi konflikt med vodenjem in samoupravljanjem in nejasnost glede položaja in nalog poslovodnega organa.

Poslovodni organ vsebuje elemente poklica (specifična vrsta dejavnosti, posebna znanja, trajnejša narava opravljanja dejavnosti...

nosti...) in funkcije (načelo reelekcije, način postavljanja in razreševanja s položaja, družbena pričakovanja, ni posebnih šol...). V razmislek: »V razvitem svetu so zelo občutljivi glede racionalne rabe kapitala, zato vodenje podjetij zaupajo le najbolj kvalificiranim in zato tudi najdražjim strokovnjakom — managerjem. Pri nas je vodenje še vedno le funkcija, ki jo posameznik opravlja določen čas.« (I. Banič)

POTREBNA ZNANJA ZA VODENJE

Različni avtorji navajajo dokaj podobne vrste znanj, ki jih morajo obvladati vodilni oziroma vodstveni delavci. Stonerjeva klasifikacija npr. obsega: tehnična znanja (sposobnost uporabljati orodja, postopke ali tehnike na nekem specializiranem področju), znanja o človeku (sposobnost za delo z ljudmi) in konceptualna znanja (sposobnost usklajevanja in povezovanja interesov ter dejavnosti organizacij). Na posameznih ravneh vodenja so potrebni različni deleži navedenih znanj — na višjih predvsem konceptualna in o človeku.

V Evropi (vključno z Vzhodom) deluje okrog 250 šol za managerje, ki študente usposablja za vodenje, skrbijo pa tudi za dodatno izobraževanje managerjev. V Jugoslaviji nimamo posebnih podiplomskih šol za vodenje, čeprav se v zadnjem času uveljavlja predvsem Center za usposabljanje vodilnih delavcev v gospodarstvu pri GZS na Brdu.

Literatura našteva različne oblike in metode izobraževanja (na delu, z dela), ki so primerne za vodilno strukturo. Poleg organiziranih oblik pa je nujno tudi samozobraževanje. To je po mnenju E. B. Flippa za managerje najprimernejši način učenja.

REZULTATI RAZISKAVE IZ NEKATERIH ZELO USPEŠNIH ORGANIZACIJ

Na FSPN so v letu 1987 izvedli raziskavo Dejavniki učinkovitosti poslovodnega organa na vzorcu 11 zelo uspešnih slovenskih industrijskih organizacij. Izhodišče je bilo, da se uspešnost poslovodnega organa kaže v uspešnosti organizacije, ki jo vodi. Nanizala bom le nekaj dejstev o izobraževanju,

ki so značilna za uspešne slovenske poslovneže.

Formalna izobrazba. Večina direktorjev (80%) iz preučevanih delovnih organizacij ima visoko izobrazbo, izmed njih pa sta se dva odločila še za podiplomski študij. V Sloveniji pa ima visoko izobrazbo le 41,1% vseh poslovodnih organov (na različnih organizacijskih ravneh), 5,5% pa jih je šolanje nadaljevalo še po diplomu. Za ZRN pa npr. velja, da je 28% vseh direktorjev doktorjev znanosti.

Znanje tujih jezikov. Anketirani direktorji so zapisali, da obvladajo tuje jezike; manjšina sicer pasivno, večina pa aktivno. Prevladuje znanje angleškega in nemškega jezika. Čeprav je pomen znanja tujih jezikov nedvoumen za delo poslovodnikov (stiki s tujimi partnerji, študij tuje strokovne literature), pa npr. le 11% vseh beograjskih poslovodnih organov obvlada vsaj en tuj jezik.

Nadaljnje izobraževanje. Kot najpomembnejše izobraževalne oblike, ki so jih obiskovali po končanem šolanju, so direktorji iz preučevanih organizacij omenili eno ali dve. Na vsebinskem področju prevladuje tema o vodenju delovnih organizacij. Ostala izobraževalna dejavnost obsega tečaje učenja tujih jezikov in strokovne seminarje. Med oblikami prednjačijo tečajji in seminarji. Po pričakovanju je bilo najmanj direktorjev na izobraževanju v tujini. To je uspelo le štirim.

Nasprotno pa o izobraževanju vseh slovenskih poslovodnih delavcev ne vemo veliko. Od vseh, ki so to funkcijo opravljali v letu 1986, jih je npr. dobra tretjina zaključila šolo za poslovodne kadre na Brdu.

Po odgovorih sodeč se vsi direktorji iz naše raziskave izobražujejo tudi individualno in samoiniciativno. Vsi razen enega prebirajo strokovno literaturo. Najpogostejše čtivo so ekonomske revije, sledijo jim strokovne, ki obravnavajo panoge, v katerih delajo. Manj pa študirajo tuje strokovne revije in časopise. Seveda obstajajo še druge oblike samozobraževanja, ki jih nismo zajeli v raziskavo.

Funkcije izven organizacij. Vključenost poslovodnih organov v aktivnosti izven ozdov je odraz potrebe po pridobivanju informacij o vplivih okolja na poslovanje organizacij. Analiza funkcij anketiranih direktorjev pokaže, da so enakomerno zastopane gospodarske, politične in društvene.

Delovna kariera. V naši raziskavi se je pokazalo, da je povprečno število zaposlitev pred imenovanjem za poslovodnega organa 4,3. Iz strokovne hierarhije je večina hitro prestopila v vodstveno in v njej napredovala. Izkušnje za vodenje so direktorji nabirali predvsem v eni ali dveh organizacijah.

SKLEP

Starejše teorije o vodenju so dokazovale, da se je te aktivnosti mogoče naučiti. V zadnjem času pa prevladuje prepričanje, da je uspešen manager rojen (ima torej potrebne osebnostne lastnosti), vendar pa mu je potrebno zagotoviti še ustrezno znanje.

Andreja Čibron

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto XV

Ravne na Koroškem, 14. septembra 1988

Št. 4

Mladi fužinar izhaja kot mesečna priloga Informativnega fužinarja. Uredniški odbor: Marta Vrenčur, Saša Meško, Alojz Lipovnik, Barbara Sušnik in Silvo Jaš, ki odgovarja tudi za vsebino.

MLADI SO ZADOVOLJNI S POČITNIŠKIM DELOM V ŽELEZARNI

Mladi, dijaki in študentje, so tudi v letošnjih počitnicah prišli na delo ali prakso v železarno. Večina jih prihaja že več let, kar pomeni, da jim počitnikovanje med delavci ugaja. Kako pa so bili z delom, življenjem in odnosi v železarni zadovoljni letos, sem povprašala nekatere izmed njih.

Tomaž Juraja, 22 let:

»V železarni sem na delu med počitnicami že osmo leto in že drugič v topilnici. Študiram strojništvo, železarna me štipendira, zato tukaj opravljam obvezno prakso. Med delavci se dobro počutim in se z njimi tudi dobro razumem. Na delo sem prišel šele 10. julija, ko je bilo delo med počitniške delavce že razdeljeno, zato kakih stalnih opravil nimam. V glavnem jemljem vzorce in prisko-

čim na pomoč tam, kamor me pošljejo in kjer me potrebujejo. Seveda sem tudi s takim delom zadovoljen, opravljal pa ga bom še do 10. avgusta.«

Janez Danijel, 17 let:

»Na delu v železarni nisem prvič, sem pa prvič v kovačnici. Obiskujem metalurško-

tehnično šolo in sem štipendist železarne. Tukaj sem na prostovoljnem počitniškem delu, saj bi rad zaslužil nekaj denarja, spoznal de-

lo v različnih tozdih in se naučil kaj novega. Z delavci, med katerimi delam, se zelo dobro razumemo in si pomagamo. Največ delam na stroju in opravljam razna dela pri žerjavu. V železarni sem z vsem zadovoljen.«

Katarina Mihin, 17 let:

»Na delu v železarni nisem prvič, letos delam v kuhinji, saj opravljam obvezno prakso.

Delo je super, delavke prijazne, posode mi še ni bilo treba pomivati. Pripravljam malico ali pa hrano za naslednji dan. Za spremembo pa vzamem v roke tudi metlo in pometam okrog jedilnice. Tukaj mi je zelo všeč, čeprav bi raje šla v Portorož, pa je bilo že vse zasedeno. Potem so me hoteli dati na Rimski vrelec, pa sem le dobila delo v jedilnici pri Valjarni. Najbolj pa me veseli to, da bom med počitnicami zaslužila nekaj denarja.«

Katica Verhovnik, 17 let:

»Večkrat sem že prišla na počitniško delo v železarno, predvsem zato, da kaj zaslužim,

pa tudi, da se kaj naučim. Obiskujem kovinarsko šolo in železarna mi daje štipendijo. Delo pri nožih mi je zelo všeč. Opravljam različna dela: pilim, sekam, tehtam. Med delavkami se dobro počutim, z mano so zelo prijazne in mi rade priskočijo na pomoč.«

Nataša Bavče, 16 let:

»Že lani sem bila na počitniškem delu v laboratorijski kalilnici, letos pa sem želela delati v jedrarni, kar mi je tudi uspelo. Na delo me je zvalil predvsem zaslužek, saj obiskujem sicer tekstilno šolo. Tukaj mi je vse

zelo všeč, delavke so zelo prijazne in se dobro razumemo. Moje delo pa je predvsem čiščenje ventilov.«

Irena Nagernik

PRVI MLADINSKI RAZISKOVALNI TABOR NA RAVNAH

Od 5. do 12. 7. je na Ravnah potekal Naravoslovni mladinski raziskovalni tabor Ravne '88. Poleg učencev Srednje šole TNPU Ravne so se raziskovanja udeležili tudi učenci Srednje tehniške in naravoslovne šole Postojna in učenci Srednje šole Edvarda Kardelja iz Slovenj Gradca. Skupaj je na raziskovalnem taboru sodelovalo 22 učencev in 12 članov strokovnega odbora.

Zelja in volja za tako obliko raziskovalnega dela sta bili že dolgo prisotni v ravnem aktivu biologov in kemikov. Dodatna spodbuda za organiziranje takega tabora pri nas pa je bilo sodelovanje ravnenskih učencev na raziskovalnem taboru lani v Postojni. Raziskovalne skupnosti Ravne, Radlje, Dravograd in Slovenj Gradec so pobudo za tabor sprejele in tako materialno omogočile izvedbo. Z delom na letošnjem raziskovalnem taboru naj bi dosegli tri osnovne cilje: učence pripraviti na čimbolj samostojno in aktivno raziskovalno delo, v okviru naloge občinske raziskovalne skupnosti obdelati določeno območje v občini Ravne in seznaniti učence iz drugih krajev z značilnostmi tega dela Slovenije.

Življenje in delo mladih raziskovalcev je potekalo v dijaškem domu na Ravnah.

Laboratorijsko delo so izvajali v šolskih laboratorijih, glavni del raziskovanja pa se je odvijal seveda na terenu.

Delo učencev je potekalo v sedmih skupinah, vsaka od njih pa je opravila svojo nalogo: raziskovanje prsti, analiza vode, raziskovanje enodnevnice v potoku Kotuljščica, popis metuljev in nekaterih žuželk v Mežiški dolini, najodpornjša drevesa in grmovne vrste v onesnaženem okolju, popis rastlin v osnovnem polju v enem kvadrantu ter popis in analiza vodnih virov na področju Uršlje gore. 7. skupina je obdelovala področje po programu Raziskovalne skupnosti Ravne, vse ostale skupine pa so s podatki lastnih raziskav sodelovale pri delu te skupine.

Rezultat raziskovalnega tabora je tako celovito in zaključeno delo.

Organizator je poskrbel tudi za koristno izrabilen prosti čas udeležencev. Popeljali so jih na najbolj zanimive kraje naše občine, jim razkazali Študijsko knjižnico in Delavski muzej, z gledališko predstavo pa so jim približali tudi kulturno dejavnost na Karoškem.

Na zaključni prireditvi, ki so jo povezali s piknikom ob Ivarčkem jezeru, pa so raziskovalci predstavili rezultate, prejeli priznanja, analizirali in zaključili svoje enotedensko delo.

O svojem življenju in delu so mladi raziskovalci izdali tudi Bilten, kjer so podrobno opisali način in potek dela ter širše pojasnili rezultate raziskovanja.

(Vir: Bilten, Naravoslovni mladinski raziskovalni tabor Ravne 1988).

Irena Nagernik

REZULTATI RAZISKOVANJA

1. skupina: ANALIZA PRSTI

- naša prst vsebuje 1—3 % kalcijevega karbonata
- v povprečju je prst alkalna
- humus v naši prsti je slabo kisel, kar pomeni, da je slabo nasičen z bazami

2. skupina: ANALIZA VODE (potok Kotulja)

- količina raztopljenega kisika pada po toku potoka navzdol
- količina kisika, potrebnega za razgradnjo organskih snovi; po toku navzdol raste
- voda Kotulje je zelo trda (11,5—14,4° N)
- karbonatna podlaga je vzrok za rahlo bazičnost vode
- Kotulja je srednje onesnažen potok

3. skupina: RAZISKOVANJE ENODNEVNIC V POTOKU KOTULJE

- s pomočjo popisa skupin živali in njihovega pojavljanja so Kotuljo ocenili kot zmerno onesnaženo vodo — II. kakovostni razred — Beta mezosopralne stopnje

4. skupina: POPIS METULJEV IN NEKATERIH ŽUŽELK V MEŽIŠKI DOLINI

- raziskovalci so zabeležili 40 vrst metuljev, 17 vrst hroščev in 8 vrst stenice

5. skupina: DREVESNE IN GRMOVNE VRSTE V »DOLINI SMRTI«

- število osebkov narašča glede na oddaljenost od dimnika
- v bližini dimnika se pojavi prva grmovna vrsta — rdeči dren — in druge »pionirske vrste«: trepetlika, makovec, iva in javor
- v bližini dimnika so ostali predvsem listavci, iglavci so le v večji oddaljenosti in zavetju
- večinoma so vse sadike, ki so jih tam posadili v zadnjih 25 letih (300.000) izginile

6. skupina: POPIS RASTLIN V OSNOVNEM POLJU V ENEM KVADRANTU

- po lišajnosti dreves so označili področje večje in manjše onesnaženosti: najbolj onesnažena področja so v neposredni bližini Raven, manj pa na Navrškem vrhu in Brdinjah

7. skupina: POPIS IN ANALIZA VODNIH VIROV NA PODROČJU URŠLJE GORE

- geološka sestava Uršlje gore je vzrok za to, da je na tem področju zelo malo oziroma skoraj nič izvirov pitne vode
- v spodnji tretjini Uršlje gore se izviri pojavljajo skoraj v »črti«, na isti nadmorski višini
- v zaledju izvirov so kmetije, ki so potencialni onesnaževalci z naravnim in umetnim gnojenjem
- Ravnam manjka 30 % pitne vode, raziskovalci pa so ugotovili, da bi z izvirov Črni potok lahko nadomestili 56 % manjkajoče vode.

OD TU IN TAM

Saniranje zemeljskih površin, ki so bile poškodovane zaradi rudarjenja, urejanja pašnikov, oskrba Kopitnika s tekočo vodo, ureditev vodovoda Dobovec ter nekaterih regionalnih cest — to je bila letošnja mladinska delovna akcija Zasavje '88, na kateri so v 2. izmeni sodelovali tudi mladinci naše občinske konference ZSMS. Akcija je v celoti dobro uspela kljub pomanjkanju brigadirjev, saj so nekatere OK ZSMS nanjo poslale šibke in številčno nepopolne brigade, skratka, tudi letos se ponavlja praksa ter izkušnje prejšnjih let. Hrastniški mladinci tako že letos razmišljajo o organiziranju posebnih taborov prihodnje leto. Tovrstna oblika mladinskega prostovoljnega dela bi prišla za te kraje in ljudi še kako prav, saj je to področje eno od najbolj ogroženih po ekološki plati v Slove-

niji. Mladi bi se tako na taborjenju ukvarjali z oživiljanjem opustošenih pašnikov, starejšim ljudem bi pomagali obdelovati njihovo zemljo, poskušali bi poskrbeti za zaposlitev ženske delovne sile in podobno. Seveda pa razmišljajo tudi o povezovanju za takšen projekt z ljubljansko agronomsko fakulteto.

Od 16. do 19. septembra bo potekalo v Kostolcu 11. srečanje kulture in športa mladih jugoslovanskih železarn. Udeleženci srečanja si bodo ogledali nekatere znamenitosti tega dela južne Srbije pa termoelektrarno Nikola Tesla, ki je eden največjih gigantov v Srbiji, saj stoji dobesedno na premogu, pomerili pa se bodo tudi v številnih športnih panogah ter v kviz tekmovanju. Iz Slovenskih železarn se bo letošnjega srečanja udeležilo 50 mladih, med njimi 13 iz naše železarne.

Tudi letošnji 15. avgust, praznik naših granicarjev, je bil svečan tako kot že vrsto let nazaj. Karavlo na Sonjaku, katere pokrovitelj je koordinacijski svet OO ZSMS železarne Ravne, so skupaj s predstavniki DPO, zveze rezervnih vojaških starešin obiskali še nekateri mladinci železarne. Granicarjem so ob tej priložnosti izročili tradicionalna darila za njihov praznik, pripravili pa so tudi krajši kulturni program. Seveda pa ob imenitno pripravljene tradicionalnem fiziolo ni manjkalo živahnega klepeta z vojaki in njihovimi starešinami.

»Sami ne bomo dosegli ničesar. Če hoče biti ZSMS v resnici reprezentant mlade generacije, je to lahko samo tedaj, če zagotavlja prostor za politični pluralizem vseh skupin in programov.« To je bilo med drugim zapisano v programu novo izvoljenega predsednika slovenske mladinske organizacije Jožeta Skolca. V tem trenutku je namreč najbolj pomembno predvsem to, da se dopolnijo in uskladijo programi. Če pa hoče republiški mladinski vrh doseči to, morajo opraviti še nekaj volitev v vodstvu. Predvolilni postopki namreč niso tekli po začetni poti, čemur so botrovali že znani dogodki (aretacija Janše kot enega možnih kandidatov za predsednika ZSMS). Narediti pa se bo morala tudi sinteza vseh ponujenih programov tako predlagateljev kot tudi tistih, ki niso bili izvoljeni v predsedstvo RK ZSMS. Pripraviti se torej mora celoviti pregled vsega tistega, kar je bilo ponujeno, in izbrati vse tisto, kar mladim v sedanjem trenutku najbolj ustreza.

Koordinacijski svet OO ZSMS železarne je bil organizator nedavnega seminarja mladih Slovenskih železarn na Ravnah. Namenoma smo uporabili besedico seminar, kajti kljub temu, da je bil program po vsebinski plati dobro pripravljen, se je zataknilo pri posameznih izvajalcih področij. Tako ni bilo nobenega predstavnika sozda, da bi podal nekatere najbolj sveže podatke o rezultatih gospodarjenja železarn v 1. polletju letošnjega leta, republiško mladinsko vodstvo je tudi enostavno pozabilo poslati svojega predstavnika, da bi spregovoril o aktualnostih v mladinski organizaciji, kljub temu da so tudi mladi v železarnah pomemben dejavnik v slovenskem mladinskem prostoru. Skratka, seminar je potem potekal bolj v ozračju, kjer so posamezni predstavniki mladih iz železarn in delovnih organizacij predstavili delo in težave mladih v posameznih okoljih. Mladi so ostali tako rekoč v tem trenutku povsem sami, odrezani od vseh tistih subjektov, ki bi jim morali pomagati. Pri tem pa tudi svet ZSMS ni odigral svoje prvenstvene vloge, saj potekajo posvete in sestanki mladih brez nekkih velikih sprememb, čuti se mlačnost razprav, nekateri mladinci pa so razpravljali celo o potrebnosti ali nepotrebnosti sveta ZSMS v tem trenutku, kako naj bi bil organiziran, da bi mladim kar največ nudil in pomagal. O takšnih in podobnih dilemah bo najbrž govor še na vililno-programski konferenci konec leta. Prenehati pa se bo moralo tudi razhajanje članov sveta ZSMS z najrazličnejšimi stališči ter uvesti nekoliko več discipline, kadar gre za skupne in vnaprej dogovorjene akcije. Kakorkoli že, če smo zapisali, da seminar ni potekal v tistem pravem pomenu besede, pa smo lahko iz številnih pogovorov in vročih diskusij vendarle potegnili nekatere misli. Seveda pa to še daleč niso sklepi, so le nasveti in napotki večjega dela mladih, kot pa jih je prisotnih na sejah sveta ZSMS. In tudi to je prav, morda pa bo vendarle pomagalo stopiti svetu ZSMS korak naprej pri svojem delu vsaj do konca leta.

V drugi polovici septembra se bodo na Ravnah spet srečali nekdanji mladinski aktivisti slovenskih železarn. Na teh svojih srečanjih se predvsem pogovarjajo o delu mladih v zdajšnjem trenutku v sozdu, kajti zanima jih način organiziranosti in delovanja, s svojimi izkušnjami pa poskušajo razrešiti marsikateri problem, ki je prisoten pri mladinskem delu. Seveda pa ne manjka tudi obujanja spominov ter najrazličnejših dogodkov. Morda naj omenimo še to, da se nekdanji mladinci sestajajo samoiniciativno, tako da tudi nikakršnih stroškov ni.

S. J.

AKCIJA »PODPORA ZAHTEVI PO REFERENDUMU«

V Sloveniji je potekala zgodovinska akcija zbiranja podpisov z namenom podpreti razpis prvega političnega referenduma pri nas. Kot v mnogih slovenskih organizacijah in združenjih smo se tudi v železarni Ravne brez oklevanja takoj odločili za sodelovanje. Akcijo smo podprli vsi: mlajši kot tudi starejši delavci brez bistvenih razlik v letih, spolu, izobrazbi in položaju. Če bi želeli brez številke bežno opisati odziv delavcev v našem kolektivu, lahko ponosno zapišemo, da nismo pričakovali tako visoke stopnje odgovornosti in pripravljenosti za sodelovanje. O poteku akcije smo obveščali delavce prek Novic, Fužinarja, Koroškega radia, Večera, Informacij KS OO ZSMS in v reviji Mladina. Koliko podpisov so zbrali v posameznih tozdih oz. delovnih skupnostih, pa lahko vidimo iz naslednje tabele:

tozd — delovna skupnost	število zaposlenih	število podpisov	odstotek
Jeklarna	416	160	38,5
Jeklolivarna	668	173	25,8
Valjarna	475	233	49
Kovačnica	293	125	42,7
Jeklovlek	116	80	69
TSD	195	121	62,1
Kalilnica	60	37	62,7
Orodjarna	92	73	79,3
Stroji in deli	546	304	55,7
Industrijski noži	227	124	54,6
Pnevmatični stroji	198	163	82,3
Računovodstvo	117	67	57,3
Gospodarjenje	89	51	57,3
KSZ	229	53	23,1
PFS	49	33	67,3
Vzmetarna	102	67	65,7
TRO	335	89	26,6
Kovinarstvo	166	102	61,4
Armature	164	82	50
Monter	318	0	0
Energija	136	73	53,6
ETS	243	131	53,9
SGV	499	292	58,5
Transport	120	103	85,8
RPT + PII	374	199	53,2
Komerciala	271	141	52
Kontrola kakovosti	225	66	29,3
Družbeni standard	150	0	0
DO	6873	3151	45,8

Moramo pa tudi priznati, da vsi spremljajoči dogodki niso tako rožnati. Začetek in nadaljnji potek akcije so spremljala tudi nasprotna stališča, prežeta s skepso in pesimizmom. Mislimo, da je veličina te akcije prav v tem, da je močnejša od ovir, da se nezadržno širi in s svojo globoko poanto pridobiva simpatičnost in vedno večjo družbeno podporo. Akcija je gotovo velik, pomemben zgodovinski korak slovenskega naroda na poti v njegovo lepšo, svetlo in demokratično prihodnost.

KS OO ZSMS Železarne Ravne

14. SREČANJE POBRATENIH OBČIN V VARVARINU

Letošnje tradicionalno srečanje pobratenih občin v Varvarinu je bilo mogoče na prvi pogled takšno kot mnoga prejšnja, takšna bi bila lahko začetna misel tistih udeležencev, ki so ga doživeli prvič. Če pa se globlje in podrobneje zamisliš nad vsemi občutki in prijetnimi dogodki, ki so se zgodili v dneh srečanja, potem spoznaš, da so se tokratni domačini srečanja pobratene občine Varvarin morda tako potrudili, kot se ni zlepa nihče doslej. In prav je tako, kajti srečanja pobratenih občin, še posebno takrat, kadar so bila v Varvarinu, so bila za vse udeležence in še zlasti na nas iz ravenske občine vedno nekaj posebnega, morda tudi zagadelj, ker nas z Varvarinom veže nešteto vezi in skupnih stikov vse od vojnih časov naprej. Posebnost letošnjega srečanja pa je bila tudi ta, da je bila na njem večina mladih, takšnih, ki so na tovrstnih srečanjih že sodelovali in onih, ki so se jih prvič udeležili. In Varvarin ter njegovi ljudje dobrih src in odprtih dlani so gostili udeležence iz Bele Palanke, Beočina, Bosanske Dubice, Cazina, Čačka, Podravske Slatine, Probištipa, Suve Reke, Ulcinja, Garešnice in seveda Raven na Koroškem. Tako se je v dneh srečanja v mestu Varvarinu kot tudi v okoliških vaseh (mimogrede naj ome-

nimo, da je bilo tam ravno najlepše) strnila Jugoslavija v malem. Številni pogovori, objemi, stiski rok, srečanja generacij, vse to je dalo srečanju pečat in podobo, ki je zlepa ne pozabiš. In trije dnevi so bili veliko premalo, da bi lahko dodobra spoznal številne znamenitosti in utrip Varvarina ter okolice, kljub temu da smo si gledali kopico zanimivosti ter posebnosti. Ob pogledu na obe reki Moravi smo podoživljali usodni čas okupacije, ki je zblížal Varvarince in ljudi, ki so bili izseljeni, ter tudi vse tiste udeležence, ki so sodelovali na srečanjih v vseh teh letih. V spominskem parku, kjer so pokopani borci ter vsi tisti izseljenci, ki so umrli med okupacijo, smo položili vence, ogledali smo si kraj, kjer so Srbi 9. septembra 1810. leta izbojevali veliko bitko nad Turki, bili smo gostje v tozdu železarne Ravne Bratstvo in še bi lahko naštevali. Kot sem že omenil, pa je vendarle bilo najlepše med prijaznimi domačini na njihovih domovih. Priznam, da sem že navajen tovrstnih srečanj in sprejemov, vendar pa sem vedno nekoliko v zadregi, kdaj in na kakšen način vrniti gostoljubnost, ki sem je bil deležen. Podobno je bilo tudi mnenje večine udeležencev.

Ujčka

Kakšni so bili vtisi in občutki nekaterih udeležencev iz naše občine?

MARJAN POLOVSEK in ALBIN KAKER iz železarne sta bila letos prvič na tovrstni manifestaciji mladih pobratenih občin iz doma vse Jugoslavije. Kar v en glas sta zardila, da je bilo enkratno in nepozabno, čeprav sta v Varvarin odhajala z mešanimi občutki. Potem pa doživiš kopico presenečenj, novih prijateljstev, sploh pa tudi postanek v Beogradu ter obisk hiše cvetja, muzeja 25. maj in celotnega spominskega parka JOSIP BROZ-TITO ni bil kar tako. Med smehom sta priznala, da si še želita podobnih srečanj, kajti tudi to je del mladosti.

GORAN ČABRIČ iz Varvarina je bil moj gostitelj in tudi sam je bil vesel prijatelj in novih poznanstev. Dejal je, da so trije dnevi bili veliko premalo za tako veliko manifestacijo, več časa bi moralo ostati na razpolago za pogovore in klepete na domovih, kajti tudi to je del srečanja. Ob slovesu je tudi poudaril, da bodo on in njegovi domači vedno z odprtimi rokami sprejeli slehernega, ki se bo oglasil pri njih. Rad pa bi sodeloval tudi na prihodnjem srečanju, ki bo v Bosanski Dubici.

PAVLE KOVAČ in ŠTEFAN LEDNIK iz Mežice sta bila predstavnika borčevske organizacije z Raven na srečanju. Pavle je bil med vojno z mnogimi drugimi izseljen v te kraje, in sicer v vas Obrezi in večina njih je bila ravno Korošcev. 1944. leta je odšel med srbske partizane v krajiško brigado, tako da je sodeloval tudi v bojih na šidski fronti. Skozi vsa leta se udeležuje tovrstnih srečanj samo če mu zdravje dopušča, in kot je omenil, je sila pozitivno, da se vse tiste plemenite misli, prijateljstva in spoznanja iz najbolj težkih ter krvavih let nadaljujejo vsa ta leta na tako množičen, manifestativen način. Mlade generacije morajo vedno znova spoznavati našo zgodovino in vse tiste vrednote, ki so plemenitile naše ljudi med vojno in po njej, to pa se sedaj potrjuje tudi na tovrstnih srečanjih pobratenih občin.

Silvo Jaš

POSVET ZA NOSILCE KLJUČNIH FUNKCIJ V OO ZSMS JEKLOLIVARNA

Olga Fajmut: »Prestopništvo med mladimi narašča.«

Andrej Šertel je s trpkostjo pripovedoval o ekoloških posledicah

OO ZSMS Jeklolivarna je organizirala zanimiv posvet za člane predsedstva ter ostale mladince, ki tako ali drugače delajo na mladinskem področju. Olga Fajmut iz UNZ Slovenj Gradec je na sila pester način spregovorila o mladinskem kriminalu ter prestopništvu med mladimi v koroški krajini, Andrej Šertel, ing. gozdarstva iz Lesne, pa je v sliki in besedi prikazal ekološko problematiko in umiranje gozdov ne samo v naši dolini, temveč tudi v širšem prostoru. Udeleženci posveta so obema z zanimanjem prisluhnili, saj sta znala najti tisti pravi ton interpretiranja, ki je enostaven, pa vendarle vsebinsko bogat in dostopen slehernemu.

Pri aktualnem trenutku v ZSMS pa so se seznanili z nekaterimi najnovejšimi dogodki, ki so se dogajali v mladinskih vrstah, hkrati pa so dobili še kopico koristnih napotkov, kako in na kakšen način delati, da bi bili še bolj uspešni v ZSMS.

Silvo Jaš

UČENCI OSNOVNIH ŠOL PIŠEJO

KAKŠEN SVET SI ŽELIMO?

Želim si svet, ki bo prijeten za vse ljudi, še posebej pa za otroke.

Želim si svet brez vojn, atomskih bomb in pretepov. Hočem, da bi vsi otroci na svetu imeli dosti hrane, tako pa vsako drugo minuto umre otrok v Etiopiji. Rastline in živali bodo čez nekaj let že popolnoma uničene. Zakaj? Zato, ker jih uničuje človek, to se pravi, mi sami. Človek se dela pametnejšega od same narave. Začel je izdelovati stroje, ki nas bodo na koncu še uničili. Tovarne izlivajo odplake v vodo, kjer umirajo ribe, raki in druge vodne živali; onesnažujejo tudi zrak.

Uničujejo vse, kar je živega na zemlji. Čemu nam je to potrebno? Zakaj ne bi živeli tako kot naši dedje in pradedje?

Oni so živeli pametneje od nas. Danes pa samo tovarne, tovarne, tovarne, denar, denar, denar.

Sprašujem se, zakaj vse to? Gre nam samo za denar. Čim več denarja je, tem bolj se ljudje med seboj pobijajo. Čemu nam je potrebno nasilje? Čemu vse to, se vsi sprašujemo, nihče pa ne vidi rastlin, gozdov in živali, ki jih uničujemo mi!

Vanda Paškvan, 5. b.
OŠ Koroški jeklarji

MOJE MESTO

Na Ravnah na Koroškem imamo veliko tovarno. Iz tovarne se močno kadi. Plini so strupeni. Treba bi bilo montirati čistilne naprave. Okolico onesnažujejo še avtomobili in ljudje. Vdihavamo zelo onesnažen zrak. Urediti bi morali potoke in reko Mežo. Strupeni plini so uničili že veliko gozdov. Želim si urejeno mesto. Vsi odpadki bi morali biti v smetnjakih. Potrebovali bi čuvaja parkov. Tako bi vsi za seboj pospravljali.

Meta Razdevšek, 2. c.
OŠ Prežihov Voranc

KDAJ JE DOMA NAJLEPŠE?

- Takrat, ko se lahko stisnem k mami
- če se lahko dolgo igram
- za praznike
- kadar pride teta na obisk
- kadar se imata ata in mama rada
- kadar sem priden v šoli.

KDAJ JE V SOLI NAJLEPŠE?

- Kadar gremo na sprehod
- pri telovadbi
- kadar se igramo in pojemo
- kadar nihče ne kriči in razgraja
- kadar rišemo, pišemo, pojemo, plešemo.

Odgovarjali so učenci 1. a razreda, OŠ Prežihov Voranc

MALI OGLASI

Prodam dve trojki iz slovenščine najboljšemu ponudniku.

Polona

Zamenjam najbolj grozno sestro za rjavolasega, modrookega osmošolca.

Zaljubljena šestošolka

NASMEJMO SE

»Jutri bo ves razred cepljen.« je rekla tovarišica, »Glejte, da boste imeli čiste roke.«
»Levo ali desno?« je vprašal Mihec.

»No, Jurček, povej, zakaj se večina planinskih koč gradi iz lesa?«

»Zato, ker je kamen potreben za izgradnjo planin.«

Na vprašanje, čigav je, je zdravnikov sin vedno odgovoril:

»Sin dr. Gornika.« Mami to ni bilo všeč, in ga je poučila:

»Če te kdo vpraša, čigav si, ne reci sin doktorja, ampak Matej Gornik.«

Nekaj dni kasneje ga je očetov kolega ustavljal na cesti:

»Ali nisi ti sin dr. Gornika?«

»Ja, to sem vedno govoril, ampak mama pravi, da ne.«

(Iz glasila Samorastniki, OŠ Prežihov Voranc, Ravne)

MISLI

Pomanjkljivosti ni težko odkriti, težje jih je odpraviti.

W. Rogers

Otroci še nikoli niso ubogali svojih staršev, a so jih zmeraj posnemali.

J. Baldwin

Satira je ogledalo, v katerem vsakdo vidi vsak obraz, le svojega ne.

J. Swift

Prijatelji so tisti redki ljudje, ki te vprašajo, kako se počutiš in tudi počakajo na odgovor.

L. M.

Marec vedno prinese prvi pomladanski dan, ne pa tudi zadnjega zimskega.

Z. T.

FUŽINAR ZA RAZVOJ

Fabriški dim in nov republiški odlok

Nekaj o problemih emisij Železarne Ravne v luči spremenjenega republiškega odloka

V maju letos je IS SRS sprejel nov ODLOK o mejnih količinah oziroma koncentracijah škodljivih snovi, ki se smejo izpuščati v zrak (emisija) (Uradni list SRS, št. 19/1988). S tem sta prenehala veljati prejšnja odloka iz leta 1977 (Uradni list SRS, št. 3/77 in 16/77.)

Kaj pomenijo posamezne spremembe tega odloka za železarno, kakšne naloge nam nalagajo poostreni predpisi in kako bomo reagirali na nova zakonska določila?

Prav je, da si ogledamo nekatere bistvene spremembe v citiranem odloku.

— Člen 3 pravi:

Vse naprave in obrati, ki lahko prekomerno onesnažujejo zrak, morajo biti opremljeni z napravami za omejevanje emisije. V 20. čl. pa omenjeni odlok nalaga DO obveznost, da za vire onesnaževanja, ki trikrat ali večkrat (kot je to v našem primeru) prekoračujejo mejne emisijske koncentracije, znižajo emisijo za 50% do konca leta 1990, v celoti pa morajo zadostiti predpisanim vrednostim do konca leta 1993. V istem členu je tudi določilo, ki obvezuje onesnaževalce, da do konca leta 1990 vgradijo vse potrebne merilne naprave za redno kontrolo emisij na vseh tistih virih onesnaževanja, kjer je to potrebno.

Bodimo konkretni: do predpisanih rokov moramo zmanjšati ali v celoti odpraviti:

emisijo prahu iz jeklarne II, emisijo prahu pri plamenskem čiščenju v kovačnici,

poskrbeti za dobro delovanje obstoječih čistilnih naprav, da se iz njih ne bo prekomerno onesnaževalo — kot je to danes marsikje pojav,

namestiti merilne instrumente za redno kontrolo emisij prahu, plinastih fluoridov — potrebno bo redno analizirati sestavo prahov na kritične elemente. Ti so v našem primeru: krom in njegove spojine, nikelj in njegove spojine, mangan, svinec, vanadij in njihove spojine ter silicijev dioksid. Vsi ti elementi in njihove spojine so prisotne v našem oksidnem prahu, ki izhaja iz elektro obločnih peči jeklarne II, kjer še nimamo rešenega odpravevanja. Zadeva se je s sprejetjem novega odloka spremenila toliko, da imamo sedaj za vse omenjene elemente in njihove spojine predpisane mejne vrednosti, ki znašajo:

— za kobalt in nikelj ter njihove spojine 1 mg/m³,

— za vse ostale naštetje elemente pa 5 mg/m³.

Prejšnji odlok teh določitev ni vseboval. V emisiji naših oksidnih prahov se srečujemo z nekaj stokratnimi prekoračitvami nekaterih predpisanih mejnih vrednosti.

Tudi mejna vrednost emitiranega prahu se je znatno poostрила: od prejšnjih 150, se je sedaj zmanjšala na 50 mg/m³ prahu v izstopnem plinu EO peči.

Omenjene poostritve postavljajo pred odgovorne in vodstvene delavce resne naloge in terjajo rešitve, saj so v nasprotnem primeru predvidene stroge sankcije za vse kršitelje. Tudi sankcije so se znatno poostriale.

Služba za kemijo in kemijske raziskave, ki ima v železarni nalogo, da opravlja vse potrebne meritve v skladu z veljavno zakonodajo, mora vsako leto do 31. marca podati pristojni republiški službi za varstvo zraka celotno poročilo o opravljenih meritvah na vseh potrebnih agregatih oz. mernih mestih za minulo leto. Tem nalogam bomo kos le v primeru, da bo SKR dobila vso potrebno merilno opremo — v nasprotnem primeru obveznosti ne bomo mogli izpolniti. Tako bi potrebovali:

— Merilno napravo za neprekinjeno merjenje emisije prahov na tistih mestih, kjer je emisija večja od 2 do 5 kg/h (mimogrede: emisija oksidov prahov iz jeklarne II znaša okoli 2500 kg/dan oz. nad 100 kg/h!).

— Merilno napravo za merjenje emisije plinastih fluoridov (dovoljena emisija znaša 0,5 kg/h, v našem primeru znaša okoli 1,5 kg/h — pri izhodnih plinih za čistilno napravo fläkt v jeklarni I in podobne so razmere pri emisiji v jeklarni II). (Opomba: poostriala se je tudi sedaj veljavna mejna vrednost za plinaste fluoride od 5 na 1 mg/m³ izstopnih plinov pri EPZ postopkih).

— Merilne instrumente za ugotavljanje organskih spojin pri izdelavi jeder v livarnah; tudi tukaj so se normativi poostriili, saj odlok v 16. čl. pravi, da je treba organske spojine, ki nastajajo pri proizvodnji jeder, zajeti in izločiti iz izstopnih plinov, pri tem pa velja, da je maksimalna emisijska koncentracija aminov 5 mg/m³.

Kako daleč smo v železarni pri reševanju teh vprašanj s področja onesnaževanja zraka (emisij)?

Čistilna naprava za jeklarno II — to je naš trenutno največji ekološki problem. Po informacijah iz tozda PII smo v fazi pripravljavanja investicijske dokumentacije, ki pa se bliža koncu, in če bodo zadeve pozitivno rešene — za kar obstajajo realni izgledi — bomo lahko še letos sklenili pogodbo za dobavo čistilne naprave fläkt II — to pa bi pomenilo, da bi ta čistilna naprava že lahko pričela obratovati konec leta 1989 — čez leto dni. Da bi se le vse tako lepo izteklo. S postavitvijo te naprave bi rešili vse probleme emisije prahu in s tem vred nadležne emisije imenovanih kovinskih elementov in njih-

hovich spojin, ki jih citirani odlok tako močno poostriuje.

Odpravevalna naprava pri plamenskem čiščenju v kovačnici: ena ponudba že obstaja, čakamo še na drugo. Sledila bo realizacija projekta.

Odpravevanje v livarni posebne litine: obstajajo problemi, ki jim trenutno še ni videti konca.

Odpravevalna naprava v težki livrarni: zaradi slabega vzdrževanja ne opravlja svojega poslanstva, kot bi morala.

In tako dalje... vrsta odprtih vprašanj.

Čas pa teče tiho dalje in le dve leti imamo na voljo, da odpravimo vse pomanjkljivosti.

Zalostno je dejstvo, da nas sili k tem rešitvam zakonodaja — kot poslednji instrument družbe do onesnaževalcev našega skupnega okolja. Kot da nismo sami po sebi že dovolj osveščeni in zainteresirani za čimprejšnje rešitve teh vprašanj. Pa ne gre le za onesnaževanje našega okolja — še prej gre za izboljšanje delovnih pogojev našim delavcem. Dobro odpravevanje pomeni hkrati tudi znatno izboljšanje pogojev dela. V železarni pa žal ugotavljamo, da se ravno ti marsikje poslabšujejo, in to celo v novih obratih, kjer bi pričakovali ravno nasprotno.

In ker že ravno govorimo o ekoloških problemih železarne, je treba opozoriti na naslednje:

— Vse kaže, da bi bil že skrajni čas, da se organizira v tozdu SGV dobra skupina vzdrževalcev za vzdrževanje vseh čistilnih naprav v železarni. Problematika le-teh in njih število to narekuje.

— Čeravno je članek predvsem namenjen vprašanjem s področja varstva zraka, je prav, da omenim neresen problem čiščenja odpadnih vod (odpadnih oljnih emulzij in oljnih

gošč). Projekt se sicer izvaja, vendar vse prepočasi glede na nujnost rešitve. V železarni imamo že dvoje pralnic — za pranje valjev v valjarji in pralnice strojnih delov v SGV. Pri obeh je neresen problem odlaganja nastalih oljnih gošč oz. predelave teh odpadnih vod. Vse te odpadke odlagamo na haldo — kar je kršitev obstoječih predpisov. (Odpadnih oljnih emulzij imamo v železarni prek 3000 m³!)

— In zopet je treba opozoriti na problem naše halde: na njej se pojavlja vse več komunalnih odpadkov, halda pa naj bi bila po svoji namembnosti le mesto odlaganja inertnih odpadkov. Požari na haldi so vse pogostejši, smrad in dim se širita z nje in sosedji se upravičeno pritožujejo.

Problemov s področja varstva okolja je veliko. Železarna je veliko že storila — to nam javnost tudi priznava. Ne smemo pa kljub trenutno težki situaciji bežati od omenjenih problemov in se trkati po prsih le z minulimi dosežki.

Sprejeti odlok s področja onesnaževanja zraka naj bo imperativ, da moramo vse budneje spremljati in sproti odpravljati probleme, sicer se bomo čez čas znašli v razmerah, iz katerih resnično ne bo videti izhoda.

Poslovodni odbor in ravnatelj te stih tozdrov, ki povzročajo onesnaževanje okolja, pozivamo, da se stvari lotijo z vso resnostjo. V SRS smo se varstva okolja lotili resno in nespoštovanje zakonskih predpisov lahko ima za marsikoga neljube posledice.

Zal — zopet prej citiramo črko zakona kot pa odgovorno ravnanje po človekovi vesti: da moramo sodelavcu zagotoviti zdrave delovne pogoje, svojim in sebi pa zagotavljati življenje v čistem okolju.

Veliko smo že storili, veliko še moramo.

Jožko Kert, inž. kemije

Periodični zapisovalnik podatkov

Učinkovito orožje v boju za kakovost

Če želimo vzdrževati ali izboljšati kakovost izdelka, moramo natančno poznati okolščine, ki nanjo vplivajo. Za to potrebujemo merilno pripravo, ki bo spremljala izdelek med proizvodnim postopkom, skladiščenjem in prevozom do uporabnika. Običajni instrumenti in metode niso primerni, kadar gre za premikajoče se objekte in neugodne pogoje med merjenjem. V takih primerih so dobrodošli majhni instrumenti z baterijskim napajanjem, ki jim v tujini pravijo »data loggerji«, mi pa jih imenujemo »periodični zapiskovalniki podatkov« (PZP).

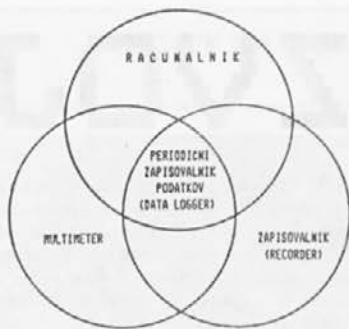
SPLOŠNO O PERIODIČNIH ZAPISOVALNIŠKIH PODATKOV

Sodobni periodični zapisovalnik podatkov (v nadaljevanju: PZP) vsebuje elemente treh različnih naprav: multimetra, zapisovalnika in računalnika (tu gre lahko za mikro-, mini- ali osebni računalnik) — slika 1.

Z vidika multimetra je PZP digitalni multimeter z okrnjeno izbiro funkcij in merilnih območij. Z dodatnimi izmenljivimi prilagoditvenimi enotami je mogoče meriti različne fizikalne veličine, pa tudi šteti impulze. Običajno je brez številke prikaza, ki pa ga je v nekaterih primerih mogoče dodati po želji in s tem spremeniti PZP v priročni merilnik in periodični zapisovalnik podatkov.

Z vidika zapisovalnika (recorderja) je PZP eno- ali večkanalni digitalni zapisovalnik, ki izmerjene podatke v digitalni obliki začasno ali trajno shranjuje na enega od spominskih medijev, običajno za kasnejšo obdelavo z računalnikom. Število vhodov se giblje od enega do 50 in več vhodov, kar je seveda povezano z dimenzijami PZP.

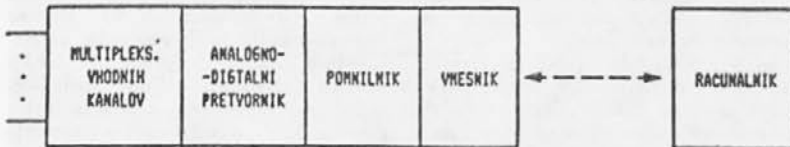
Kot spominski medij se najpogosteje uporabljajo papir, magnetni trak oz. magnetna digitalna kasetna ter polprevodniški pomnilnik.

Slika 1

Zapis na papir se uporablja tam, kjer zadošča optični zapis meritev oz. ni predvidena nadaljnja obdelava zapisanih podatkov. Tovrstni zapisovalniki ne ustrezajo povsem eni od definicij periodičnega zapisovalnika podatkov, ki pravi, da PZP zapisujejo podatke v digitalni obliki za kasnejšo obdelavo na računalniku.

Zapis na magnetni trak. Magnetna kasete je zelo primerna za prenašanje podatkov od njihovega vira k napravam za reprodukcijo in nadaljnjo obdelavo. Sprejme lahko velike količine podatkov, sorazmerno velika sta tudi hitrost zapisa in čitanja. Pogon kasete je enostaven, porabi malo energije in se vključuje v delovanje lahko le takrat, ko je to potrebno. Kasete morajo zadoščati ustreznim standardom (npr. ISO, ECMA, ANSI) zaradi možnosti čitanja na napravah različnih proizvajalcev.

Slika 2

Zapis v polprevodniški pomnilnik. Tovrstni PZP imajo izredno skromne energetske potrebe, razen tega pa ne vsebujejo nobenih gibljivih sestavnih delov in so zato še posebno primerni za zapisovanje med transportom, kjer imamo često opraviti tudi z bolj ali manj močnimi treslji. Nastanek tovrstnih zapisovalnikov je omogočil šele razvoj mikroelektronike, zlasti polprevodniških pomnilni-

kov z veliko kapaciteto v CMOS tehnologiji, ki imajo v stanju stalne pripravljenosti (stand by) porabo pod 100 uA. Sodobni PZP s polprevodniškim pomnilnikom lahko shranijo do 32 K in več 16-bitnih podatkov, pri čemer gre seveda za kompromis med velikostjo zapisovalnika in kapaciteto pomnilnika.

Z vidika računalnika je PZP vhodna enota za zajemanje podatkov (data acquisition), ki multipleksira vhodne kanale in opravlja A/D pretvorbo, podatke pa zapisuje v vmesni pomnilnik (slika 2).

Značilno pri tem je, da je ta vhodna enota med meritvijo običajno fizično in električno ločena od računalnika, med branjem v PZP zapisanih podatkov pa postane eden od bistvenih modulov računalnika — torej gre za tipični posredni (off-line) princip obdelave izmerjenih podatkov. Občasna električna povezava med PZP in računalnikom je lahko neposredna, ki je običajno serijska (RS 232 C ali RS 422), ali posredna — prek posebne vmesne enote, ki paralelne podatke iz PZP predela v v obliko, primerno za obdelavo na računalniku, lahko pa tudi za izpis na tiskalniku ali zapisovalniku. Če PZP zapisuje podatke na magnetno kaseto, je električna zveza med PZP in računalnikom nepotrebna.

Zaradi čedalje večje razširjenosti osebnih računalnikov oz. delovnih postaj postaja povezljivost z računalniki zanimiva tudi za multimetre in zapisovalnike. Oboje je skupaj z napredkom na področju mikroelektronike, ki nenehno krči dimezije in

strumentov, razlog, da se že pojavljajo multimetri in zapisovalniki, ki so hkrati tudi periodični zapisovalniki podatkov in so sposobni nekje na terenu izmerjene podatke pomniti ter jih kasneje po potrebi predati računalniku v nadaljnjo obdelavo.

PZP je uporaben povsod tam, kjer uporaba običajne merilne opreme ali neposredne (on-line) obdelave izmerjenih podatkov zaradi neustreznih

pogojev ni mogoča ali pa je otežena. Nenadomestljiv je pri merjenjih na premikajočih se objektih, kot so npr. izdelki, ki na transporterjih potujejo skozi peč, lakirnico, sušilnico itd. pa tudi pri merjenjih med prevozom z vagoni ali tovarnjaki-hladilniki. Uporaben je tudi v primerih, ko imamo opraviti z velikim številom merilnih mest, razstresenih na različnih lokacijah — primer je stoodstotna izhodna kontrola termostatsko upravljanjih gospodinjskih aparatov.

Na podlagi zabeleženih podatkov lahko po končanem proizvodnem postopku, skladiščenju ali transportu rekonstruiramo pogoje, ki jim je bil izdelek izpostavljen in ustrezno ukrepamo. Na ta način je mogoče:

- izboljšati kakovost izdelkov in s tem zmanjšati izmet
- prihraniti energijo in s tem poceniti izdelke
- skrajšati proizvodni postopek in s tem povečati produktivnost
- skratka, povečati konkurenčnost na tržišču in si ustvariti dobro ime.

Možni uporabniki so:

— Lesna industrija: merjenje temperature pri procesih lakiranja, sušenja lesa, itd.

— Industrija konzervirane hrane: ugotavljanje temperature sredice in notranjega pritiska pri konzervirnih postopkih za določanje stopnje sterilizacije.

— Globoko zamrzovanje hrane: spremljanje temperature pri globokem zamrzovanju pripravljenih obrokov živil itd. s tekočim dušikom in drugimi sredstvi, spremljanje temperature zamrznjenih živil med prevozom.

— Pekarska industrija: merjenje temperature v pečeh za proizvodnjo kruha, peciva in slaščic.

— Farmaceutska industrija: merjenje temperature pri sterilizaciji infuzijskih raztopin in ampul.

— Industrija plastičnih mas: merjenje temperature pri proizvodnji poliuretanskih pen.

— Elektrotehnična industrija: spremljanje temperature strjevanja smol za zalivanje elektronskih komponent in impregnacijo navitij električnih strojev.

— Proizvodnja akumulatorjev: merjenje temperature pri sušenju svinčevih plošč ipd.

— Proizvodnja slikovnih cevi: merjenje temperature pri različnih postopkih v proizvodnji TV slikovni cevi (ekranov).

— Avtomobilska industrija: merjenje temperature v postopku lakiranja avtomobilskih školjk.

— Industrija gradbenih materialov in elementov: merjenje temperature pri sušenju proizvodov.

— Steklarska industrija: spremljanje temperature v talilnih pečeh, rafiniranja steklenih vlaken, merjenje temperature pri proizvodnji mehanskih stekel itd.

— Proizvodnja kuhinjske posode: merjenje oz. spremljanje temperature pri izdelavi teflonskih prevlek pri proizvodnji emailirane posode.

Jeklarska industrija

Merjenje temperature jeklenih blokov v procesu normalizacije in žarjenja.

— Industrija bele tehnike: merjenje temperature v postopku kontrole delovanja termostatsko upravljanjih aparatov (statistična, stoodstotna kontrola).

Vendar registrirnik ni uporaben le za nadzor nad kakovostjo. Nekaj primerov uporabe na drugih področjih:

— Zdravstvo: spremljanje telesne temperature pacientov, opazovanje stopnje pH v želodcu itd.

— Meteorologija in ekologija: beleženje vodostaja, temperature, vlage in podatkov o onesnaženosti okolja na oddaljenih krajih brez telekomunikacij, merjenja na morju itd.

— Rudarstvo: opazovanje temperature v vrtnah na različnih mestih in globinah zaradi lokacije požara v premogovi plasti.

— Vzdrževanje: opazovanje temperature ležajev za pravočasno ugotavljanje poškodb, beleženje pritiska v cevovodih na oddaljenih lokacijah.

Jasno je, da ena sama izvedba PZP ni uporabna za vse navedene aplikacije. Najbolj se to odraža na obišju. ki je lahko plastično, kovinsko, neprepustno za vodo, eksplozijsko varno itd. Za ekstremne pogoje, zlasti pa visoke temperature je treba PZP zaščititi še z ustreznim kontejnerjem, ki naj varuje elektronsko zapisovalnika pred zunanjimi vplivi. Razen tega je treba za merjenje različnih fizikalnih veličin uporabiti različne vrste tipal in temu primerno prilagoditi vhodno stopnjo PZP. Razlike lahko nastopajo še pri številu vhodnih kanalov, kapaciteti pomnilnika, naboru možnih intervalov med posameznimi zapisi ter kapaciteti akumulatorja.

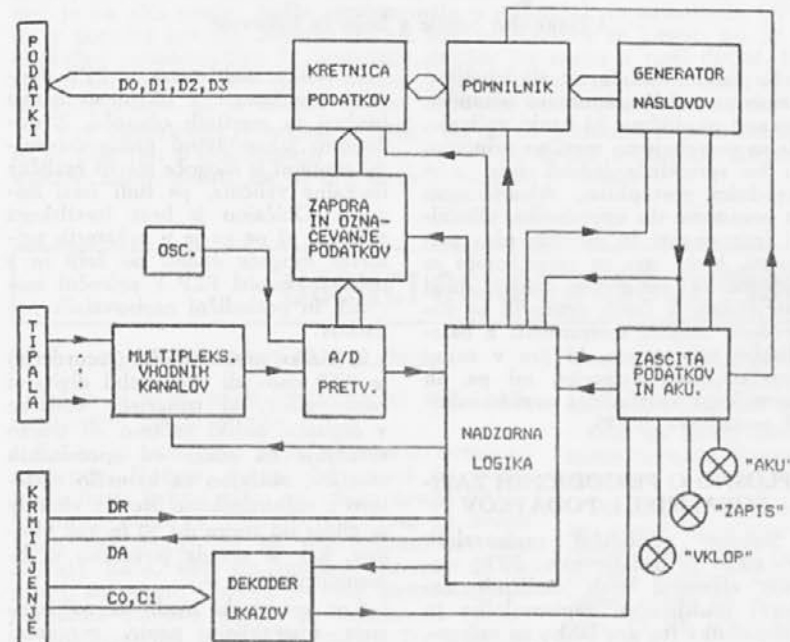
PRIMER REALIZACIJE PERIODIČNEGA ZAPISOVALNIKA PODATKOV

V nadaljevanju opisani PZP je bil namenjen in v prototipni izvedbi opremljen za merjenje temperature v območju od -30 do +50°C med gibanjem na transporterju, vendar bi ga bilo mogoče z navedenimi posegi uporabiti tudi za merjenje in beleženje drugih veličin v različnih okoljih.

V bistvu gre za digitalni voltmeter, ki v določenih časovnih presledkih otipava napetosti na svojih vhodnih kanalih, jih meri ter zapisuje v svoj bralno-pisalni pomnilnik (slika 3). Izbiranje vhodnih kanalov in krmiljenje pomnilnika opravlja nadzorna logika ob upoštevanju instrukcij od zunaj, ki jih posreduje dekodirnik ukazov. Analogno-digitalni pretvornik pretvarja napetost na svojem vhodu v digitalni podatek s formatom 3 1/2 digita. Izhodni podatki so predstavljeni v BCD kodi, prenos v pomnilnik in iz pomnilnika v računalnik pa je paralelno-serijski.

Branje pomnilnika in vpisovanje vanj poteka preko 4-bitnega dvosmernega vodila, zato je treba podatke usmerjati s kretnico. Pomnilnik lahko pomni 4096 bitov in je organiziran v 1024 zlogov po 4 bite. To zagotavlja pri treh vhodnih kanalih in enominutnemu presledku med posameznimi meritvami 85 minut, pri enem samem kanalu in istem intervalu med dvema meritvama pa 256 minut zapisovanja. Ena od meritev je periodično označena s posebno kodo, tako da se zaradi morebitnega izpada napajanja meritve med seboj ne zamešajo. PZP namreč po obnovitvi napajalne napetosti nadaljuje z zapisovanjem tam, kjer je ob izpadu končal, če je izpad napajalne napetosti krajši od časa T. Če traja izpad dlje, prične PZP zapisovati znova od začetka.

Vezje za zaščito podatkov in akumulatorja blokira pomnilnik in generator naslovov ter resetira ostale spominske elemente PZP pri vklopu, izklopu in izpadu napajanja ter daje pobudo za avtomatsko brisanje pomnilnika ob prvem vklopu PZP, t. j. ob pričetku beleženja po daljšem mi-

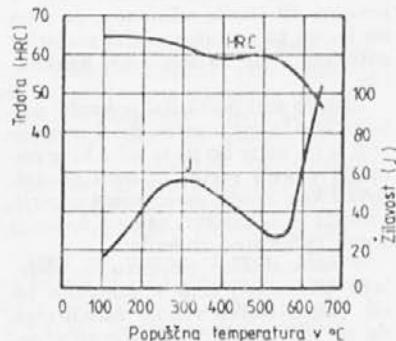

Slika 3

Kaj smemo vedeti o kromu

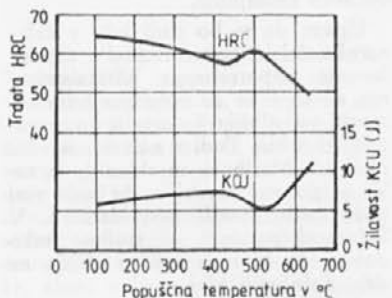
Srednje veliko kroma — noži, valji, matrice, kalupi

Orodnih jekel brez kroma skoraj ni. Ravno tako malo je tudi takih z malo kroma, pač pa so v navadi taka s tri ali več odstotki kroma.

Sl. 1: Trdota in žilavost jekla z 1% C, 5% Cr, 1% Mo, 0,25% V (OA 2) po kaljenju z 970°C v olju in sledečem popuščanju na prikazane temperature. Žilavostni preizkušanci so brez zareze in debeline 8 mm.

Kajti s svojimi zmožnostmi, da močno veže ogljik in tvori razmeroma trde karbide (1700 HV), ustvari odpornost proti odgoru podobno kot silicij — vendar brez težav predelave, povečuje prekaljivost, pusti izdelku visoko trdoto tudi pri visoki temperaturi — je pravi element za izdelavo orodnih jekel.

Sl. 2: Lastnosti OA2 (C 4756) po enaki toplotni obdelavi. Preizkušanci debeline 10 mm imajo nasproti mesta udarca 5 mm globoko zarezo vrste U.

Z njegovo pomočjo se uspešno branimo najostrejši in najbolj nepodalne obrabe. Daje obstojna orodja za delo v vročem, dopušča izdelavo velikih in trajnih orodij za štancanje,

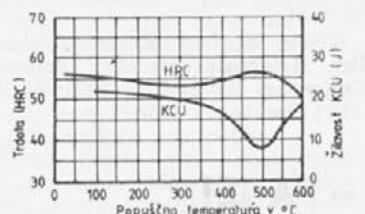

Sl. 3: Pogled na drobno strukturo jekla OA2. Velika svetla trakova sta trda kovinska karbida. Povečava 500-krat.

za rezanje navojev, za prebijanje ali sekanje kovaških izdelkov.

Ker daje orodjem meroobstojnost, varuje med kaljenjem in omogoča izdelavo natančnih nožev brez razpok.

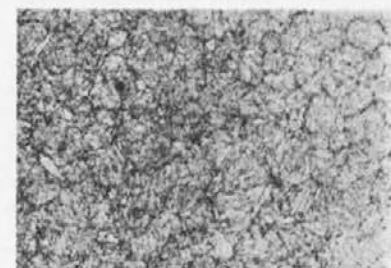
V industriji plastičnih mas in pri oblikovanju kovin zelo prav pridejo orodja, ki so zapleteni oblik, morajo pa biti obstojna ne le proti obrabi, ampak tudi proti udarcem. Jeklo takih orodij je povsem podobno utopnemu (5% Cr, 1% Mo), le da vsebuje do 1,1% ogljika, medtem ko utopno (t. j. tako za matrice, ki z udarci oblikujejo vroče jeklo) največ do 0,5% ogljika.

Sl. 4: Trdota in žilavost toplotno obdelanega jekla z 0,4% C, 1% Si, 5% Cr, 1,3% Mo in 1% V (Utop Mo 2). Žilavostni preizkušanci imajo zarezo globine 5 mm, tip U.

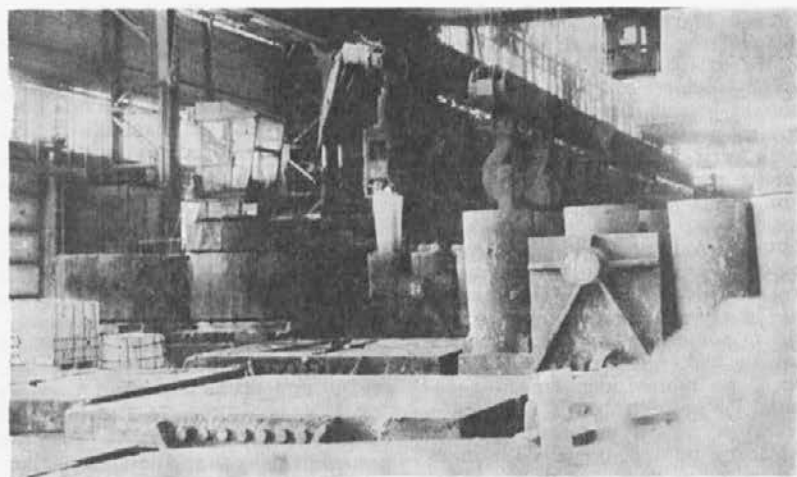
Iz tega jekla (OA 2-C 4756) izdelamo zelo dobre valje, trne, matrice pa tudi nože za vroče rezanje. Ni pa vedno primerno za utope.

Ker vsebuje precej ogljika — ta pa znižuje tališče in zmehčišče jekla — je treba v valjarni in kovačnici skrbno paziti, da ingotov ne bi ogrevali na tako visoko temperaturo kot tiste iz utopnih jekel. Dopustna je za 50 ali 100°C nižja temperatura začetka kovanja, t. j. okoli 1050°C. Kovaške in valjarske peči so silno prostorne, vrata in pokrovi na njih tudi, zato ni možno po vsej peči imeti stalno enake temperature. Če se zmotimo za 50°C, se v resnici

Sl. 5: Videz jekla utop Mo 2 (C 4753) v toplotno obdelanem stanju. Če zagledamo dva majhna karbida, imamo kar dober pogled. Povečava 500-krat.

tudi za 100°C, in se zgodi, kar se je že. Ob ogrevanju surovcev iz OA 2 na 1100°C so bili nekateri deli ingotov ogreti na 1150°C. Tako so oslabele vezi med zrnji, natalile so se meje. Razpad valjanca že ob drugem ali tretjem prehodu skozi valje nas je potrl in začudil, ker nismo vedeli, da se je tehnolog uštel in zamenjal to jeklo z utopnim (obe imata 5% Cr).

V Jeklarni

Orodja iz visokoogljčnih jekel so občutljiva tudi med ogrevanjem za kaljenje. Ker želimo, da bo na koncu obdelave površina orodja trda, obrabno obstojna in brez razpok, bomo orodje, ki ga mislimo kaliti, že pred ogrevanjem primerno zaščitili. Orodja so vsa iz visokoogljčnih jekel, zato jih moramo zavarovati predvsem pred odgorom ogljika.

Amerikanci navadno dajo tako orodje v kovinsko škatlo in ga obdajajo z ostružki sive litine. Sodobnejše peči omogočajo ustvarjanje in ohranjanje posebnih atmosfer ali vakuumu v ogrevanem prostoru, zato je varstvo pred naogljčenjem in odgorom veliko boljše kot s premazi ali obsipavanjem.

Hibi teh sodobnih peči sta visoka cena in razmeroma majhna delovna prostornina.

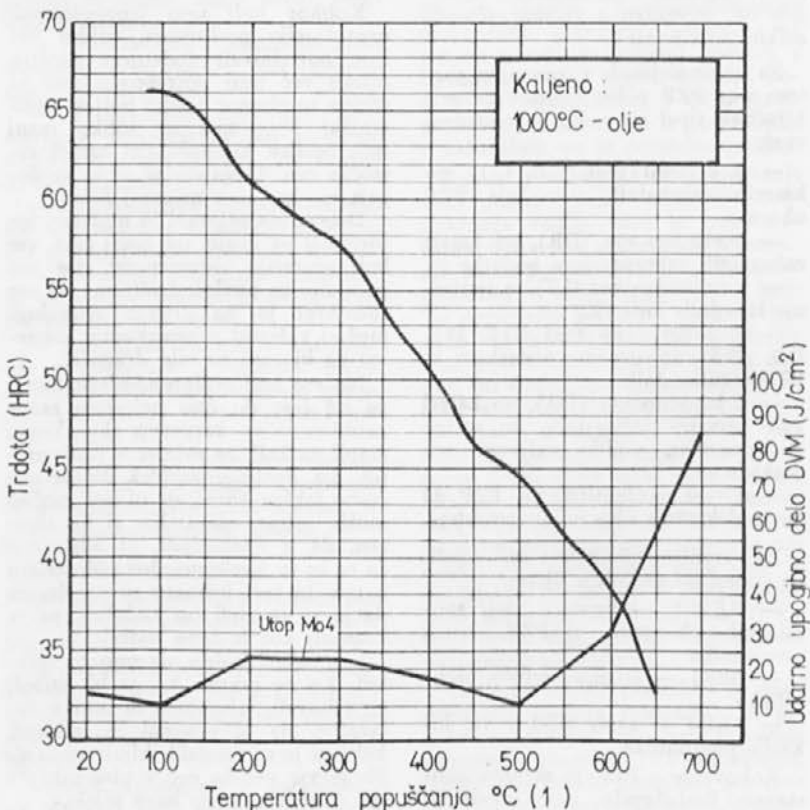
Druga skupina jekel s povišano vsebnostjo kroma so utopna. Teh je več vrst. Po tehtnosti legirnih dodatkov so kromova, volframova, molibdenova, kobaltova, nikljeva. V

tem trenutku si bomo ogledali le kromova, t. j. tista, ki imajo od vseh zlitinskih elementov največ kroma. Železarniške oznake ne izdajajo vsebnosti kroma, pač pa poudarjajo molibden: utop Mo 1, utop Mo 2, utop Mo 4, utop Mo 6. To je tudi prav, saj je molibden zelo izrazit karbidotvorec, ki daje obrabno obstojnost in je glavni nosilec trdnosti v vročem. Da ne govorimo o njegovi nenadomestljivi vlogi pri preganjanju popuščne krhkosti. Izraz utop pride iz nemščine (gesenkt = vgreznjen).

H kromovim utopnim jeklom bi morda lahko šteli še ravska utop 3 in utop N. To zadnje jeklo kombinira 2% Cr z 2% Mn ter 0,07% žvepla za lažjo mehansko obdelavo, ki je pri izdelavi matric za stiskanje umetnih snovi zelo potrebna.

Jekla z oznako molibdena in utop 3 so si po sestavi zelo podobna in so lepa podoba stopenj pomembnosti zlitinskih elementov za obstojnost in trdnost v vročem. Vsa vse-

Smerna kemijska sestava	C%	Si%	Mn%	Cr%	Mo%	V%
	0,5	1,0	0,5	5,0	1,5	1,0

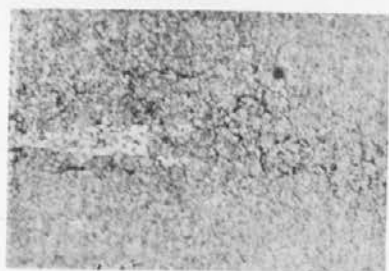

Sl. 6: Trdota in žilavost (zareza globine 2 mm) jekla utop Mo 4 (C 4757).

Sl. 7: Mikrostruktura jekla z 0,7% C, 1% Si, 5,5% Cr, 0,7% V, 1,35% Mo in 1,2% W (utop Mo 6) v toplotno obdelanem stanju. Prvi podporni valj sendzimir ogrodja, trdota 55,5 HRC. Povečava 500-krat.

bujejo 5% kroma, 1% silicija, 1,2% molibdena, 0,25 do 1% vanadija. Zadnji, najnovejši utop Mo 6 ima še 1,2% volframa in je zato obstojen proti obrabi skoraj kot hitrozna jekla — uporabljamo ga za izdelavo najboljših valjev za hladno valjanje. To so valji, ki naj dajo odlično svetlečo površino izdelku in ga utrdijo z izredno visokimi pritiski.

Sl. 8: Valj iz utop Mo 6. Mikrostruktura iz delčka enega od temnih pasov na sl. 7. Razločno vidimo skepljene prvotne (primarne) karbide. V temnih vijugah je preveč ogljika in so še drugotni (sekundarni) karbidi. Povečava 500-krat.

Sistem medsebojnega podpiranja valjev omogoča doseganje neverjetno velikih pritiskov na ploščevino, ki jo stiskamo pogosto do folije debeline nekaj tisočink milimetra. V takem sendzimir sistemu dvajsetih valjev, od katerih pritiskata na obdelovanec le dva, moremo celo za najtanjše, prve, podporne valje uporabiti jeklo utop Mo 6 (Č 4758).

Večinoma pa uporabljamo jekla z imeni utop le za utope in matrice. Ogljika imajo ta utopna jekla od 0,4 do 0,72% (utop Mo 6). Več je vanadija ali volframa — več je potrebnega ogljika, saj ga ta dva vežeta nase zelo odločno in veliko. Če nočemo osiromašenih jeklenih zrn, jim moramo zavoljo trdnosti in trdote dati sorazmerno več ogljika. Seveda

Sl. 9: Valj iz utop Mo 6. Posnetek z elektronskim mikroskopom kaže, da so ob drobnih drugotnih karbidih prave votline — pore. Te luknjice so pomagale začetnim brusilnim razpokam, da so se razpredle v globino valja in se je odlupil kos površine. Povečava 200-krat.

se zrna utrjujejo tudi z drugimi zlitinskimi elementi, ne le z ogljikom — toda on je najučinkovitejši in — skoraj zastoj.

Ima pa seveda svoje šibkosti, kar dokazujejo mikrolegirana jekla, ko jih želimo variti.

Nižje ogljična utop Mo 1 in utop Mo 2 služita za izdelavo orodij, matric in kalupov za stiskanje in iztiskavanje barvnih kovin in jekel v poljubne profile (za pohištveno industrijo, ladje, različna orodja ohišij) in za ulivanje lahkih kovin v zelene oblike (npr. ohišja elektromotorjev). Utop 3, ki vsebuje še 1,4% volframa, uporabimo za izdelavo podobnih matric (in kalupov), le da so za nekajkrat vzdržnejše, ker so bolj obrabno in popuščno obstojne kot matrice iz jekel brez volframa.

Utop Mo 4 ima že več ogljika kot prej imenovana jekla za matrice in kalupe, zato je primeren ne le za izdelavo kalupov in matric, ki so lahko že tudi za litje umetnih snovi, temveč za strojne nože, ki morajo biti žilavi, da sekajo kovine, bodisi hladne bodisi tople.

Najvišje ogljično utopno jeklo utop Mo 6 je, kot rečeno, gradbena snov za podporne valje sendzimir ogrodij. Primerno pa je tudi za izdelavo orodij, ki morajo med delom ohraniti ostre robove. To so štanice za vroče in hladne kovine.

O kaljenju orodij iz teh utopnih jekel povejmo le, da jih je treba počasi

ogreti na 1020°C (razen utop N, ki ga na 880°C), nakar jih kalimo po potrebi v olju, staljeni soli ali na zraku.

Popuščamo jih nad temperaturo, pri kateri bodo orodja v vročem delovala. Če bodo delala s hladnimi napetosti ali še malo zvečamo žilavost s popuščanjem na izbrano temperaturo med 150 in 400°C.

S kaljenjem dosežemo ta jekla trdoto od 50 do 62 HRC — odvisno od tipa, t. j. od vsebnosti ogljika v njem. Popuščni diagrami za vsako jeklo nam svetujejo izbiro popuščne temperature.

Tretja skupina visokokromovih orodnih jekel so tista za briketirna orodja. Podobna jekla so nekaj uporabljali tudi za izdelavo vodnih turbin. Brikete že delno poznamo (premogove), morda pa ne vemo, da prah, ki ga stiskamo, hudo obrablja orodje, kalup, ki mora biti zato predvsem obrabno obstojen. Jeklo za briketirna orodja vsebuje 2% ogljika in 3 ali več odstotkov kroma. Kalimo ga z 900°C v olju in popuščamo na 200°C za odpravo napetosti in zmanjšanje vsebnosti raztopljenega ogljika.

Vidimo, da krom daje zagon številnim človekovim dejavnostim. Imenujemo pa ga po lepih barvah (grško hromos) soli, ki razveseljujejo oko kemikov.

Mag. Franc Uranc

OPROSTITE, ČEMU VAM RAČUNALNIK

Tistim, ki jim je provincializem neznan, se bo nova variacija na staro temo — kaj konkretnega sploh imamo v Železarni Ravne od ogromnega števila dragih računalnikov, gotovo otepala. Ker pa se takim, kot je potrdil tudi vodja službe za APP, dipl. inž. Jože Segel, na srečo otepa tudi vzvišenost, se ne njim ne nam ne zdi »zamalo« ponovno dokazovati; tokrat in še kasneje kdaj na Seglov predlog čisto konkretno: za kaj kdo v železarni uporablja računalnik. Prvi odgovarja mag. ALOJZ ROZMAN, vodja PD v tozdu Jeklarna:

»Mogoče bi najprej povedal, na katerih področjih vse uporabljamo računalnik v Jeklarni.

Procesni računalnik v železarni je star 11 let, prav toliko tudi v Jeklarni. Ali drugače rečeno: prve aplikacije na procesnem računalniku so bile na področju jeklarstva. V teh 11 letih se je povečalo število uporab računalnika, spremenila pa se je tudi kvaliteta programov. Ti so se izboljšali v smislu boljšega dialoga med uporabnikom in računalnikom. Kot uspeh štejemo tudi precejšnje število programov, ki se sprožijo sami.

Tako nam danes v Jeklarni računalnik služi za tri namene: nudi uporabne programe za izračun ferolegur, optimalne sestave vložka in parametrov oksidacije ter za izpis tehnologije in vodenja električne konice, vedno je z njegovo pomočjo možno dobiti (praktično vsak zaposleni vsak trenutek) informacije o kemijski analizi izdelanih šarž, o proizvodnji Jeklarne, izmečku, OP za kvaliteto in količino, zalogi in ceni ferolegur ter o programu izdelave šarž, tretja pa je možnost

umetne inteligence oz. ekspertnih sistemov.

Do pred dvema letoma, ko smo v Jeklarni dobili prvi osebni računalnik, nato pa še serijo petih, smo imeli le terminale procesnega računalnika. Sam sem dolgo časa uporabljal enega teh v naši pri-

Mag. Alojz Rozman

pravi dela. Takrat sem sodeloval predvsem pri nastajanju in izvajanju programov. Pred štirimi leti sem dobil svoj računalnik. Zdaj delam s PC, ki ima tiskalnik in risalnik in je hkrati terminal procesnega računalnika.

Za kaj ga uporabljam?

Kar se procesnega računalnika tiče, je to umetna inteligenca oz. njena veja ekspertni sistem. Strokovno rečeno gre tukaj za lupino atributov in odločitev, v katero se lahko vnese določeno ekspertno znanje, preprosto pa bom sku-

šal razložiti tako: gre za dve stvari. Najprej narediš sprogramirano lupino odločanja oz. program, ki te sprašuje oz. drevo vprašanj, na katera odgovarjaš z da ali ne. To je del, ki ga prispevajo računalničarji. Drugi del je znanje, ki ga vneseš potem, ko je lupina sprogramirana. Ker zaenkrat delam to za področje napačnih raztalitev šarž, bom še bolj konkretno razložil na njem. Če pride do napačne raztalitve, se zdaj brez računalnika odloča tako: če raztalitev zelo malo odstopa, se mojster sam odloči, kaj z njo (v katero kvaliteto jo spremeni ali jo zavrže), če veliko, kliče na dom — ponoči, med prazniki. Bistvo ekspertnega sistema pa je prav v tem, da je znanje ljudi, ki se lahko odločajo, pa jih v določenih trenutkih ni tam, kjer se rabijo, v računalniku. Tako bo imel, ko bo ta sistem gotov, topilec na voljo 70 učnih primerov (na vprašanje tipa — ali je tega in tega elementa v jeklu občutno preveč, ali je kupec pomemben itd. bo odgovarjal z da ali ne) in šest resitev (kaj naj doda, npr.). Tudi sam sem do teh rešitev prišel na osnovi spraševanja in odgovarjanja. Prednost takšnega sistema je torej predvsem ta, da se z njim izognemo subjektivnim odločitvam in različnim odločitvam iste osebe za enake primere.

Ta program je že možno poskusno uporabljati. Je celo v dveh oblikah: za konkretno delo in za učenje topilcev (računalnik jih sprašuje, kako bi se v konkretnih primerih odločali oni, in jih nato korigira).

Mogoče kdo v povedanem vseeno ne bo videl pomena. Zato bi rad poudaril, da se odstotek napačnih raztalitev v Jeklarni zadnjih pet let giblje med pet in dvanajst, kar pomeni, da poprečno vsak dan eno šaržo zgrešimo. Denar, ki se na ta način porabi, je odvisen od kvalitete in časa rešitve. Z računalnikom se odloča samo kakšno minuto.

Opisani je šele prvi ekspertni sistem, možnosti pa je še ogromno, tako da se za svoje prihodnje raziskovalno delo z računalnikom ne bojim. Ze ta izoblikovani sistem ni nekaj dokončnega, ampak je živ, in ga je treba stalno dopolnjevati. Predvsem nanj vpliva položaj na trgu, saj so od nje odvisne odločitve o usodi napačno raztaljenih šarž. Potem je v okviru tega področja več faz (oksidacija, rafinacija), več stopenj legiranosti, kar vse zahteva svoj razvoj. Da jo spravimo v računalnik, čaka tudi tehnologija livne jame itd.

Rad bi poudaril, da pri tem delu zelo dobro sodelujemo s službo APP.

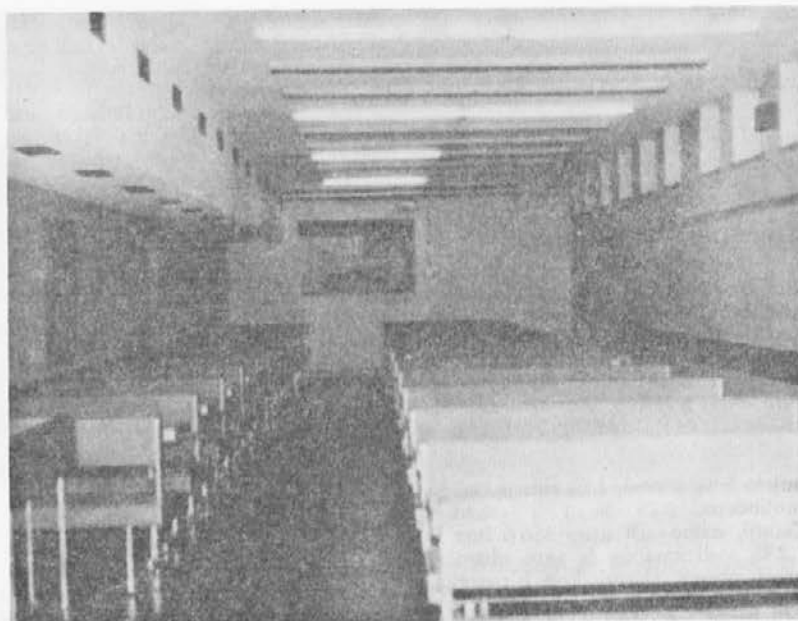
Takšno bi bilo moje delo načrtovalca oz. sooblikovalca programov. Sem pa seveda tudi čisto navaden uporabnik računalnika. Služi mi kot opomnik (katere standardne zadolžitve imam), kot arhiv (izogibam se pisanju s svinčnikom; shraniti skušam vse strokovno, da lahko potem napisano kombiniram), uporabljam ga za statistične analize in risanje (za raziskovalne namene), uporabljam datoteke (analize izdelanih šarž, proizvodnja, izmeček itd.).

Vsekakor si svojega dela danes in v prihodnje brez računalnika ne znam več predstavljati.

H. M.

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 8085 Jensen J. R.: Introductory digital image processing. Engelwood Cliffs, New Jersey 1986.
- 8086 Valentinčič J.: Demokratično vodenje skupine. (1. natis). Ljubljana 1987. (Knjižnica sindikati; št. 91)
- 8087 Pregled znanstveno-raziskovalnega dela v letu 1987 / Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Fakulteta za elektrotehniko, Ljubljana 1987.
- 8088 Mišič V.: IBM PC/AT/XT u 25 lekcija. (1. izd.). Beograd 1987.
- 8089 Razvoj elektrifikacije Hrvatske. 2. zv. Zagreb 1984 do 1987.
- 8090 Statistički godišnjak Jugoslavije 1987.
- 8091 Šolc M.: Zgradimo majhno hidroelektrarno! Zv. (1, 2), 4, 6. Ljubljana 1986.
- 8102 Metallurgija elektrošlakovogo processa. Kiev 1986.
- 8103 Dejavniki učinkovitosti poslovnega organa: poročilo o delu za leto 1987. Ljubljana 1987.
- 8104 Oxford — Duden — Cankarjeva založba: Nemško-slovenski slikovni slovar. Mannheim; Ljubljana 1987.
- 8105 Grad A.: Slovensko-španski slovar. Ljubljana 1979.
- 8106 Tomšič F.: Nemško-slovenski slovar. 5. izd. Ljubljana 1986.
- 8107 Ružela, N.: PC wordstar program za obradu teksta. Ljubljana 1987. (Savremeno poslovanje sa PC računarom)
- 8108 Mandić J. D.: Otpornost materijala. 4. izd. Beograd 1985.
- 8111 Pečjak V.: Misli, delati, živeti ustvarjalno. Ljubljana 1987.
- 8112 Kosovinc I.: Metalografija. 4. izd. Ljubljana 1988.
- 8113 Werkstoffprüfung. Leipzig 1987.
- 8155 Pap E.: Parcijalne diferencialne jednačine. Bgd 1986
- 8157 Müller A. R.: Basic programs for scientists and engineers. (1st ed.) Berkeley (etc.) 1981
- 8158/1987 ATM: (Katalog). Zgb 1987
- 8159 Jakupovič A.: dBase III plus. (1. izd.) Bgd 1988
- 8160 Slasti slovenskih kuhinj. (1. natis). Lj 1987. (Utrip. Posebna izdaja)
- 8161 Kranjc B.: Zdravje prihaja iz kuhinje. (1. natis). Lj 1988. (Utrip. Posebna izdaja)
- 8162 Gray P.: Guide to IFPS/Personal. New York (etc.) 1988
- 8163 Scanlon L. J.: Assembly language programming with the IBM PC AT. New York 1986
- 8164 Holzner S.: Advanced Assembly language on the IBM PC. New York 1987
- 8165 Mosher F. E. & D. I. Schneider: Using Turbo Basic. Berkley 1988. (Programming series; 282)
- 8168 Inženjersko-mašinski priručnik 1, 2, 3. Bgd 1987
- 8169 Goldštajn A. & S. Triva: Mednarodna trgovačka arbitraža. Zgb 1987

Kaj bi s tem »avtobusom«

- 8170 Barbič J. & M. Hanžeković & Z. Sakač: Strana ulaganja u Jugoslaviji: pravni režim. Zgb 1986
- 8171 Senečić J.: Višji oblici privredne suradnje s inozemstvom. Zgb 1982. (Udžbenici Sveučilišta u Zgb)
- 8172 Popov D.: Zajednička ulaganja sa inostranim partnerima: (dometi i realne mogućnosti). Zgb 1987
- 8173 Vuković D.: Medunarodno građansko procesno pravo. Zgb 1987. (Udžbenici Informatora)
- 8174 Životić Z.: ABC PC: osnovno što morate znati o IBM PC XT (AT) računarima. Bgd; Lj 1987
- 8175 Smith P. R. & Thomas J. Van Laan: Piping and pipe support systems: design and engineering. New York (etc.) 1987
- 8176 Ibbotson R. & G. P. Brinson: Investment markets: gaining the performance advantage. New York (etc.) 1987
- 8177 Komac P.: Vaje iz angleščine: slovnica v živi rabi. 2. izd. Lj 1987
- 8178 Ramovš J.: Socialni delavec in alkoholizem: metodologija za delo strokovnih in vodstvenih služb na področju alkoholizma v delovnih organizacijah. (1. natis). Lj 1988. (Knjižnica sindikati; št. 94)
- 8179 Krumm R.: Ventura: desktop publishing, style, sheets, fonts, layout, multiple-frame documents and graphic design. (1st print). Portland, Oregon 1988
- 8180 Vodovnik L. & S. Reberšek: Uvod v digitalno tehniko. 6. izd. Lj 1987
- 8181 Osmojezični enciklopedični rječnik: hrvatski ili srpski, ruski, engleski, njemački, francuski, talijanski, španjolski, latinski. 1: A-E. Zgb 1987
- 8182 Jahrbuch Stahl 1988. Düsseldorf 1988
- 8183 Butin B.: Operacijski sistem DOS. Lj 1988. (Sodobno poslovanje s PC računarnikom)
- 8184 Suhodolčan M.: Bibliografija Marjana Kolarja. Ravne 1983
- 8185 Švajger M.: Strategija razvoja metalurgije v Železarni Ravne: razvojna študija. Ravne 1988
- 8186 Štifter V.: Določitev režima vodenja 100 t potisne peči: diplomska naloga. (s. l.: s. n.) 1979
- 8187 Peteršin E.: Vodovod. Lj 1988
- 8189 Frantar T.: Stvarno pravo: obrazini za tožbe in predloge. 2. dopolnjena in razširjena izd. Lj 1988. (Gospodarska založba)
- 8190 Werner D.: Programmierung von Mikrorechnern: Programmsysteme, parallele Prozesse, Echtzeitbetriebs-systeme 2., bearbeitete Aufl. Berlin 1986
- 8191 Kavčič S.: Dnevnik in spomini. 2. izd. Lj 1988

Delovni tobogan

Pripravila Zlatka Strgar,
knjižničarka

BELGIJCI NA KOROŠKEM

Tozd Družbeni standard se vključuje v mednarodni turizem

Willy Linsen

Willy Linsen, lastnik belgijske potovalne agencije BENELUX CARS, je pripeljal letos na Koroško okoli 700 gostov, prihodnje leto bi rad število podvojil. Stike z njim so pomagali vzpostaviti rojaki iz Črne. Lani jih je bilo pri nas 50. Ker je bilo Belgijcem pri nas vseč in je naš tozd Družbeni

standard prevzel hotel Rimski vrelec, se je sodelovanje okrepilo.

Začeli so z izleti v Medjugorje ter dol in nazaj grede prenočili v Kotljah. Letos julija so letovale tu tri skupine s poprečno po 35 letoviščarji. Letoviški paket obsega 8 dni, od tega sta dva dneva namenjena izletom v Rogaško Slatino, Ormož in Maribor, sicer pa si gostje ogledajo vso dolino in spoznajo tudi naš kmečki turizem, sprehajajo se po naravi in se kopajo na Ivarčkem. Načrtujejo tudi letovanje skupine v Portorožu konec sezone.

O dosedanjih izkušnjah in načrtih za naprej je Willy Linsen, dinamičen štiridesetletnik, povedal naslednje:

»Naša agencija ima sedež blizu belgijsko-nizozemske meje, tako da pokrivamo določeno območje obeh držav. Imamo 16 avtobusov, od teh jih je polovica zmeraj na tujem.

Pri vas nam je najbolj vseč gostoljubnost, to poletje lepo vreme, sodelovanje z različnimi turističnimi delavci in vodiči, glasba za razvedrilo. Vaša prednost v primerjavi z zahodnimi turističnimi državami so predvsem nizke cene v gostilnah in trgovinah. Danes, ko je kriza povsod, si poprečna belgijska družina ne more privoščiti letovanja kjerkoli, zato je

Piknik s harmonikarjem

zanje vaša ponudba zelo privlačna. Zadovoljen gost pa je najboljša reklama za naprej.

Seveda pa smo opazili tudi nekaj stvari, ki jih gotovo lahko izboljšate. To so predvsem prospekti tega, kar ponujate, pri strežnem osebju pa več znanja tujih jezikov in nasmeh. K temu jih morate kako spodbuditi. Dobro bi bilo tudi, če bi za starejše goste markirali sprehajalne poti in jim hkrati označili dolžino, npr. 2, 3, 5 km.

Letos smo bili pri vas samo julija, prihodnje leto bomo začeli s skupinami v maju in nadaljevali do septembra. Pozimi bomo pripeljali k vam skupino in preizkusili smučišče na Ošvenu. Če bomo zadovoljni, bomo morda prihajali k vam tudi smučat. Tako nameravamo sodelovanje postopno dograjevati.

M. Kolar

— Številne študije skozi desetletja so pokazale povezano s kajenjem in pogostnostjo raka tudi na drugih telesnih organih.

— V letih 1979—1983 je v Jugoslaviji umrlo za pljučnim rakom 28.635 ljudi, kar je več kot prebivalcev cele občine Ravne z vso okolico.

Jugoslavija — država z najhitrejšim porastom potrošnje cigaret

Po vojni se je potrošnja cigaret v Jugoslaviji povečala za 7-krat. Podatki iz leta 1984 nam povedo, da smo takrat pokadili 83 milijard cigaret, kar pomeni 7 pokajenih cigaret na prebivalca dnevno. Število kadilcev še vedno narašča, posebno zastrašujoče je, da je med njimi vedno več mladostnikov.

Po najnovjših podatkih kadi že okrog 40% srednješolcev, 12% od njih je strastnih kadilcev. Kot vzrok navajajo zlasti zgled staršev oz. svojih učiteljev. Raziskava je tudi pokazala, da so učenci-kadilci praviloma slabši dijaki, manj se ukvarjajo s športom in uživajo več kave in alkohola kot njihovi vrstniki — nekadilci.

Kadilec in zgodnja smrt

Celotna umrljivost med kadilci je znatno večja kot med nekadilci, med 35. in 55. letom starosti celo 2-krat do 3-krat večja. Poprečen kadilec, ki 30 let kadi po 20 cigaret na dan, umre približno 10 let prej kot poprečen nekadilec.

Ekonomski vidiki kajenja v Jugoslaviji

— Poprečni bolniški stalež kadilca traja 25,1 dan, nekadilca pa 15,8 dni. Kadilec se torej zdravi na račun nekadilca.

— Kronični bronhitis, tipična kadilska bolezen, je poleg srčnožilnih obolenj vodilna bolezen zaposlenih v Jugoslaviji.

— Letno je v Jugoslaviji v bolniškem staležu okrog 300.000 zaposlenih. Po raznih delovnih organizacijah je na ta način izgubljenih okrog 102 milijona delovnih ur. Glede na število kadilcev (okrog 30% zaposlenih) je od teh ur odsotnosti z dela kar 25 milijonov ur kadilskih...

Če k temu dodamo še stroške zdravljenja, stroške požarov, povzročenih s cigaretami ogorki, socialne posledice družin umrlih itd., je marsikatera naravna katastrofa manjša od tega.

Referat za zdr. vzgojo

OB TEDNU BOJA PROTI KAJENJU '88

Kdor ne kadi - zdravo živi

Bolnik v sobi številka 4. S tresočo se roko išče pod blazino, neučakano brska za nečim. Na tla pade zmečkana škatla cigaret slabše kvalitete. Brez besed išče pomoč, velike, s temnimi kolobarji obrobene oči begajo od sobolnika do sobolnika. Prosi, da mu kdo pomaga, prosi za tistih nekaj cigaret, ki mu še preostanejo. Poslavlja se od življenja...

Hlastno potegne dim, močan kašelj mu lomi telo, pepelnato siv obraz mu prekrije modrica... A želja po cigareti je močnejša od muk, ki mu jih povzročajo razvada...

Trideset let jih je vlekel. Najprej Dravo, nato Ibar, nazadnje Drino. Pri 46 letih se od njih poslavlja, poslavlja pa se tudi od življenja v svojih najlepših letih. Zapustil bo ženo in troje neprekrbljenih otrok. V mrliškem listu bo kot vzrok smrti zapisano: pljučni rak.

Preletimo njegovo bolniško kartoteko.

Od 25. leta težave z želodcem, nato rana na dvanajsterniku, od 27. leta dalje ponavljajoči se bronhitis, pri 35. letu starosti težave z ožiljem, pri 38. letih operiran zaradi odstranitve živca, ki širi žile na nogah. Pred štirimi leti so se pričele težave s pljuči. Od takrat dalje je stalni gost bolnišnic.

O kajenju in njegovih posledicah je bilo že veliko napisanega

in izgovorjenega, vendar poraba cigaret še naprej strmo narašča, kadilec je vedno več, med njimi vedno več žena in doraščajoče mladine. Od naslade jih ne odvrnejo niti hude posledice, ki jih lahko prej ali slej pričakujejo, niti slaba počutja, še manj stroški zdravljenja, ki so zadnje čase opazno porastli. Ti ljudje NOČEJO BITI ZDRAVI, saj svoje zdravje sami zapravljajo, po drugi strani pa niti svojim v okolici NE PUSTIJO, DA BI OSTALI ZDRAVI.

Nihče nima pravice zaradi svojega zadovoljstva ogroziti zdravja drugega

Človek ima pravico do zdravega življenjskega okolja, vsak ima pravico do zaščite zdravja. Če je normalno, da ima kdo pravico do kajenja, mora biti normalno tudi to, da ima drugi pravico, da ne kadi, oziroma, da ga drugi ne zadržujejo s cigaretinim dimom. Dejstvo je, da kadilci oorožajo svojo okolico, svoje prijatelje, znanke in sodelavce, starši — kadilci tudi svoje otroke; vsi prizadeji v družbi kadilca torej tudi sami pasivno kadijo.

Rezultati preiskav otroških izpljnkov so pokazali prisotnost kotinina (t. j. presnovni produkt nikotina) pri tistih otrocih, pri katerih starši ali eden od njih kadi.

To snov so izsledili tudi v plodni vodi nosečnice — nekadilke, katere mož je bil kadilec.

Pomislite, vsake tri pokajene cigarete aktivnega kadilca v manjšem zaprtem prostoru (tudi v avtomobilu) predstavljajo za nekadilca eno pasivno pokajeno cigareto.

Rak na dihalih — bolezen kadilcev

— Cigareta vsebuje 115 škodljivih snovi in nobene koristne. Osem od teh snovi direktno izživa raka.

— Od 100 bolnikov z rakom na pljučih jih je 98% kadilcev ali bivših kadilcev.

— Vsak 4. Slovenec, ki umre za rakom, ima raka na pljučih.

— Za rakom na dihalih umira vsak 10. kadilec, medtem ko za tem rakom umre le vsak 300. nekadilec.

— Riziko obolenja za pljučnim rakom narašča s številom pokajenih cigaret kakor tudi z izborom slabše kvalitete tobaka.

— Zadnja desetletja narašča tudi število žena, obolenih za rakom na pljučih (naraščajoče število kadilk).

— Rak na ustih, v grlu in na požiralniku, torej na mestih, ki so neposredno izpostavljeni cigaretному dimu, je 10-krat pogostejši pri kadilcih.

KULTURA

ORATI V SONCU

UTRINEK S SLIKARSKE KOLONIJE RAVNE '88

Nosiš v sebi iz mladosti literarno podobo umetnika — slikarja. Poduhovljeno bitje, z obrazom in brado kakor bog Oče, ki skoraj ne je in ne pije, temveč živi v nekem samosvojem, imaginarnem svetu, kjer ustvarja svoja neminljiva dela, za probleme materialne narave pa se ne zanima.

Potem prideš lepega, s soncem obisjanega poletnega jutra na Rimski vrelec, pogovoriti se s slikarji, vsaj z nekaterimi od njih, ki so se udeležili letošnje slikarske kolonije. Za umetnike, bi dejala, je ura še zgodnja, zato se pripravim, da jih počakam v točilnici. A ni mi treba čakati.

PRIDEN KOT KMET

Blizu vhoda v restavracijo sedi moj prvi sogovornik, visok možakar zrelih let, ki me prijazno pozdravi in povabi k mizi. Pravkar je pozajtrkoval, zato ga ne bo motilo, če bom želela kaj zvedeti od njega. Navajen je že takih pogovorov, zato ni v zadregi. Brž zvem, da se piše Peter Adamič, da živi z družino v Ljubljani, atelje pa ima v Poljanski dolini. S slikarstvom se preživlja, in ker ima veliko družino, mora pridno delati. Zato ga tudi to zgodnje hotuljsko jutro ni našlo v postelji. »Škoda bi bilo prespati tako lep čas. Takega je treba izrabiti za delo. Pride slabo vreme, ko moraš ostati doma.« Kot bi govoril kmet, ki ve, da mora orati v soncu, da bo setev pripravljena za dež. Kje je zdaj tisti umetnik, ki se ne zanima za dogajanje okoli sebe, ampak ustvarja v sebi in iz sebe?

Adamič ima atelje, dela tudi v njem, a to mu ne zadošča. Rad gre v naravo, uživa, ko jo upodablja, uživa tudi ob samem pogledu na lepo pokrajino. Zato se je odločil za sodelovanje v ravenski slikarski koloniji. In ker je želel spoznati še ta košček koroške slovenske zemlje. Povsod drugod je že bil, tod pa še ne. V dolini sicer menda že nekoč mimogrede, a v hribe se tedaj ni utegnil povzpeti. Zdaj, v koloniji, je spoznal tudi pravi koroški planinski svet. Všeč mu je, priljubili so se mu njegovi ljudje. Portretiral jih ne bo, čeprav bi želel, za to zdaj nima dovolj časa. Odločil se je slikati domačije in pokrajino.

V kolonijo se je prijavil, da bi lahko delal. Zato je vesel, da je vse tako dobro organizirano. Od bivanja, prehrane, materiala in vsega. Le o posteljah se potem, ko pridejo še drugi, pošalijo, da so preozke ali preširoke. »Ampak organizator ni nič kriv, če kateremu kaj ni prav. Poskrbel je za vse, kot je treba. Če je kaj narobe, smo sami krivi.«

UPOKOJEN V DRUGEM POKLICU

Ze med pogovorom z Adamičem so prisledli še drugi. Najbliže mi je starejši človek, ki prav tako kot moj prvi sogovornik govori po ljubljansko. Tudi on se ni dal posebej priti za besedo. Ampak že na začetku se je zavaroval: »Veste, sem bil v taki likovni koloniji na Gorenjskem. Pa je potem novinarka napisala o

meni članek z naslovom: Jože Trpin, upokojeni slikar. S takim naslovom se nisem strinjal. Upokojencem sem res, ampak v drugem poklicu, ki sem ga v življenju opravljal, kot slikar se ne bom upokojil nikoli.«

Prav. Pri izbiri naslova k zapisu o njem bom previdna. Sicer pa svoj čas ni bil edini, ki v mladosti ni mogel študirati tistega, kar je želel, ker je moral čim prej »priti h kruhu«. Šele po osvoboditvi so se mu odprla vrata v Likovno akademijo v Ljubljani. Pravi sicer, da mu študij na akademiji ni dal posebno veliko, ker ni imel sreče s profesorjem. Šola ne naredi slikarja v tebi. To si ali pa nisi. Naučiš se le prijemov, tehnike. In to res uporabljaj potem vse življenje.

Udeleženci slikarske kolonije (od leve proti desni): sekretar Franc Boštjan, Peter Adamič, Jože Trpin, Franc Johman in Nebojša Bežanič

Tako se je torej bolj intenzivno začel ukvarjati s slikanjem v poznejših letih. In največ lahko slika zdaj, ko ni več v delovnem razmerju. Slika marsikaj, tihožitja, portrete, pokrajino, predvsem planinsko. Tu na Koroškem, kjer je tokrat prvič, je našel lepe motive za svoje delo. Kar vzljubil je Strojno, kamor so se že nekajkrat zapeljali. Slikal bi tudi v železarni, mika ga delovno okolje ravenskih fužinarjev, a ne mara siliti tja. Ko bi imel tako željo še kdo, bi se pa pridružil. Toda dovolj bo lahko naredil tudi v okolju, ki so si ga izbrali zdaj. Čeprav, pravi, ne slika tako intenzivno kot Adamič. Dela bolj počasi, rad se tudi pogovori z ljudmi, ki se približajo. Ne moti ga, če opazujejo njegovo delo. Rad ima zgodnja jutra. Zato tudi danes ni prišel na zajtrk naravnost iz sobe. Pozdravljal se je bil že z naravo v okolici hotela. Le večer bi si želel zgodnejše večerje. Ker dokaj pozno pridejo s terena, se navadno precej zavleče. To je tudi njegova edina pripomba v zvezi z organizacijo kolonije, vse drugo se mu zdi v redu. Tako dobro se počuti tu, da bi še kdaj prišel, ko bi imel možnost.

DOMAČIN — LJUBITELJ

Kot vidim, so slikarji zadovoljni z delom organizatorja, zbojim pa se,

da bo ta imel pripombe na moje delo. Čas bi bil, da bi šli na teren, tudi šofer že čaka, jaz pa še vedno zadržujem njegove varovance s pogovorom. A kaj, sekretar kolonije Franc Boštjan je sam sprevidel, da ne bi imelo smisla, če bi šla z njimi v hribe. Ni moja naloga stati ob njihovih »delovnih mestih« in opazovati, kako izbirajo motive in barve, kako prenašajo pokrajino in objekte na platno. Uspeh njihovega početja bo vsak lahko videl potem, ko bodo razstavljeni rezultati njihovega dela v likovnem salonu. Seveda bi z veseljem šla in z njimi vred občudovala lepo naravo, a kaj, ko me ta dan kličejo še druge dolžnosti.

Na hitro se pomeniva še z domačinom, železarjem Francem Johmanom. Kot član Društva koroških likovnikov je kar dolgo čakal, da je prišel na vrsto in lahko sodeluje v slikarski koloniji. Čeprav slika le ljubiteljsko, se med drugimi udeleženci kolonije ne počuti manjvrednega. Dela z njimi kot enak med enakimi, vsaka izmenjava izkušenj z njimi mu pride prav. Čeprav slika po svoje. Tudi on je imel nekoč željo, da bi študiral, a žal ni imel mož-

nje na prostem, saj ne upodablja pokrajine neposredno.

Ni posebno gostobeseden, malo naju pri pogovoru ovira jezikovna pregrada. Kljub temu se kar lepo pogovarjava, navsezadnje se zdaj ne mudi več. Pove, da je slikarstvo študiral v Beogradu in se mu je popolnoma posvetil. Žal pa od slikanja za zdaj še ne more živeti. »Ko me ne bi vzdrževali starši, bi umrl od lakote,« reče nekoliko trpko.

Kljub temu se od svoje umetnosti ne namerava posloviti. Išče naprej, upa, da se bo le lahko uveljavil. Želi si priti v svet, rad bi delal v samem središču umetnosti, v Parizu.

Govori prijazno, zaupljivo, kar naprej mu nagaja pramen las, ki mu pada na čelo in na oči. Sicer ima lase gladko počesane nazaj. Ne morem si kaj, da ne bi mladega Srba vprašala o njegovem odnosu do Slovencev.

Ni sovražen do njih, pove, želi si jih spoznati, predvsem dobre slikarje. Med njimi je vse premalo stikov, čeprav beograjski študentski kulturni center skrbi za spoznavanje drugih kultur. Vendar so zadnji čas

med našimi republikami precej zaprta vrata. Ve, kakšno je politično stanje v državi, čeprav se sam kot umetnik za te stvari ne zanima.

Z OPTIMIZMOM V SLIKARSKO PRIHODNOST

In tu, v Kotljah, je spoznal precej mladih ljudi, ki so mu blizu, našel si je že prijatelje. Opaža, da tu živijo mladi drugače kot pri njih. Zaposleni so, z optimizmom gledajo v prihodnost, ki jo ustvarjajo sami. Pri njih je med mladimi zelo veliko brezposelnih. Kljub temu so dobro oblečeni, ker starši skrbijo zanje. Toda med njimi ni prave življenjske volje, obvladuje jih nekakšna apatija. Zato je še toliko bolj vesel, pravi, ker je lahko prišel v Slovenijo. Kako bo opravil svoje delo, bodo ocenili drugi, zanj pa bo dobro že to, da se bo od novih prijateljev navzel njihovega življenjskega optimizma. Potrebuje ga, saj želi svoji umetnosti, za katero živi, še veliko dati. Ko stopim iz hotela, sonce že povsem kraljuje nad njim in okolico. V notranjosti ga ni bilo čutiti. Vračam se v železarno k svojemu delu, umetnikom pa prepustim, da tudi ta dan zaorjejo vsak svojo brazdo v svet svoje — take ali drugačne — umetnosti.

Mojca Potočnik

TRI PESMI

Mi, nikogazdnji

Mlado, gladko kožo
tetoviramo,
onesnažujemo.

Mi, nikogaršnji.

Igramo se slepe miši,
izštevanka,
zvezde tkemo.

Mi, nikogaršnji.

Beremo vozne rede,
dosijeje,
črne kronike.

Mi, nikogaršnji.

Oblačimo duše
z zastavami,
z belimi srajcami.

Mi, nikogaršnji.

Pijemo gin s tonikom,
sanjamo višine
s strtimi upi.

Mi, nikogaršnji.

Stepta igza

V dobravi zeleno ne diha,
konji so plavi.

V sladkobnem mraku
mrtvi drhtijo...
in mesec...
in zvezde...

Prepoznavam zvižčajnost.

Rdeče diši po smoli,
srečanje kot smrt
krade svet.

Srečanje, ki razvema,
odtujuje od ognjišča
navadnega življenja.

Prepoznavam zvižčajnost.

Rdeče se razmaže
in z rdečimi požirki
izpija meglo,
želje.

Umikam oči s telesa,
ker prepoznavam zvižčajnost
tvojo.

Tovaziđu D

Kot izgubljeni potnik
potujem
po neznanih vodah.

Ne morem rešiti
ne krme ne kljuna
razbratenja.

Goljava sem pokorjenega
dihanja,
pohojenega travniškega cveta.

Krog mene mrak, globina,
nad čelom mi lebdi
plameneča ostrina Pravice.

Kaj je slavje šibkega
v ranjeni duši?
Umreti ali se znova roditi.

Odmev lomasti.

Ratomir Ilić

KRŠITVE DELOVNIH OBVEZNOSTI

Skupna disciplinska komisija je v času od aprila 1988 do avgusta 1988 obravnavala naslednje kršilce delovne obveznosti.

TOZD JEKLARNA

Ivan Srot, topilec — neopravičeno je izostal z dela 3 dni, prenehanje del. razmerja s pogodno odložitvijo za 1 leto.

Risto Radovanovič, nakladalec — prišel vinjen na delo in nato neopravičeno izostal z dela 1 dan, prenehanje del. razmerja s pogodno odložitvijo za 1 leto (povratnik).

Franc Dežman, pomočnik topilca — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, prenehanje del. razmerja s pogodno odložitvijo za 6 mesecev (povratnik).

Jakob Stubičar, 2. pomočnik topilca — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, prenehanje del. razmerja s pogodno odložitvijo za 3 mesece (povratnik).

Milan Pogorevčnik, viličarist — poskušal odtujiti kvadratne cevi, javni opomin.

Franjo Sakač, referent za gospodarjenje z delovnimi sredstvi — prekršil je pooblastila, javni opomin.

Milorad Tesanovič, 1. pomočnik topilca — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Zlatko Bencek, ponovčar — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Mirko Matič, pripravljalec za litje — pri delu ni uporabljal zaščitnih sredstev in se poškodoval, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 1 leto.

Jože Pajenk, topilec — ni uporabljal zaščitnih sredstev — gamaš, javni opomin.

Peter Štefančič, 1. pomočnik topilca — namerno je sežgal čistilno volno, javni opomin.

Av gust Hribernik, žerjavovodja — namerno je sežgal čistilno volno, javni opomin.

Juro Mandić, pripravljalec za litje — ni uporabljal zaščitnih sredstev — gamaš, javni opomin.

Jovan Petrovič, pripravljalec za litje — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Miladin Manojlovič, zidar plošč — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 3 mesece (povratnik).

Alojz Sešelj, strojnik za izpraznjevanje — izdelava in poskus odtujitve osovine, javni opomin.

Risto Radovanovič, nakladalec — neopravičeno je izostal z dela 5 dni, prenehanje delovnega razmerja v tozdu Jeklarna.

Ivan Cvetković, pripravljalec za litje — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Vinko Božič, topilec — malomarno je opravil delo, javni opomin.

Miladin Todorovič, zidar plošč — prišel vinjen na delo in delo večkrat zapustil, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 6 mesecev (povratnik).

TOZD JEKLIVARNA

Miran Božič, sušilec jeder — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Srečko Kuzma, topilec — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Jože Struc, izpraznjevalec litine — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, prenehanje del. razmerja s pogodno odložitvijo za 3 mesece (povratnik).

Igor Strigl, nabijalec kalupov — neopravičeno je izostal z dela 2 dni, prenehanje del. razmerja s pogodno odložitvijo za 6 mesecev (povratnik), pavšalna odškodnina 32.555 din, plačal.

Iz tok Ameršek, brusilec — neopravičeno je izostal z dela 4 dni, prenehanje del. razmerja s pogodno odložitvijo za 3 mesece.

Zlatko Rošar, delovodja — neopravičeno je izostal z dela 2 dni, javni opomin.

Franc Trup, elektrovarilec — prišel vinjen na delo in bil z dela odstranjen, javni opomin.

Drago Božič, pripravljalec peska — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Rajko Verhovšek, sušilec jeder — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Drago Krauser, mizar — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin, pavšalna odškodnina 32.951 din, sodna izterjava.

Pavel Kopmajer, elektrovarilec — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin, pavšalna odškodnina 23.837 din, sodna izterjava.

Karel Završnik, voznik viličarja — samovoljno prenehal hoditi na delo, prenehanje delovnega razmerja v tozdu.

Antonija Terbovšek, na delih formanja — odklonila delo, javni opomin.

Olga Kotar, izdelovalka mask — odklonila delo, javni opomin.

Danica Struc, izdelovalka jeder — odklonila delo, javni opomin.

Matjaž Lesničar, polnillec — odklonil delo, javni opomin.

Franc Majdič, ključavničar — odklonil delo, javni opomin.

Jure Grgič, izdelovalec mask — odklonil delo, javni opomin.

Branko Božank, topilec — odklonil delo, javni opomin.

Miroslav Adam, pomočnik topilca — odklonil delo, javni opomin.

Zvonko Mori, livar — odklonil delo, javni opomin.

Ivan Lahovnik, livar — odklonil delo, javni opomin.

Zofija Božank, nalagalka mask — odklonila delo, javni opomin.

Iz tok Ameršek, brusilec — odklonil delo, javni opomin.

Alojz Golob, upravljalec dvigala — poskušal je vnesti alkohol na delo in bil z dela odstranjen, javni opomin, suspenz je utemeljen, pavšalna odškodnina 25.597 din, plačal.

TOZD VALJARNA

Vinko Videršnik, ravnalec — poskušal odtujiti material tozda, prenehanje del. razmerja s pogodno odložitvijo za 1 leto, suspenz je utemeljen.

Sefkija Bilic, brusilec — večkrat je zamudil na delo, javni opomin.

Radislav Cvjetinović, brusilec — predčasno je zapustil delo, javni opomin.

Stanko Lončar, transportni delavec — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Dominik Plemen, kalilec — prišel vinjen na delo, javni opomin.

TOZD TSD

Branko Ramšak, transportni delavec — večkrat je zamudil na delo, javni opomin.

Vlado Koletnik, delovodja — napačno si je vodil evidenco opravljenih nadur, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 3 mesece.

Roman Finžgar, delovodja — napačno si je vodil evidenco opravljenih

nadur, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 3 mesece.

Franc Peršak, varilec — neopravičeno je izostal z dela 3 dni, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 3 mesece.

TOZD SID

Peter Šipek, voznik viličarja — neopravičeno je izostal z dela enkrat, večkrat je zapustil delo, javni opomin.

Vinko Prikeržnik, transportni delavec — neopravičeno je izostal z dela 2 dni, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 1 leto (povratnik).

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Vinko Medved, monter — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, javni opomin.

Marija Podgornik, rezalka — neopravičeno je izostala z dela 12 dni, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 1 leto (IK postopek).

TOZD VZMETARNA

Jože Belina, oblikovalec vzmetnih listov — povzročil nevarnost s posebno pripravo za streljanje, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 6 mesecev.

Marijan Bešvir, kovač vzmetnih listov — neopravičeno je izostal z dela 2 dni, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 6 mesecev.

Vlado Težak, kovač vzmetnih listov — neopravičeno je izostal z dela 3 dni, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 3 mesece.

Vitimir Ignjatič, nalagalec — neopravičeno je izostal z dela 1 dan, prenehanje delovnega razmerja s pogodno odložitvijo za 3 mesece (povratnik).

V tem času je skupna disciplinska komisija opustila tudi 3 delavce, 2 postopka ustavila in izrekla 12 opominov.

Za pravno službo

Sonja Stenik

KRISTAN OPROŠČEN

Na zahtevo prizadetega objavljamo vest, da je bil Melhior Kristan v juniju 1988 ponovno sprejet na delo v Železarno Ravne. Izključen je bil v decembru 1986 po sklepu disciplinske komisije, ki je po delavčevem domnevem prekršku (poskus kraje dežnika sodelavcu) odločila, da se mu prejšnja pogodna kazen, ki jo je dobil zaradi disciplinskih prekrškov (prenehanje delovnega razmerja z odložitvijo) spremeni v dejansko, tako da prenehanje delovnega razmerja obvelja. Sodišče izključitve ni potrdilo, ker zadnji prekršek ni enako hud ali težji od prejšnjega.

Pravna služba

Stilizirano

REKREACIJA IN ŠPORT

ROKOMET

Prvenstvo v obeh enotnih republiških rokometnih ligah, kamor so se znova uvrstili tako fantje kot dekleta Fužinarja, se bo pričelo v soboto, 17. septembra. Kaj lahko pričakujemo od ravenških rokometišev in rokometišic v višjem rangu tekovanja, ali so za prvenstvo dobro pripravljene?

»Računam, da bi se lahko uvrstili nekje v sredo lestvice, kajti fantje so v pripravljalnem obdobju resno vadili,« pravi trener Boris Kotnik, kateremu pri treningih pomaga tudi igralec Vojko Karner. »S pripravami za novo sezono smo pričeli 27. julija. Najprej smo vadili trikrat tedensko, kasneje pa imeli tudi skupne 10-dnevne priprave, zaradi pomanjkanja sredstev kar doma na Ravnah. Prazna klubska blagajna je bila tudi razlog, da smo v pripravljalnem obdobju odigrali manj prijateljskih tekem, kot smo jih načrtovali. Sicer pa moram reči, fantje so zelo resno poprijeli, kajti zavedajo se, da bodo prvenstvo ne bo lahko. Sedaj imam na voljo 16 igralcev, glavno breme pa bodo v prvenstvu nosili pretežno starejši, prekaljeni rokometiši kot Mrdavič, Haber, Sater, Hrašnik, Magdič in Mikeln pa morda še kdo. Z odsluženja vojaškega roka se je vrnil Česnik, od mladincev pa smo v člansko vrsto pritegnili Skledarja,« je sklenil fužinarjev trener Boris Kotnik.

Fantje bodo v prvih dveh kolih igrali na tujem, čez tri dni (sobota, 17. sept.) v Bakoveh. Tudi dekleta bodo prvo prvenstveno tekmo enotne republiške lige odigrala v gosteh, in sicer z Mlinotestom v Ajdovščini, v dru-

gem kolu pa se bodo doma pomerile z Burjo iz Skofij. »Mislim, da je želja vsakega novincev v ligi obstanek v višjem rangu tekovanja,« je skromno ocenil možnosti svoje ekipe trener fužinarjevih rokometišic Marjan Zabukovec in nadaljeval: »Ekipa se praktično od preteklega prvenstva ni bistveno spremenila. Z igranjem je prenehala Matitzova, zato pa se je v staro sredino vrnila Marta Pokleka, ki je pavzirala eno sezono. Malce smo ekipo tudi pomladili, tako da smo iz mladinskih vrst potegnili tri perspektivne igralke. Za prvenstvo smo se pripravljali skoraj mesec in pol, koncem avgusta pa smo imeli skupne enotedenske priprave, takrat smo vadili dvakrat dnevno.«

PLAVANJE

V Obrenovcu je bilo državno prvenstvo za starejše pionirje (do 14 let), na katerem so nastopili štirje plavalci iz Fužinarja. Med rekordno udeležbo 250 plavalcev in plavalk iz 40 jugoslovanskih klubov se je še najbolj izkazal Matija Medvešek z dvema drugima mestoma na 100 in 200 m prsno ter dvema šestima mestoma v disciplinah 200 in 400 m mešano. Štabela Fužinarja v postavi Fink, Medvešek, Dolinšek in Mlinar je bila v disciplini 4x 100 m mešano peta.

Na državnem prvenstvu za mlajše pionirje A (do 12 let) v Mariboru sta nastopila mlada plavalca Fužinarja Eva Breznikar in Miha Hribnik. Medtem ko slednjemu ni uspelo osvojiti kakšne medalje, si je Breznikarjeva pripravila kar štiri. Zlato odličje je osvojila v disciplini 400 m mešano, kjer je za noslov državne

prvakinje plavala zelo dobrih 5:29,60. Druga je bila na 200 m mešano, tretji mesti pa je osvojila na 200 m prsno in 200 m delfin.

Na mednarodnem mitingu Radovljica '88, bil je 6. avgusta, je sodeloval tudi fužinarjev reprezentant Aleksander Ambrož. V močni konkurenci domačih in tujih plavalcev je dosegel lepa uspeha z osvojitvijo dveh srebrnih kolajn. Na 100 m hrbtno je Ambrož plaval 1:02,38 in bil za slabo sekundo slabši od Ljubljancana Novaka, na 100 m delfin pa ga je premagal odlični Čehoslovak Zahradnik, čeprav je naš Sandi plaval zelo dobrih 58,68.

Sandi Ambrož je bil tudi udeleženec letošnjega balkanskega prvenstva, ki je bilo sredi avgusta v Bukarešti, uvrstil pa se je na 6. mesto na 100 m hrbtno in na 7. mesto na 200 m hrbtno.

ATLETIKA

Na 42. absolutnem prvenstvu Slovenije v atletiki sta uspešno nastopila tudi tekmovalca KAK Dani Ošep in Irena Šmid. Slednja je postala republiška prvakinja na 1500 m in bila druga v njeni specialni disciplini — 800 m. Ošep je bil v obeh svojih nastopih na stadionu v Postojni drugi. Na 1500 m ga je za pol sekunde premagal Ljubljancan Piškur, tekel pa je tudi na 5000 m, kjer je zaostal za Osvaldom iz Maribora.

V Črni je bil 13. avgusta, na začetku koroškega turističnega tedna, tradicionalni, že 8. maraton kralja Matjaža. Letos je nastopilo 217 udeležencev, pretežno rekreativcev, ki so merili moči na 21, 10, 7 in 3 km dolgih progah. Izredno visoke temperature v tistih avgustovskih dneh so marsikatero odvrnile od nastopa, najbolj »zagrizeni« pa so bili v težkih pogojih gotovo zmagovalci nad samimi seboj. Že samo preteči 21 km je bilo prava hrabrost. Absolutna zmagovalca sta bila letos Mariborčan Jože Osvald in Zagrebčanka Slavica Brčić, sicer atletinja Dinama.

Z uspehom so nastopili tudi številni tekači iz ravenške občine. Med mlajšimi veterani je bil Mirko Krančan 2., Beno Jelen pa 4., med veterani nad 50 let pa Alojz Golgranc 2. V teku na polovico krajši progi — 10 km, smo na prvih mestih zasledili precej tekmovalcev iz Koroške. Hedvika Blatnik in Ferdo Forstner iz Mežice sta zmagala v kategoriji veteranov, Ana Slivnik iz Črne pa med članicami. Marija Vrlič iz Mežice je bila v tej kategoriji 2., prav tako Franc Pumpas iz Črne med veterani ter Hari Repotočnik med mlajšimi veterani do 35 let. Med pionirji, ki so tekli 3 km, velja omeniti lepi uvrstitvi Anite Mežnar iz Črne na prvo in Darje Bertalanč iz Kotelj na drugo mesto.

ODBOJKA

Čeprav se prvenstvo v slovenskih ligah, kjer bosta letos nastopili obe članski ekipi Fužinarja, pričena šele oktobra, so se fantje pričeli za novo sezono pripravljati že ob koncu avgusta. Trenersko mesto je od Adolfa Urnauta pre-

Ku — ku!

vzel bivši vaditelj mladinske vrste Rado Krenker, ki ima trenutno na spisku kar 17 igralcev. Precej je med njimi mladih, ki so prišli iz kadetskih in mladinskih vrst in si bodo ob starejših igralcih predvsem nabrali znanje in izkušnje. Žal je nekaj igralcev zapustilo klub. Skudnik in Beondič sta se vrnila v Mežico, Gačnik je odšel v JLA, Ban pa bržkone tudi ne bo več igral. Razveseljivo pa je, da se je k Fužinarju vrnil Bojan Mlakar, ki je eno sezono nastopal za Stavbar /MTT iz Maribora/, in da bodo ob njem zaigrali tudi ostali starejši odbojkarji, kot Košak, Pokeržnik, Vidmajer, Popič, Pačnik in drugi. Nekaj sprememb se obeta tudi med odbojkaricami Fužinarja, ki so v preteklem prvenstvu izpadle iz II. zvezne lige. Očitno trener Damjan Pogorevčnik ne želi več vaditi igralcev in si bo moral klub poiskati novega učitelja, od igralcev pa je ravenški klub zapustila Oderlapova, ki je prestopila h Koprju. Več o načrtih ženske ekipe Fužinarja pa prihodnjič.

NOGOMET

Do precejšnjih kadrovskih sprememb je to poletje prišlo v nogometnem klubu Fužinar, ki je ob koncu minule sezone izpadel iz območne slovenske lige. Večina odbornikov je klub zapustila takoj potem, ko je izpadel v mariborsko podzvezo, kjer bodo Ravenčani sedaj nastopali. Tudi dolgoletni igralec in trener Ivi Kokalj ni želel biti več na čelu strokovnega vodstva, saj so bili dodobra skaljeni medsebojni odnosi v kolektivu, ki v zadnjih

Vroča hrenovka tekne

letih doživlja težko krizo. Le eden od najmarljivejših odbornikov je ostal klubu zvest — Alojz Ferik, ki se ni mogel sprijazniti z dejstvom, da je nogomet na Ravnah praktično pred razsulom. Kljub odhodu precejšnjega števila igralcev v druge lige (Šart, Juraja, Trafela in drugi), so pri Fužinarju uspeli sestaviti novo moštvo in tudi nov odbor kluba. Trener ekipe je Alojz Lasnik, tehnični vodja Mirko Buhvald, do skupščine pa je v vlogi v. d. predsednika kluba Pavle Zdravec. Ali se ravenskemu nogometu vendarle obetajo lepši časi?

Ivo Mlakar

ALPINISTIČNE NOVICE

Julij in avgust pomenita za alpiniste višek sezone. Letos so naši alpinisti plezali težke vzpone, torej sezono lahko dobro ocenimo po kvaliteti, medtem ko je število vzponov manjše kot lani.

ŠPORTNO PLEZANJE

Jelka Tajnik je očitno tretja dama jugoslovanskega športnega plezanja. Po 3. mestu na državnem prvenstvu ji je uspel še en velik podvig. V Dolžanovi soteski je kot tretja ženska prosto preplezala smer Mozartove kroglice; ocena VIII+. To je tudi najtežja stopnja, ki jo trenutno zmorejo dekleta pri nas. V svetu se nekateri ženske že preplezale smeri z oceno IX, dve tudi IX+.

KLASIČNO PLEZANJE V DOMAČIH GORAH

Raduha: Bezjak, Mežnarc in Jamnik so preplezali smer ZZ, Zalig in Krebs pa smer DD z oceno VI+, 200 m. Krebs je smer plezal prosto.

V Veliki Raduhi sta Zvonar in Krebs prvič ponovila desno smer v Piramidi; ocena VI-, 300 m; ter opravila drugo ponovitev smeri Kolar—Mihev; ocena VI+, 300 m.

Pred odhodom v Himalajo je Andrej Gradišnik v navezi s Stankom Mihevom preplezal no-

vo smer, ki sta jo poimenovala Turbo Katja, ocena V+A1, 300 m.

Andrej Gradišnik in Alenka Jamnik sta preplezala Direktno v Spiku, V+, 900 m.

VZPONI V TUJIH GORAH

Brata Vezovnik sta plezala v Filkensteinu na Koroškem, kjer je zelo kvaliteten plezalni vrtec. Preplezala sta več težjih smeri. Najtežja med njimi je ocenjena z VIII.

Robi Jamnik in Ančka Prepadnik sta plezala v plezalnem vrtcu Arco v Italiji. Robi je preplezal več smeri z oceno VIII.

Stornik in Gradišnik sta preplezala v severni steni Gross Glocknerja smer Welzenbach z oceno V, 600 m.

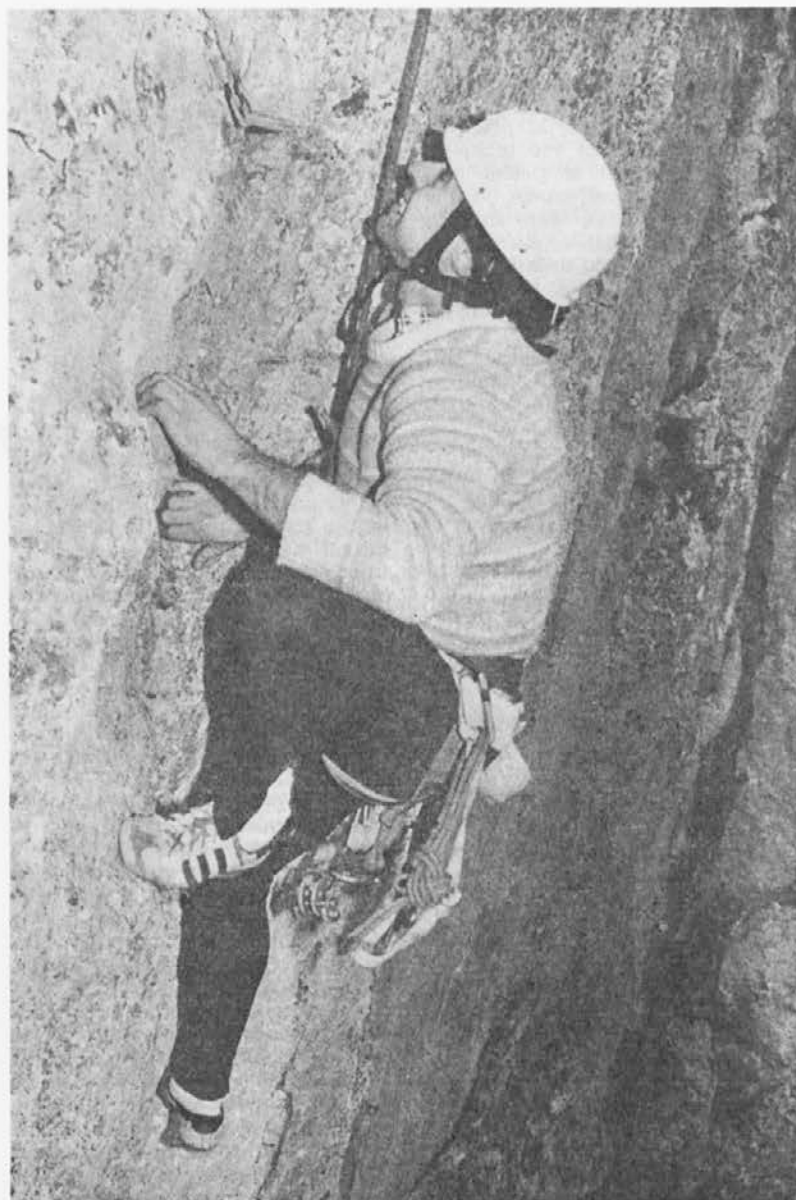
V Centralnih Alpah, v pogorju Mont Blanca, sta se mudila Franc Pori in Edi Krebs. Preplezala sta smer Bonatti Ghigo z oceno VI A, 400 m — 10 ur. Stena je v Grand Capuccino, ki je visok 3800 m. Za mlado, perspektivno navezo ta vzpon veliko pomeni.

KOROŠKO—ŠTAJERSKA ODPRAVA V HIMALAJO

Sredi avgusta je na dvomesečno pot krenila alpinistična odprava v sestavi: Tone Golnar iz Maribora, Rok Preložnik iz Titovega Velenja in Andrej Gradišnik z Raven. Njihov cilj je 7075 m visoki Satopanth v indijski Himalaji.

Satopanth leži ob ledeniku Gangotri v Garvalski Himalaji v Indiji. Je edini vrh območja, ki presega 7000 m. Cilj tričlanske odprave je, da v alpskem stilu, torej brez pritrjenih vrvi in vmesnih taborov, po novi smeri osvoji 1500 m visoko južno steno. Smer jih bo privedla na zahodni vrh, od koder bodo prečili na glavni vrh in od tam sestopili v dolino po severnem pobočju.

Koroški in štajerski alpinisti smo že nekajkrat opravili vzpone, ki so odmevali pri nas in v svetu. Z načrtovanim vzponom naj bi kvaliteto ponovno potrdili. Andrej je drugi alpinist iz

V previsu

Koroške, ki se je udeležil odprave v Himalajo. Leta 1982 je bil v zvezni odpravi na Daulaghiri (8150 m) Rok Kolar.

Sedanja odprava bi morala biti republiška, vendar je zaradi finančnih težav odpadlo pet kandi-

datov, ostali so samo trije, ki so jim pomagali zbrati sredstva njihovi klubi oziroma alpinistični odseki. AO Ravne je največ sredstev pridobil z delovnimi akcijami.

Janez Žalig

Srbski aforizmi

Komaj smo plačali dolg zaostalosti, že napredek zahteva svoj davek.

Pot je znana, iščemo samo pravo smer.

Dejan Lopičić

Ostal sem pri svojem mnenju, drugi so šli naprej.

Čim globlje se klanjaš, tem višji položaj ima tvoja rit.

Pavle Kovačević

Naše gospodarstvo ne more prenesti vseh uspehov politike.

Naša glavna pomanjkljivost je to, kar imamo.

Ljudstvo mora biti srečno — četudi vsi pocrkajo.

Rastko Zakić

Naša mladina je zlato. Imamo pa tudi druge elemente.

Zgradili smo popoln sistem. Ni mamo več kam.

Eno mislijo, drugo govorijo, tretjega — ne delajo.

Imamo dva milijona komunistov. A tudi preostalih dvajset milijonov Jugoslovancev je na dobri poti — so že proletarci.

Vitimir Teofilović

Dam častno besedo. Kdo da več?

Dričanje

DANILO VAUH

Slovo od sodelavca, ki premine tako nenadno, je za vse težko. Z delom v Valjarni si pričel leta 1971 v oddelku adjustaže. Adjustiral si vrsto let, šele načeto zdravje te je prisililo, da si moral opravljati drugo delo v oddelku.

Vsi so vedeli, da se nate in na tvoje delo lahko zanesejo, v šali smo radi rekli, da je od tebe odvisen Jeklovlek, ko si skrbel za odpremo kolobarjev. Rad si imel svoje delo in nisi trpel malomarnosti.

Po naravi tih in skromen, težav na delu nisi razlagal, ampak si jih skušal odpravljati.

S trudom si skupaj s soprogo ustvaril družino, novega stanovanja si se veselil, saj si tako lahko zaživel dostojno glede na svoje delo in trud, ki si ga vlagal v železarno.

Krivičnost usode se je izkazala pri tebi, kajti že skoraj odrasli otroci, za katere si vzorno skrbel, bi ti lahko zdaj bili v ponos in veselje, pa žal tega nisi doživel.

V živem spominu te imajo vsi sodelavci, ki si jim rad priskočil na pomoč popoldne, da si jim s pleskanjem polepšal domove. Vrzel, ki je nastala s tvojo prerano smrtjo, bomo težko zapolnili. Malo je takšnih ljudi, ki tiho in skromno, skoraj neopazno žive med nami in se njihove vrednosti zavemo pogosto nepozno.

V imenu OOS se poslavljam od tebe, tvoji družini pa izrekam iskreno sožalje!

ALOJZ VEZONIK

Narava človeka obogati s svojimi sadovi, vendar mu teh ne podari, ampak vztrajno vsrkava njegov trud in znoj, dokler se ne utrga še ena nit življenja in ga sprejme v svoje hladno naročje. Pokojni je z odpornostjo delavca in preprostega slovenskega očeta prenašal svojo usodo, v svojem srcu je nosil zaklad do svojih otrok in družine. Na poti, po kateri je hodil, so ga čakale hude preizkušnje, nikdar ni klonil, imel je neizmerno zaupanje v sebe, v svoje delo, v svoj dom. Ni veliko govoril o sebi, o svojem zdravju, zavedal se je, da mora delati dobro, kvalitetno, zato ni poznal izmečka, vsem nam je bil za vzgled.

Rodil se je 20. aprila 1934. leta na Breznem vrhu v občini Radlje. Otroštvo ni imel lahko, zgodaj je izgubil mater. Šolo je obiskoval v Breznem in spoznal resnico, da je le poklic tisti, ki mu bo dajal kruh. Zato se je odločil za obrtno šolo v Mariboru in jo uspešno končal. Nato se je redno zaposlil in začel spoznavati vrednost poklica in zaslужka, saj se je v rani mladosti moral vedno odpovedovati svojim otroškim željam. Po odsluženju vojaškega roka se je leta 1958 zaposlil v železarni in opravljal dela kot brusilec. Spoznaval je strokovnost in lepoto izdelka. Med sodelavci je bil priljubljen in jim je pomagal s strokovnimi nasveti. Pri delu je bil natančen, zavedal se je, da dobro kvaliteto lahko prodaš; enako vesten je bil v svojem življenju. Poročil se je leta 1963. Žena mu je v zakonu podarila dva sina, katera je usmerjal, da sta prišla do poklica. Svoj prosti čas je izkoristil v naravi, kjer se je sprostil in rad zahajal v planine, saj je bil z naravo povezan že iz otroških let, te želje je prenesel tudi na svoja sinova. Bil je dober tovariš, vsem zvest, saj je do zadnjega vedno iskal smisel življenja le v delu. Poštenost in dobrota ne umre, med nami, tvojimi sodelavci, boš ostal v spominu tak, kot si bil, dober delavec in plemenit tovariš, zato ti zadnjikrat kličemo v slovo: hvala ti za vse.

Družini, ženi in drugim sorodnikom izrekam iskreno sožalje v imenu sodelavcev in družbenopolitičnih organizacij tozda Pnevmatični stroji.

Naj mu bo lahka koroška zemlja!

RADE RANDJELOVIČ

Med nas kovinarje, posebno med monterje večkrat udari usoda tako znenada in tako strašno, da nas zabolijo srca in zajojejo duše. Predani svojemu težkemu in nevarnemu delu pogosto plačujemo visok davek.

Na žalost se je 16. 8. 1988 zgodilo prav to. Na svojem delovnem mestu je odšel v smrt naš dober tovariš in prijatelj, dober delavec Rade Randjelović. Njegov nenadni in nepovratni odhod je vse člane kolektiva globoko prizadel. Tiho in otožno je tistega usodnega jutra šla vest o Radevi nesreči od delavca do delavca v Železarni Ravne. Vsi smo želeli in verjeli, da bo njegovo telo zadosti močno, da se bo uprlo smrti. Vedeli smo, da je bil jeklen po duši in telesu, mogoče

prav zato, ker je delal z jeklom. Toda usoda je hotela drugače. Rade se ni več prebudil.

Deset dni kasneje, 28. avgusta, bi Rade dopolnil 8 let dela v Monterju Dravograd. Mlad, poln volje in poleta se je zaposlil pri nas 1. 1980. Sodelavci so ga takoj vzljubili in postali njegovi dobri tovariši.

Ko je odslužil JLA, se je vrnil v Monter in s tem dokazal, da je tudi on vzljubil nas. Prav zato nam je danes ob poslednjem slovesu še težje.

Rade je bil odličen delavec, velik tovariš in prijatelj. Svoje delo je zmeraj opravljal strokovno in vestno. Učil se je hitro in se mnogo naučil. Njegovi veliki vrline sta bili skromnost in poštenje. Tega so se mnogi učili od njega.

Dragi tovariš Rade, žal nam je, da se je moralo zgoditi tako in nikoli te ne bomo pozabili. Prišli smo v tvoj ljubljeni domači kraj, da se ti zadnjic zahvalimo za vse, kar si dal nam v naši Sloveniji. V imenu našega tozda in sindikalne organizacije še enkrat hvala in naj ti bo miren poslednji sen. Vsem tvojim izrekamo najgloblje sožalje. Rade, tvoj plemeniti lik bo ostal za zmeraj v naših srcih.

ALOJZ HORVAT

Kakor da bi oblaki brali tvoje misli, so zakrili sonce; tako je kruto udarila med nas, tvoje sodelavce, žalostna novica, da si nas za vedno zapustil. Oblaki se bodo razpršili, sonce bo zopet sijalo, tebe, dragi Lojze, pa je zagrnila črna tema.

Rodil si se 15. 6. 1936. leta kot nezakonski sin v Halozah materi Barbari in očetu Ivanu. Tam si tudi odraščal. Že od malega ti usoda ni bila naklonjena, saj si že zelo mlad moral služiti kruh kot pastir.

Z 21 leti si se zaposlil pri Vodni skupnosti Maribor, leta 1959 pa

si prišel v Železarno Ravne, kjer si delal kot livar. Poiskal si si družico in se 1960. leta poročil z rejenko Tilko pri Prodarnarju. V zakonu sta se vama rodili hčerki in sin. Z ženo sta podedovala kmetijo in nekaj zemlje, katero sta pridno obdelovala. Nikoli ni bilo časa za bolezen in dopust — ne doma niti v fabriki, saj te je vedno klicalo le delo, to pa rabi celega človeka. Nikdar nisi tarnal o težavah, ki te tarejo, niti o boleznih, čeprav vemo, da ima vsakdo probleme, ki ga težijo in jih mora nekemu zaupati, da olajša svojo dušo. Morda bi ti bilo lažje, ko bi kdaj komu kaj potožil — morda.

V naslednjem letu bi imel 30 let delovne dobe in močno si si želel, da bi vsaj takrat skupaj s svojo ženo Tilko letoval v Portorožu; žal pa je usoda hotela drugače.

Tvoja smrt je prišla prehitro. Sklonjenih glav stojimo pred tvojim grobom, hvaležni za vse, kar si storil.

Vsem žalujočim, posebno pa materi, ženi, otrokom in drugim sorodnikom izrekam iskreno sožalje.

GORAZD TUŠEK

»Dolgost življenja našega je kratka...« je napisal France Prešeren. To velja tudi za našega Gorazda Tuška.

Mnogo prezgodaj in nepričakovano se je v spletu nepredvidljivih okoliščin ustavilo srce mladenci, ki je šele začel živeti in dojemati resnost in odgovornost življenja.

Ko se je rodil pred 20 leti in na Ravnah začel prve korake brezskrbnega otroštva, se izšolal za poklic rezkalca in se zaposlil v železarni pri strojnem vzdrževanju, si nihče ni mogel misliti, da se bomo danes od njega zadnjic poslovili.

Prišel je med nas kot pripravnik. Izredno ga je zanimalo vse, kar je bilo v zvezi z njegovim poklicem. Hitro ga je obvladal in opravil strokovni izpit. Sprejeli smo ga v delovno razmerje, do odhoda v JLA je opravljal dela vrtnalca, po vrnitvi pa dela rezkalca. Zelo rad je delal, bil je prizadeven in marljiv. Vsako delo je sprejemal z veseljem in ga uspešno opravil. Bil je dober delovni tovariš, dobro vzgojen in pripravljen pomagati, kjer je bilo treba, zato je hitro postal priljubljen, čeprav je z nami delal le kratek čas.

Radi smo ga imeli zaradi njegove vpljivosti, preprostosti in neposrednosti. Veliko smo računali nanj, saj se je razvijal v aktiv-

nega, vsestransko razgledanega in za delo sposobnega človeka. Vključeval se je v vse dejavnosti tozda, v delo sindikata in mladinske organizacije. Zdaj je nastala praznina, ki je ne bomo mogli kmalu zapolniti. Hvaležni smo mu za vse, kar je v kratkem času dela med nami storil.

Naj v imenu sodelavcev, vodstva tozda, sindikata in mladine izrečem globoko sožalje materi, očetu in bratu ter drugim sorodnikom.

Zgorelo je njegovo telo, hitro, kot je bila kratka mladost. Zara z njegovim pepelom naj bo kot svetilnik na tem pokopališču svojcem in znanamcem, mi pa bomo Gorazda ohranili v trajnem spominu.

JOŽICA PRAPER

Draga Jožica, dana mi je težka naloga, da se v imenu sodelavcev poslovim od tebe.

Spoznal sem te leta 1980, ko si se kot strojni tehnik zaposlila v železarni.

Navado imam, da se z vsakim novim sodelavcem pogovorim o njegovem otroštvu. Ko si mi povedala, od kod izvirajo tvoje korenine, je v meni splahnel dvom v tvoje dobro delo.

Šola ti je dala strokovno izobrazbo, plemeniti značaj pa ti je dalo le domače ognjišče. V tvojih otroških letih je bilo malo igre. Paša in delo na polju sta otroško razigranost hitro postavila na resna življenjska tla. Dobila si trdne temelje in se zaposlila v železarni z veliko energije in načrtov za bodočnost.

Ustvarila si si družino in si v življenju še naprej zadala tri velike naloge. Te so: zgraditi lasten dom, roditi otroke in napisati knjigo.

Knjige nisi napisala, tvoja knjiga so kupi načrtov strojev, ki jih proizvaja železarna. Na njih so tvoji podpisali nam za vedno v spomin.

Draga Jožica, v globokem spominu mi bodo ostala najina pogosta srečanja s pogovori o strokovnem delu, nikoli pa tudi ni primanjkovalo časa za kratek klepet o družini, gradnji hiše in načrtih za naprej.

Vsiljuje se mi občutek, da si v življenju kar preveč hitela, kot bi vedela, da bo življenje kratko in da je treba to, kar običajno traja pol stoletja, postoriti že v mladosti.

Tvoje bogato življenjsko pot je prekinila ravno sodobna tehnika, ki si ji služila in jo razvijala. V trenutkih obupa, ko smo nemočni,

se nam zastavlja vprašanje, ali nam sodobni svet z vso svojo tehniko ne daje več gorja kot radosti in ugodja.

Veliko si v teh borih 27 letih ustvarila, toda kruta usoda te je prikrajšala za tisti lepši, mirnejši del življenja v krogu svoje družine. Ne samo to, da bi bilo treba še naprej podpirati tri hišne vogale, treba bi bilo tudi še praznovati, morala bi se še veseliti prvih uspehov svojih deklic, treba bi jim bilo dati še popotnico za življenje. Popotnico, ki jo lahko otrok dobi le v toplim materinem

naročju, popotnico, ki je ni moč nadomestiti z ničimer.

Draga Jožica, pogrešali te bomo, najbolj družina, sorodniki, toda verjemi — tudi mi.

In kaj nas lahko tolaži v teh trenutkih žalosti? Mogoče misel, da Bog pokliče k sebi tistega, ki ga ljubi.

V imenu sodelavcev KB — Železarne Ravne izrekam iskreno sožalje možu Pavliju, otrokom, Vidi in Eriki, staršem in drugemu sorodstvu..

Jurij Praterkar

ZAHVALE

Ob nenadni smrti

Danila Vauha

se iskreno zahvaljujemo sodelavcem tozda Valjarna, sosedom in znancom, govorniku za poslovilne besede, ravenki godbi na pihala, g. kaplanu za opravljeni obred in vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti in darovali cvetje.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi moža in očeta

Alojza Vezonika

se zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali v trenutkih zadnjega slovesa. Še posebej se zahvaljujemo g. župniku za obred, pihalnemu orkestru, govorniku za poslovilne besede ter vsem tistim, ki so darovali cvetje in ga pospremili na zadnji poti ali kako drugače pomagali.

Zalujoči vsi njegovi

Ob izgubi moža

Ivana Ravnjaka

se iskreno zahvaljujem sosedom, sodelavcem, med katerimi delam, za darovano cvetje in izkazano pozornost. Hvala pihalnemu orkestru in gospodu župniku s Prevalj.

Zalujoča žena Marija

Ob boleči, nenadni izgubi našega dragega očeta, brata in dedija

Karla Pečnika

se zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih, darovali cvetje in vence in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala vsem govornikom, gasilskim enotam in gospodu župniku za opravljeni obred in pihalni godbi Železarne Ravne za žalostinke.

Zalujoči vsi njegovi

Ob tragični smrti našega Gorazda se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste v težkih trenutkih bili z nami. Iskrena hvala č.g. župniku za opravljeni obred, godbi ravenkih železarjev in oktetu za žalostinke. Posebej se zahvaljujemo predstavnikom JLA, V. P. 3065 Sombor, za izkazano zadnjo čast.

Ludvik Tušek z družino

Sodelavcem iz KSZ, posebno iz varnostne službe, se zahvaljujem za lepo darilo, ki so mi ga poklonili ob odhodu v pokoj. Želim jim še naprej uspešno delo.

Franc Zapušek

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sodelavcem tozda Jeklovlek za pozornost in darilo, ki mi bo v trajen spomin. Vsem želim še mnogo delovnih uspehov in veliko osebne sreče.

Ivan Krivograd

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem vsem sodelavcem Monterja in vodstvu Železarne Ravne za sodelovanje na vseh delovnih področjih, kjer smo skupaj reševali probleme in težave današnjega časa. Še posebej hvala za lepa darila in prisrčne besede slovesa, ki sta mi jih izrekla član PO Ferdo Gnamuš in ravnatelj Monterja Janko Žvikart.

Vsem sodelavcem želim veliko delovnih uspehov in napredka ter čimprejšnje prenehanje teh ne-normalnih časov v našem gospodarstvu in družbi. Hvala vam!

Franc Vrešč

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda Kovačnica, posebej še svoji skupini, za prejeta darila in izkazano pozornost. Vsem želim še mnogo delovnih uspehov in osebne sreče.

Alojz Volmajer

Ob nenadnem požaru, ki je zajel našo kmetijo, se iskreno zahvaljujemo za pomoč GD Ravne, sosedom ter vsem, ki ste nam pomagali, da škoda ni bila še večja. Še enkrat hvala vsem!

Družina Božank, p. d. Tresk, s Koroškega Selovca

KADROVSKA GIBANJA OD 21. 7. DO 20. 8. 1988

Dne 20. avgusta 1988 je bilo v železarni zaposlenih 6852 delavcev ali 11 manj kot pretekli mesec.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Požarnik Iztok, pridobivalec kovin — pripravnik iz šole.

JEKLOLIVARNA — Adamič Mitja, kalupar-livar — pripravnik iz šole.

STROJI IN DELI — Markovič Sašo, obdelovalec kovin — iz JLA.

KOMERCIALA — Salamunič Neven, dipl. inž. strojništva — mirovanje pravic, Košak Franc, org. dela — iz tozda Jeklolivarna; Krof Pavla, dipl. ekonomist — iz tozda RPT.

RPT — Potočnik Jurij, strojni tehnik — iz tozda Kontrola kakovosti.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLOLIVARNA — Črešnik Kristijan, upravljalec mešalca — invalidska upokojitev, Košak Franc, obratni inž. — v tozd Komerciala, Horvat Alojz, strojni oblikovalec kalupov — umrl.

VALJARNA — Vauh Danilo, adjuster-kontrolor — umrl; Kolar Damir, brusilec — izključen.

KOVAČNICA — Keleman Zoltan, pomočnik plam. čistilca — samovoljno.

STROJI IN DELI — Krivograd Pavel, vodja proizvodnje strojegradnje — invalidska upokojitev.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Obretan Jožef, ravnalec krožnih žag — izključen.

PNEVMATIČNI STROJI — Vezonik Alojz, brusilec — umrl.

KOMERCIALA — Prikeržnik Stanislav, skladiščni delavec — invalidska upokojitev.

KONTROLA KAKOVOSTI — Potočnik Jurij, kontrolor — v tozd RPT.

RAČUNOVODSTVO — Kac Anita, obračunarka — potek delovnega razmerja za določen čas. MONTER — Vinšek Rolando, strojni tehnik — potek pripravništva, Gruber Zdenko, pripravljalec materiala — sporazumno, Randelović Radoslav, monter — umrl.

ETS — Konečnik Stanko, obratni električar — starostna upokojitev.

SGV — Tušek Gorazd, rezkalec — umrl.

RPT — Krof Pavla, raziskovalka trga — v tozd Komerciala.

Kadrovska služba

Izdaja delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6500 izvodov. Uredja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Silvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Zerdoner. Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel.: 861 131, int. 6304 in 6753. Tiska: CGP Večer, Maribor. Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72). in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

Fotografije za to številko so pripravili: S. Jaš, H. Merkač, I. Nagernik, M. Potočnik in kadrovska služba.

Obvezna praksa srednješolcev malo drugače

Občinske raziskovalne skupnosti (ORS) koroške krajine delujejo na dveh osnovnih področjih: raziskovalnem programu in programu pospeševanja raziskovalne in inventivne dejavnosti. V slednjega spada tudi Mladinski raziskovalni program. Pospeševanje raziskovalne dejavnosti med mladimi smo doslej opravljali v glavnem prek razpisa »Mladi raziskovalci Koroške«. Rezultati so dokaj skromni, vsega 30 raziskovalnih nalog, od tega kar 12 iz letošnjega leta. Letos smo s sodelovanjem Srednje šole TNPU na Ravnah izvedli tudi 1. mladinski naravoslovni raziskovalni tabor. Zaključek celotnega programa je bil na srečanju mladih raziskovalcev Koroške, kjer so mladi predstavili svoje delo, najboljšim mladim raziskovalcem pa smo podelili tudi priznanja in nagrade. Nagradujemo tudi najuspešnejšo šolo. Letošnja nagrada je bila videorekorder. Stimuliramo tudi mentorje najuspešnejših nalog. Program »Mladi raziskovalci Koroške« tako zavzema vedno vidnejše mesto pri delovanju ORS. Želimo pa več kot samo to.

Mladi raziskovalci iz osnovnih in srednjih šol so v preteklih letih pripravili tudi take naloge:

- Ljudska medicina
- Pevci, pesmi, pesništvo
- Izdelava prenosnega ojačevalca
- Težka gorljivost gumiranega kokosa
- Vodni objekti v občini Slovenj Gradec
- Kislost padavin v Mežiški dolini
- Mislinjska gozdna železnica
- Onesnaženost KS Radlje in KS Vuhred
- Raba zelene krme v naši kmečki prahičereji itd.

Mladi se torej lotevajo tem od ozko specializiranih, do širših družbenih problemov. Resnici na ljubo pa moramo priznati, da je večina teh nalog doživela usodo prenekaterih raziskav, ki je hudo potrebna, ko jo naročamo, ko pa je opravljena, spet ni pravih ljudi, ki bi rezultate znali (hoteli?) uporabiti. Tak odnos do raziskovanja nam gotovo ne bo v pomoč pri begu iz takšne ali drugačne zaostalosti za svetom, če seveda »odmislimo« vse ostale ovire.

Raziskovalno delo na šolah pa ni edina možnost za uvajanje mladih v tovrstno delo. Ena izmed možnosti je tudi obvezna praksa srednješolcev. Že se je pričelo novo šolsko leto in z njim bodo med vas prišli »praktikanti«. Marsikdo ob tem zavzdihne, češ, še ena obremenitev več in pomisli, kako bi si jo olajšal. Čez čas se bodo praktikanti ponovno vrnili v šolske klopi. Nekateri tudi s takimi občutki:

Po »odslužitvi« obvezne prakse je dijak na razredničarkino vprašanje, kako je bilo, z vrhano mero razočaranja, jeze in nemoči odvrnil: »Povejte mi, ali se zato učim, da me na praksi pošljejo dvorišče pometati?!«

Zgodilo se je letos. S podobnimi izkušnjami so se vrnili še nekateri dijaki. Pa ne samo letos, že nekaj let je tako. Bolj redki so tisti, ki si pri opravljanju t. i. prakse pridobijo drugačne izkušnje. Res je, niso vsi dijaki navdušeni nad delovno prakso in nekaterim tako preživljanje te obveznosti (neustvarjalno ali celo nedelavno) tudi ustreza. Nekateri pa ... No, ti se vrnejo v šolo z občutki »našega dijaka«, nemočni, jezni, predvsem pa zelo razočarani nad družbo, ki jim je to obveznost predpisala med drugim tudi zato, da bi svoje šolsko znanje preizkušali in dokazovali tudi pri delu, preden zares stopijo v tovarniške hale za stroj, v laboratorij ...

Kaj občutijo mladi, ko so tako rekoč pred vrati bodočega delovnega mesta, lahko izvemo tudi iz Vresia '88, ki so ga izdali četrtšolci Srednje šole na Ravnah. Eden od dijakov je svoje občutke opisal z besedami: »Zaželite mi srečo, kajti potreboval jo bom.«

Da ne bi bila le sreča spremljevalka naših bodočih sodelavcev, pripravljamo pri ORS t. i. MLADINSKO DELAVNICO. Jeseni letos bomo ponovno objavili razpis za sodelovanje v Mladinskem raziskovalnem programu, v katerega bo vključena tudi ta delavnica. Navedenih bo nekaj naslovov nalog, kot npr.:

1. Popis neizkoriščenih objektov v matičnem okolišu/občini (prazni, propadajoči objekti, lastništvo, možnosti uporabe — iščemo dobrega gospodarja)

2. Potencialne možnosti razvoja neke kmetije

3. Popis potencialnih energetskih virov v občini Radlje (rezultati bodo uporabljeni pri nadaljnjem praktičnem delu na tem področju; domnevno je v občini 150 mest, kjer bi bilo možno postaviti minielektrarne)

4. Rast in propad ljubiteljske kulture v občini Ravne na Koroškem

To je le nekaj naslovov za raziskovalno delo mladih, ki smo jih dobili pretežno od raziskovalcev na Ekonomskem centru, Inštitutu Ravne, zato so naslovi nalog s področij, pomembnih za vse nas. Manjkajo pa naslovi nalog, ki bi obravnavale problematiko v firmah (tudi za stroji, v laboratorijih, pri organizaciji itd.) in bi jih torej mladi raziskovalci opravljali v teh delovnih okoljih. Objaviti nameravamo torej neke vrste usmerjen razpis za mladinski program.

S to objavo pozivamo vse, da nam sporočite svoje predloge za delo Mladinske delavnice. Prav gotovo tudi marsikdo izmed vas kdaj pa kdaj nleti na problem, ki sicer ni bistvenega pomena pri vašem delu (ali pa tudi?) oz. vam za njegovo rešitev preprosto zmanjkuje časa. Verjetno bi bili rezultati interesantni za vaše delovno okolje ali celo širše uporabni — koristni. Pri tem ni nujno, da prezamete tudi mentorstvo, če tega ne želite.

Vabimo vas torej, da nam sporočite:

- naslov naloge
- vaš predlog dispozicije naloge (glavne točke, ki jih naloga mora zajeti)
- ali je možno nalogo opraviti v vaši delovni organizaciji
- ali ste pripravljeni biti mentor sami oz. kateri od vaših sodelavcev.

Predloge lahko sporočite tudi po telefonu in sicer na št.: 861-921, ali 862-003.

Vse naslove nalog, ki jih bomo dobili do konca septembra, bomo objavili v razpisu. In kakšen bo nadaljnji potek?

Dijak, ki bo želel v okviru obvezne delovne prakse opraviti eno izmed navedenih raziskovalnih nalog (s tem pa ni izključena možnost lastne iniciative dijakov za predloge nalog), bo to sporočil na naš naslov ali svojem razredniku. Občinske raziskovalne skupnosti bomo potem prevzele koordinacijo med dijakom, šolo in ustanovo oz. delovno organizacijo, kjer bo ta dijak nalogo opravljal. Po končani praksi in zaključeni nalogi bo praktikant predal en izvod naloge ORS. Namesto dnevnika bo njegovo poročilo o delu torej izdelana raziskovalna naloga. ORS bodo vse naloge poslale v recenzijo, ki bo služila strokovni komisiji (imenoval jo bo odbor za plan pri ORS) za odločitev o podelitvi nagrad in priznanj. Število nagrad in priznanj bo objavljeno v razpisu. Po potrebi bomo uvedli tudi zagovor nalog. Predstavitelji nalog in podelitev priznanj bo na Srečanju mladih raziskovalcev Koroške, rezultati pa objavljeni v posebni publikaciji. Največja nagrada mladim raziskovalcem in njihovim mentorjem ter potrdilo potrebnosti in koristnosti take oblike dela pa bo prav gotovo takrat, če bodo rezultati njihovega dela uporabljeni pri delu in v življenju. Mladinsko delavnico bi bilo tudi smiselno povezati z različnimi razpisi in nagradami delovnih organizacij. Predloge o tem, na kakšen

Tihožitje

način je to možno, pričakujemo tudi iz vaših vrst.

Kakšne koristi prinaša MLADINSKA DELAVNICA podjetjem in posameznikom (mentorjem)

V času opravljanja obvezne prakse boste v vaši delovni organizaciji imeli možnost spoznati razliko med praktikantom, ki je zadovoljen s tem, da mu ni treba misliti in delati, in tistim, ki bo imel pri svojem delu cilj, katerega bo hotel na vsak način doseči. S tem pa se vam ponuja možnost zgodnjega odkrivanja sposobnih in prizadevnih mladih kadrov ter njihovega usmerjanja za vaše potrebe. Ker bomo pri ORS vodili tudi stalno evidenco mladih raziskovalcev, boste podatke iz te evidence lahko uporabili tudi pri odločitvah za ŠTIPENDIRANJE IN KADROVANJE.

In mentorji? Že uvodoma smo zapisali, da vsako leto nagradujemo tudi mentorje najuspešnejših (nagrajenih) nalog. Nagrada je, poleg priznanja, tudi denarna.

S tem smo vam predstavili le del naše zamisli o mladinski delavnici. Drugi del je nekoliko zahtevnejši in odvisen tudi od uspešnosti prvega dela. Glede na odziv mladih bomo pri ORS pripravili res neke vrste delavnico, v kateri bomo mlade raziskovalce usmerjali pri njihovem delu, skrbeli za povezanost njihovega dela z raziskavami »ta starejših raziskovalcev« itd. Več o drugem delu mladinske delavnice pa takrat, ko bo zamisel dobila trdnejšo oporo.

Vabimo vas, da sodelujete pri uredništvu ideje o drugačni delovni praksi in ne zaprete vrat pred mladimi z idejami ter z ogromno življenjske energije. Zakaj je ne bi sproščali drugače, na obojestransko koristen način?

Za strokovno službo
Občinskih raziskovalnih skupnosti
koroške krajine:
Marija Praznik

ČLOVEK IN LJUDSTVO

Ladja naj kar tone. Samo da je človek še zmeraj na pravem mestu.

Kaj pomaga ljudstvu, če drugače misli, ko pa je pri tem osamljeno.

Radivoje Dangubić

Kaj ti ne verjameš v fabriko, da tu zapravljaš denar?